

Sisällys — Innehåll 4/90

Suomi rakentaa	3
Tapani Vähämäki ja Heikki Heikkilä Sisämaassakin voi harrastaa	5
Esko Gustafsson Miten täytän arkistokortin — oikein	7
Asko Suoranta Talvinen Etelä-Turkki	8
Rauno Laine Viisi pientä vihjettä	12
Esko Gustafsson Erinomaiset lintukirjat länsinaapurista	14
Pekka Alho, Sampo Kunttu ja Rauno Laine Lintusyksyt 1988 ja 89 Varsinais-Suomessa	16
Tunnistuskilpailu 1:n arviointi	33
Varsinais-Suomen Määrittäjä 1990	33
Rauno Laine Aurinkoinen talviralli 1990	34
Simo ja Tapani Veistola Uutisia lintumaailmalta	36
Vihjetietokilpailun vastaukset	38
Sammanfattningar: Utmärkta böcker från grannlandet	15
Svensk översättning: Annika Forsten Kansikuva/Omslagsbild: Matti Valta, hakometso. Tjäder.	

Ukuli

21. vsk.
ISSN 0782-8195

Julkaisija/Utgivare
Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry
PL 67, 20101 Turku
Åbo Ornitologiska Förening rf
PB 67, 20101 Åbo
Päätoimittaja/Chefredaktör
Ilmari Pulli
Kraatarinkatu 5 A 27
20610 Turku
Toimittajat/Redaktörer
Vesa Partanen
Linnunpääntie 6 D 42, 20840 Turku
Simo Veistola
Aataminkuja 3 A 3, 31600 Jokioinen
Tilausmaksu v. 1990 on 50 mk.
Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi.
Prenumerationspris år 1990 är 50 mk.
Medlemmar erhåller tidningen gratis.
Ilmoitushinnat/Annonspriser
1/1 s. 500 mk, takasivu 600 mk
1/2 s. 300 mk, 1/3 s. 200 mk
1/4 s. 150 mk
Painopaikka/Tryckeri
Serioffset, Turku 1991

Kiitos

menneestä vuodesta kaikille Jurmossa ahtaneille havainnoitsijoille. Uuden lintuvuoden nousua siivilleen tarvitsee asema taas kunnolla työnsä hoitavia miehittäjiä. Meri ja Jurmo ovat aina elämys. Soita siis asemanhoitajalle ja varaa aikasi: puh. 926-54258.

Jurmoon

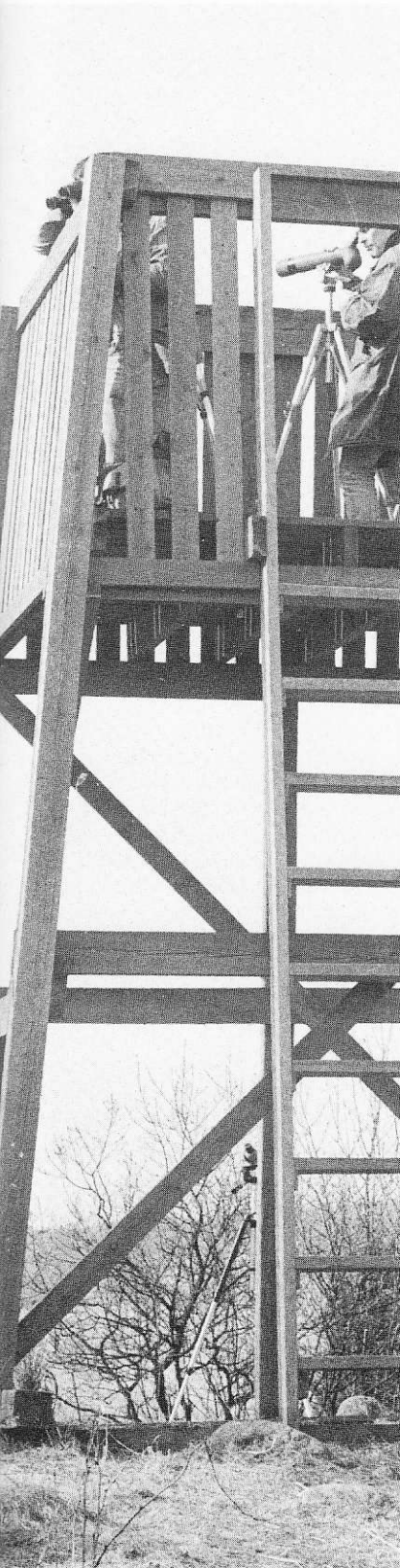
mennessänne muistakaa, että aseman havaintokaavakkeeseen painettu ensimmäisen sarakkeen otsikko "A) paik" vedetään yli ja tilalle kirjoitetaan "Yhteensä".

Sarake "C) muut" jaetaan kolmeen osaan ja otsikoidaan W = länsireitti, M = maareitti ja E = itäreitti.

Katsaus

on jälleen tekeillä. Tällä kertaa työryhmä kaipaa havaintoja **keväältä 1990**. Työllä on jo kiire, joten ole hyvä ja lähetä tietosi saman tien Sampo Kuntulle, os. Rauhankatu 13 A 12, 20100 Turku, puh. 304 424.

Lähtämällä havaintosi ajoissa turvaa Ukulin ilmestymisen ajalaan.

Seppo Rytkönen huhti 89

Suomi rakentaa

Suomen väestö kasvaa tasaisesti 15.000–20.000 hengellä vuodessa, mutta prosentuaalisesti se on vain 0,3–0,4 %. Silti koko maassa keski-kaupungeilta erämaihin, Turusta Utsjoelle kaikuu rakentamisen ja kaivamisen pauke, räike, läiske ja rouske. Asuntoja nousee vimmatusti, keltatiili-, valkotiili- ja kahitiilipalatsia Enontekiön ja Kittilän syrjäkylille viereen, Etelä-Suomen väestökatoisimmatkin perukkapitäjät täyttyvät niistä, taajamat paisuvat silmissä kun metsät väistyvät kerrostalo- ja rivitaloalueiden, parkkipaikkojen, liikekorteilleiden ja huonekaluhallien tieltä. Joka toinen tai kolmas tuttavamme äheltää omakotirakennuksellaan, kellä puolen, kellä täyden miljoonan velkataakka harteillaan. Ensi kerran sitten 1940-luvun jälleenrakennusvuosien ovat rakennustarvikkeet monin paikoin loppuneet. Oletko saanut sementtiä? Entä nauvoja? Hätäiset kyselyt kaikuvat teillä, toreilla ja puhelimissa. Kanadasta on jouduttu tuomaan valmista lautta.

Loma-asunnot sulloutuvat kaupungeiksi tunturien kupeeseen ja täyttävät viimeisen luhtaniittyisen lammenpoukaman. Kurssikeskuksia, lomakeskuksia, venesatamia. Moottoritietyömaahan liittyy uusi voimansiirtolinjauus, sen takaa alkaa golfkenttä, lakeus ulottuu taivaanrantaan kuin Lapualla. Ja autovirrat taajanevat, äsken miljoona, pian puolitoista, nyt jo kaksi miljoonaa yhtä aikaa rekisterissä. Ja silti riittää jengiä kuuteen miljoonaan etelänmatkaan vuodessa, se on reippaasti yli yksi matka henkeä kohti imeväiset ja vanhustentalojen liikkumattomat kroonikot mukaan lukien.

Millä kaikki tämä uskomaton menoaminen maksetaan, millä energialla tuotetaan? Paljonko koko touhussa vapautuu hiilidioksidia, paljonko otsonia, tyypeä, ilokaasua, rikkiä? Paljonko peittyä tuottavaa vihreää maa-alaa? Paljonko menettää pinta-alaa metsä, se onneton, joka on tässä valtakunnassa maksumiehenä?

Kannattaako tässä hulluuden myrskyssä panna hanttiin? Kannattaako maassa, jossa ajankohtaisin ongelma on kallioiden katoaminen murskeasemien hampaissa, ylipäänsä enää tehdä mitään? Ennakoitiinko kallioidensuojeluohjelmaa 1960- tai 1970-luvulla? Mitä kallioiden jälkeen? Milloin viimeisenkin tunturin kohdalla on vastaavansyvyinen monttu, jossa laskettelukeskus ja hiihtohissit edelleen toimivat ja tykkilumi tupruttaa? Vuonna 1995 vai vasta vuonna 2000?

Useimmat luonnon harrastajat ovat vauhdissa täysin rinnoin mukana. Ornitologien kamerat ja videokamerat ja filmikamerat ja kiikarit ja kaukoputket edustavat tässä maassa varmaan kymmenien miljoonien markkojen pääomaa, ja bongarien Mersut ja BMW:t suihkivat miljoonia tiekilometrejä. Kiireisissä tapauksissa, jos autopuhelimen viesti kertoo tornipöhlön tai aavikkomyrskysirorintakerttulin olevan henkitoreissaan, moottorin kehräys vaihtuu helikopterin urinaksi.

Jossakin kuitenkin elää sitkeä pieni vastarinnan, elämän suojelun liekki. Jossakin on pikkuinen joukko, joka sittenkin tappelee viimeisten metsänsirpaleiden puolesta, etsii nämä tietoonsa, ottaa selvää hakkuusuunnitelmista, yrittää katkoa metsäteollisuuden kynnet irti viimeisten suomalaisten metsien turkista. Se vetoaa, mielenosoittaa, neuvottelee, lahjoo metsureita, viime kädessä tiukan paikan tullen yrittää pysäyttää hakkuukoneiston.

Kevätmuuton seuranta Porkkalan rantakallioilla 1989.

Seppo Kytkönen kevät 89

Mitä joukkoa nämä viimeiset mohikaanit, viimeiset luonnonystävät ovat? Ornitologit siinä joukossa ovat loistaneet vain poissaolollaan. Kulunut ja paljon päivitelty totuus Kojjärveltä oli, että lintumiehiä, lintuvesien tutkijoita, rengastajia siellä ei näkynyt. He istuivat kaukoputkineen laskemassa sadoin miehin samoja alleja ja sepelhanhia kaikilla meren luodoilla. Kun muuatta valkeakoskelaista huippuornitologia tuona keväänä kysyttiin mukaan pieneen Kojjärvelle lähtevään porukkaan, hän totesi kyllä olleensa rakentamassa lintutornia Kojjärvelle, mutta mihinkään arveluttaviin suojeluihin hän ei tule sekaantumaan. Ihmeteltiin, mitä hän arveli torninsa kohtalosta, kun järveä oltiin kuivattamassa porkkanapelloksi. Kaveri ilmoitti rakentavansa uuden tornin johonkin toiseen paikkaan. Suomi rakentaa.

Keskiverto-ornitologille näitä rivejä ei ole tarkoitettu. Nyt haetaan niitä, joissa on vielä jotakin säilynyt kuoren sisällä, tuossa sydämen seutuvilla. Ehkä heitä sittenkin löytyy enemmän kuin tahallisen katkera kuvaus yllä antaa odottaa. Ketkä panivat hihat heilumaan vaivojaan säästämättä Hangon Tulliniemessä viime keväänä — ei tosin siinä tapauksessa metsän, mutta toisenlaisen yhtä tärkeän kansallismaiseman puolesta? Kyllä siellä nähtiin peräti Bongariliiton nimimiehiä, risti seinään ja kaikki kunnia heille ilman sarvia ja hampaita! Tästä sen pitää alkaa!

Tulilinjalla ovat parhaat kaikista lintujentutkijoista, mutta ehkä juuri bongarit ovat avainasemassa ja itse asiassa valiojoukkoa, vihreitä baretteja: heillä on huippuunsa kehitetty liikekannallepanojärjestelmä, palokuntalaisen lähtövalmius ja kalusto! Ilmoittakaa nimi ja puhelinnumero vaikkapa Luonto-Liiton toimistoon tai yhteyshenkilöille Janne Kummulaiselle tai Veli-Risto Cajanderille Helsinkiin ja olkaa valmiita lähtemään Inarin Kessiin, Repovedelle, Itä-Hämeen valkoselkätikkakoivokoihin tai Lieksan odotettavissa oleviin middelöihin yhtä vikkelästi kuin ek-syneen ja epätoivoisen nunnataskun löytöpaikalle! Kaksikymmentäyksi henkeä päättäväisessä painostusryhmässä on aina näyttävämpi ja tehokkaampi kuin kaksikymmentä, sata näyttävämpi kuin viisikymmentä, perhe ja lapset matkassa aina vetoavampi kuin yksi risupartainen äijäpaha. Mutta mielihyvä on jokaiselle moninkertainen nunnataskuun verrattuna. Eipä silti, sinipyrstö ja lapinuunilintu saattavat vaania juuri siinä uhanalaisessa aarniometsässä. PL

Sisämaassakin voi harrastaa

Tapani Vähämäki ja
Heikki Heikkilä

Ensiksi poikkesimme tarkastamaan peltojen keskellä sijaitsevassa metsikössä olevaa tuulihaukan pesää, joka oli jo ehtinyt poikasvaiheeseen. Saapuessamme pesäpuulle vallitsi paikalla pahaenteinen hiljaisuus eikä linnuista näkynyt jälkeäkään. Kuten tavallista, eivät läheisen kesäasunnon haltijat tienneet pesinnästä mitään, mutta saattoivat silti kertoa varisten pitäneen eräänä aamuna paikalla hirmuisen mekkalan. Päättelimme jonkun pedon käyneen "hoitamassa" poikueen.

Puun hankaluuden vuoksi ja ilman apuvälineitä emme yrittäneet kiivetä tutkimaan pesää. Sen sijaan kävimme siirtämässä samassa mäessä, mutta ilmeisesti liian tiheässä paikassa sijainneen tuuli-

Atlas-tutkimuksen ja petolintuseurannan yhteydessä olimme jo saaneet tuntumaa erääseen maastoon Loimaan kunnassa sen koilliskulmalla. Lisätutkimuksen merkeissä sovimme "safarin" ajankohdan ja niinpä tapasimme heinäkuun ensimmäisen päivän aamuna 1989 sovitussa paikassa.

haukan pöntön läheiseen koivuun. Tässä yhteydessä totesimme sen myöhemmin useammallakin samanlaisella pöntöllä tehdyn havainnon, että pesän pohjaksi on laitettava riittävän tiivis sammalpaakku. Muunlaiset pehmikkeet näet tuuli vie helposti mukanaan.

Retkemme seuraava kohde oli aiemmin käytössä ollut varpushaukan reviiri, joka osoittautui asumattomaksi. Etsintää laajentaessamme jouduimme autiotalon pi-

hapiiriin, jossa tapasimme erään luonnontarkkailusta kiinnostuneen entisen riistamiehen. Hän oli juuri edellisenä päivänä nähnyt paikalla kanahaukan ja neuvoi maaston, jossa pesän pitäisi sijaita. Liikuntavammaisena hän ei itse pystynyt lähtemään mukaan op-
paaksi.

Liito-orava, näättä ja huuhkajan poikue

Lähdimme neuvottuun suuntaan ja saimme pian ihailla kosteapohjaisia järeitä kuusikoita, joten pesän löytyminen oli jo ennakolta mielestämme täysin varmaa. Ihmeellistä kyllä, mitään merkkejä haukan pesinnästä ei kuitenkaan löytynyt, joten jatkoimme alueen länsireunalle, josta löytyi hyvännäköistä hakkaamatonta, vaihtelevaa maastoa.

Kohtasimme siellä ensiksi pyyemon, jolla oli mukanaan vain kaksi poikasta. "Verottaja" oli tosiaan ehtinyt harventaa jälkikasvua raskaalla kädellä. Seuraavaksi kiin-

"Saapuessamme pesäpuulle vallitsi paikalla pahaenteinen hiljaisuus. Päättelimme jonkun pedon käyneen 'hoitamassa' poikueen."
Tornfalk, ung hona och hane.

Ari Rivasto Utö elo 89

Kettu ja viiriäinen

Saimme sitten jossain vaiheessa avuksemme luontoveljet Kari Salon ja Turcka Korvenpään. Edellä kerrottu haukkamaasto tutkittiin vielä uudelleen, mutta tuloksetta. Läheltä huuhkajan ja näädän pesiä löytyi vielä siihen asti huomaamattomia jäänyt samanvuotinen varpuspöllön pesäpaikka. Tikan kolo oli noin kolmen metrin korkeudessa ja puun juurella erittäin paljon pikkulinnun sulkiä ja oksennuspalloja. Taas yksi arvokas havainto lisää ja niinpä kaikki tähän asti koettu yhteensä herätti meissä suurta hilpeyttä. Olivathan kaikki mahdolliset ”ötökät” tuppautuneet lähes samaan maastokohtaan.

Seuraavana vuonna — 1990 — varpuspöllö pesi taas samassa kolossa. Lajin pesän havainnointi ahtaasta kolosta on tunnetusti vaikeaa ja kevätkiireet lintumiehillä painoivat muutenkin päälle. Rengastuksen sijasta saattoivat havainnoitsijat viime vaiheessa vain todeta lentopoikueen ääntelevän pesän lähistöllä. Huuhkajat pitivät pesinnässään välivuoden, mutta löysimme sen sijaan asutun ketunpesän ja näimme yhden poikasistakin Rävunge.

Matti Valla

”Huuhkajat pitivät pesinnässään välivuoden, mutta löysimme sen sijaan asutun ketunpesän ja näimme yhden poikasistakin Rävunge.

nostuimme etumaastossa olevista kookkaista haapapuista. Melkein nenä turpeessa teimme tarkkaa työtä ja löytyiväthän ne liito-oravan papanat puun juurelta. Tästä emme ehtineet pitkällekkään, kun palokärjen kolon tarkastus tarjosi yllätyksen. Puun juurella oli runsaasti erikokoisia näädän ulosteita, mutta poikue oli jo todennäköisesti lähtenyt liikekannalle. Ihmettelimme vielä edellistä havaintoa kun saavuimme kallion juurelle, jossa silmiimme sattui huuhkajan ”kalkkeja”. Vähän matkan päässä niitä oli lisää ja mikä parasta, myös oksennuspalloja.

Jännittyneinä nousimme ylös rinnettä, jossa havaitsimme varisten jäännöksiä ja pian myös etsimämme, kaksi huuhkajan poikasta. Nämä olivat jo aika mölliköitä, mutta silti vielä aivan lähellä pesäkuoppaa. Samalla näyttäytyivät molemmat emohuuhkajat vähän matkan päässä ja heti niiden alettua äännellä ilmestyi melkein samoilta oksille mehiläishaukka ih-

mettelemään häiriön syytä. Saimme ihailla sitä melko läheltä, sillä lopuksi lintu lensi vastaamme häipyen sitten näkyvistä.

Näkemästämme innostuneena jätimme huuhkajat ja intoamme lisäsi vielä se, että edestäpäin alkoi kuulua kanahaukan kikatusta ja hieman myöhemmin ilmeistä hiirihaukan kiljuntaa. Haimme haukanpesää tai pesiä tutkien maastoa huolellisesti, mutta pitkällisen etsimisen jälkeenkään emme löytäneet kuin urosmetson, joka aika ryminällä nousi siivilleen.

Seuraava tilaisuus, jossa lintuharrastusta vietiin eteenpäin, oli pari päivää myöhemmin. Tällöin lähes 24 tuntia vuorokaudessa liikkeellä ollut rengastaja tuotiin unenpöpperöisenä huuhkajan pesälle. Poikaset löytyivät pienen etsimisen jälkeen lähistöltä ja samoin löytyi paluumatkalla kulorastaan lentopoikue läheltä autoa, jonka takapenkillä nukkuvaa miestä lähdettiin taas kydytsemään takaisin kotipuoleen.

Miten täytän arkistokortin — oikein

Yhdistyksen arkistossa on tietoja 40 000 havainnosta. Suurin osa niistä on palautettu arkistokorteilla. Tässä ohjeita kortin täyttämiseksi.

Esko Gustafsson

Olen olosuhteiden pakosta joutunut syksyllä 1990 käsittelemään lähes 1500 arkistokorttia ja muutama kommentti on selvästi paikallaan.

Ensimmäinen silmiinpistävä piirre on se, että yhdistyksessä on 400 jäsentä ja ehkä vain noin 5–10 % jäsenistä palauttaa havaintonsa arkistoon. Ryhdistäytykää tai hävetkää!!!

Kortin täyttämässä on selviä puutteita niilläkin, jotka kortteja täyttävät. Mutta muistakaa silti pääasia: ainoa oikein täytetty kortti on palautettu kortti.

Etusivu

Kortissa on seuraavanlaisia ”loke-roita”:

Laji: Tähän kohtaan tulee lajinimi; joko suomalainen tai tieteellinen nimi. Ei ole merkitystä mitä käytää, lyhenteetkin kelpaavat.

Koodi: Jätä tyhjäksi kuten toinenkin koodikohta.

Pv, kk, vuosi: Nämähän ovat selviä, mutta ehdottoman välttämättömiä. Tähän kohtaan voi merkitä myös pitempään paikalla olleen linnun osalta kaksikin päivämäärää. Toinen mahdollisuus käyttää näitä on kirjoittaa vain esim. vuosi ja kk sekä kirjoittaa muualle kortissa (taakse tai kohtaan muutto/paikallinen) eri päivinä nähtyjen lintujen määrät.

Havainnoitsija: Tähän tietenkin oma nimesi mielellään kokonaana eli etunimikin kokonaan. Mikäli havainnoitsijoita on monta, niin kirjoita oma nimesi ensimmäiseksi ja muut vasta sen jälkeen. Tällöin käy selville kortin kirjoittaja. Mikäli havainnoitsijoita on monta, niin kommentti XX ja 12 muuta havainnoitsijaa kertoo sen mitä pitääkin. Tämä tieto auttaa, kun joku joskus käyttää arkistoa eli silloin on helpompi yhdistellä eri henkilöiden palauttamia tietoja. Eli rautalan-gasta: onko 1+1=2 vai 1+1=1. Mikäli ilmoitat jonkun muun havaintoja, niin merkitse myös oma nimesi korttiin.

Kunta: Koko nimi tai selvä (=TLY:n käyttämä) lyhennys.

Tarkka paikka: Hyvin oleellinen tieto. Tulisi tietenkin sanoa mahdollisimman tarkasti ja ainakin niin tarkasti kuin osaa ja on järkevää. Esimerkki: Kunta on Uusikaupunki, johon on liitetty kolme muuta kuntaa (Pyhämaa, Lokalahti ja Uus. mlk). Tällöin on tietenkin tarpeellista kertoa että Letto-niminen paikka on Pyhämaalla ja toisaalta pelkkä Pyhämaa tarkoittaa varsin laajaa aluetta eli entistä kuntaa.

Exx, sex, ikä, klo: Tähän tulee tarkemmat tiedot linnusta eli lukumäärä, sukupuoli, ikä ja havainnon kellonaika. Mikäli näihin paikkoihin ei mahdu esim. selitystä kaikista ikäsuhteista, niin jatka kortin taakse tai alaosaan. Kellonaika on muuttavista linnuista tarpeellinen, mutta muistakin sen voi laittaa. Esimerkiksi muuttava merikotka keväällä Turun yli voi näkyä neljästä paikkaa, jolloin vain kellonaika kertoo (mahdollisesti) oliko kyseessä yksi vai neljä yksilöä.

Muuttohavainto, paikallishavainto, muu havainto: Vähimmäisvaatimus olisi risti oikeassa ruudussa.

Muuttohavaintoon tulisi merkitä suunta. Mikäli korttia on käyttänyt koko päivän havaintojen koontiin (esim. merimetsot Rihtniemessä), niin tähän kohtaan voi eritellä havainnot tyyllillä: klo, määrä, suunta. Yhteisumma on vain kortin lukumääräsarakkeessa. Muu havainto voi olla pesimähavainto, kiertelevä lintu yms. Paikallishavaintoonkin voi kirjoittaa helposti monenlaista ”laidunsi rantaniityllä”, ”ruokaili haaskalla” yms.

Säätiedot: tarpeen ja viitseliäisyyden mukaan niitä voi täyttää. Erityisesti silloin kun niillä voisi kuvitella olevan jotain merkitystä myöhemmin.

Takasivu

Takasivun osalta kortin täyttäminen ei ole niin tärkeää kuin etusivun, sillä siellä on lähinnä lisätietoja havainnosta, ei sen perustietoja.

Linnun olinpaikan kuvaus: Kyseessä on siis kuvaus maastosta: rantaniitty, lintujärvi, ulkosaristo.

Pesimistiedot: Tämähän on itsensä selvä kohta.

Muuta erityistä: Tässä kohdassa ovat kaikkein erikoisimmat jutut, mitä arkistokorteilta löytyä. Eli paikka vapaalle runoudelle havainnosta ja sen tiimoilta.

Muista siis kuitenkin: ainoa oikein täytetty kortti on PALAUTETTU KORTTI.

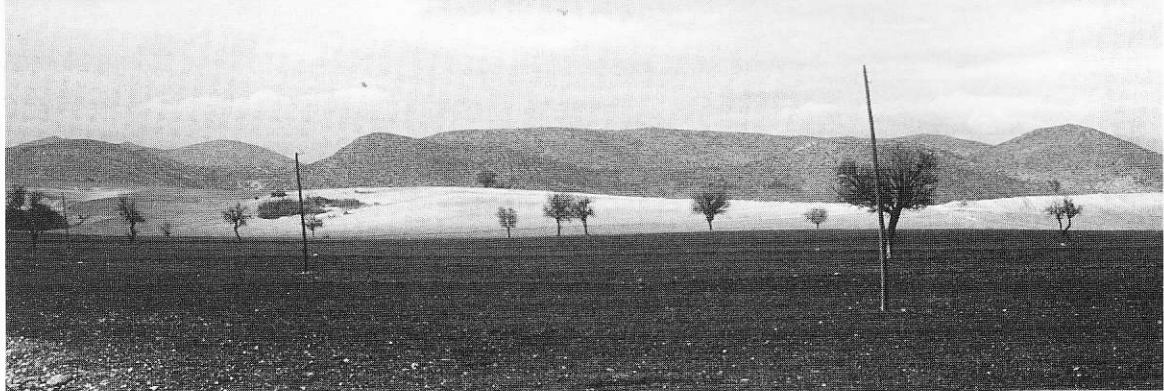
Havainnoitsija

Exx	Sex	Ikä
-----	-----	-----

HAVAINNON YKSITYISKOHDAT

Muuttohavainto

Lämpö	Tuuli	Pilvis.	Sade
-------	-------	---------	------

Talvinen Etelä-Turkki ● Matkoilla

Asko Suoranta

Suomen valtion suorittaman verovirheen korjauksen johdosta tarjoutui ystävälleni Kimmo Kuusistolle, vaimolleni Maijalle ja minulle tilaisuus retkeillä Turkissa talvella 89/90. Koska Turkin talvilinnuista ei ole kotimaisessa lintulehdissä paljon kerrottu (vrt. Jännes 1990), saattaa tällaisen viikon pikapyrähdyksenkin tulos jotakuta kiinnostaa.

Suppeassa esityksessäni kuvaan retkikohteita, mielenkiintoisimmat havainnot ja joitakuuta vaikutelmia reissulta. Tarkemmat tulokset on luettavissa taulukosta 1. Valitettavasti ensimmäisen retkipäivän havikset ovat Istanbulista eivätkä Etelä-Turkista, mutta sillehän en voi mitään. Alunperin ei ollut tarkoitus laskea kaikkia lintuja, joten taulukon luvut ovat osittain vain iltaisia arvioita päiväsummista. Koska retkeily suuntautui eri päivinä eri alueille, taulukon luvut koskevat enimmäkseen eri lintuja.

ki—Vantaalla ei muutosta, ilmoitus vihdoin koneen saapumisesta Kööpenhaminaan, seuraava kuulutus kahden tunnin päästä. Mielet maissa. Seuraava kuulutus: kone Tukholmassa. Finnairin koneita nousee ja laskee koko ajan, mutta Türk Hava Yollarilla on ongelmia.

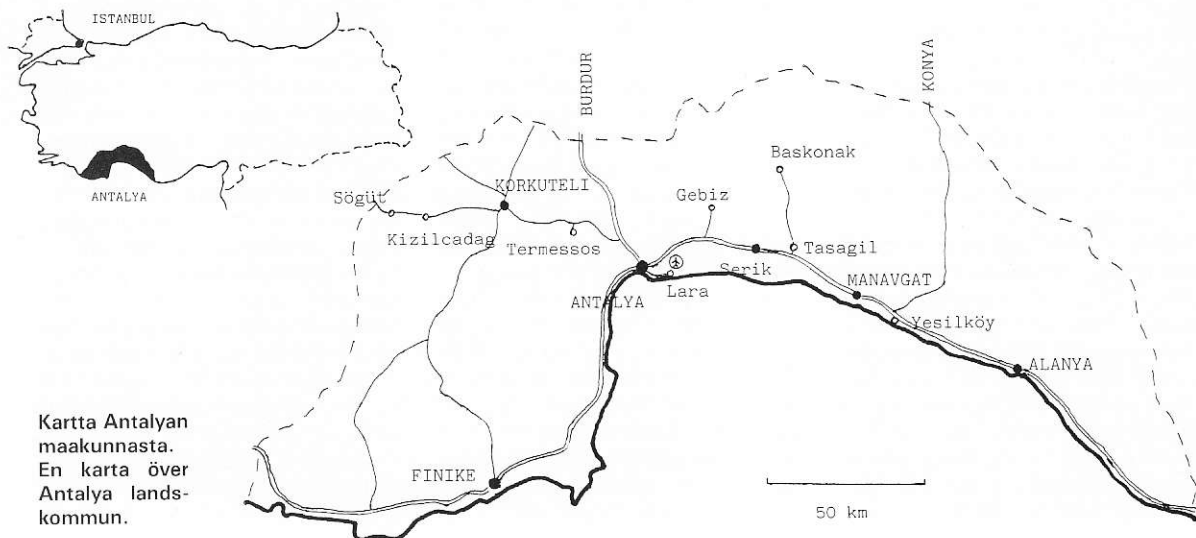
Klo 24 laskeuduimme vihdoin Istanbuliin viisi tuntia myöhässä ja ilman toiveita jatkolennosta Antalyaan.

Torstai 28.12.

Lähdimme Turusta odottavin mielin linja-autolla Helsinkiä päin klo 11.30. Sää oli sumuinen eikä hälvemisestä tietoaakaan. Helsin-

Perjantai 29.12.

Sää pilvinen ja viileähkö. Jouduimme siis tyytymään Istanbulin kiertojeluun klo 11—15. Maasto suurkaupunkibiotooppia ja tehokasta havainnointia vain puoli tuntia Sinisen Moskeijan tienoilla ja toinen puolituntinen Bosborin rannalla

Kartta Antalyan maakunnasta. En karta över Antalya landskommun.

Uusküdarin puolella. Suokukkomuutto oli mielenkiintoista: 50 määritettyä ja 100 todennäköistä muutti pitkin Bosborin salmea. Kirjallisuuden mukaan laji ei talvehi Pohjois-Turkissa, mutta ehkä talvi ei ollut vielä tullut? Pientä painetta tuli 80 phalan parvesta, joka uiskenteli Bosborissa. Saattoivat olla karimetsoja, mutta eihän niiden takia pysähdytty.

Illalla päästiin jatkamaan matkaa Antalyaan.

Lauantai 30.12.

Sää aluksi pilvinen, aamulla heikkoa sadetta, iltapäivällä aurinkoista, noin +15°C. Aamulla tutustuttiin hotelliin lähiympäristöön klo 7.15–8.45. Runsaimpina ja näkyvimpinä pitivät meteliään varpuset, punarinnat, hempot, tiklit, töyhtökiurut ja keltahempot. Hetken ihmettelyn jälkeen alettiin pikkuhiljaa määrittää muitakin lajeja.

Aamun mielenkiintoisinta antia oli 40:n yksilön etelään lentänyt hietakanaparvi. Linnut menivät sen verran kaukaa, että lajimääritys ei ole täysin varma. Muita hietakanalajeja ei tosin pitäisi alueella esiintyä? Kalliopääskyvät talvehtivat alavalla rannikolla, emme tavanneet lajia myöhemmin vuoristosta lainkaan.

Perehdyimme tarkemmin Laran alueeseen klo 10.45–15.00. Retki-kohteina olivat Välimeren ranta ja läheiset mäntymetsät sekä näiden välillä olevat avoimet maastot. Mereltä löytyi mm. mustanmerenlokkeja ja riuttatiiroja, pensaikkoalueilta puolestaan idänpippurilintuja ja samettipääkerttuja.

Eniten ongelmia aiheuttivat männiköstä kuuluneet ”tjiit”-kutsuäänät. Aikaavievan ajojahdin jälkeen lajiksi osoittautui tiltaltti, jonka itäisten populaatioiden erilaisesta äänestä Euroopan Lintuopasikin kertoo. Myöhemmin näimme muutamia ”hyit”-phyllareitakin.

Sunnuntai 31.12.

Sää pilvetön, kylmä navakka pohjoistuuli, näkyvyys erinomainen — kauempana sisämaassa kohoavat upeat vuoristot näkyivät eilisestä poiketen hyvin. Iltapäivällä oli jäl-

leen lämmintä. Klo 10.20–10.45 paikainen hotelliin lähiympäristön tarkastelu: linnut suunnilleen eiliset. Varsinainen retki klo 11–17: Dolmusilla (= pikkubussi, markalla ”mihin vain”) Lara Düdenille, pienelle purolle, joka putoaa jyrkästi mereen. Ojan vartta kävelimme sisämaahan, josta pikkuteitä pitkin Antalyaan, maastot viljelymaita, haja/kyläasutusta ja hedelmätarhoja. Antalyassa ehdittiin havainnoida hetki venesatamassa ennen auringonlaskua.

Päivän eksoottisin lintu oli ojan varresta löytynyt priinia. Välimerenvarpuset löytyivät maaseudulta laidunmaiden tuntumasta.

Saimme myös kutsun paikalliseen kotiin kahvelle. Nämä Australiasta lomalla olevat ystävälliset turkkilaiset puhuivat englantia paremmin kuin me. Tosin he eivät tieneet missä on Finland, Italiassa ehkä? Uudenvuoden aatto on Turkissa suuri juhla, se vastaa meidän Jouluaamme. Hotellissakin olisi illalliskortti maksanut 300 markkaa, joten tyydyimme seuraamaan juhlallisuuksia napatansseineen televisiosta.

Maanantai 1.1.

Sää pilvetön ja tuulinen, näkyvyys erinomainen. Aamulla oli kylmää (vastasi meikäläistä syyskuun lopun aamua), iltapäivällä lähes +20°. Klo 7:n jälkeen aamuhämärissä plokattiin jo ensimmäisiä vuodempinnoja: tikli, punarinta, peippo, varpunen, naurulokki, mulleli, iso tiira, idänpippurilintu, samettipääkerttu, keltahemppo jne. Yllättävää oli voimakas peippomuutto kohti länttä. Klo 7–9 laskimme yhteensä noin tunnin stajin aikana 3500 muuttajaa.

Muutto jatkui yhä voimakkaana lähtiessämme, eikä havainnointi ollut yhtäjaksoista, joten todellinen lukumäärä lienee ollut ainakin jotakin 10000:n nurkilla. Parvissa oli mukana pieniä määriä viherpeippoja ja tiklejä. Kylmyyskö vai mahdollisesti jossain idempänä tai vuoristossa satanut lumi aiheutti muuton?

Saatuamme vuokrattua auton teimme retken Antalyasta itään klo

9.20–16.30. Useiden peltomaisemapysähdysten jälkeen käännettiin päätieltä pohjoiseen Backonakin tietä, jossa pysähdyttiin parisarinnemetsikössä ja jokivarsissa sekä koluttiin yksi karapuro. Ajo-kilometrejä kertyi noin 150.

Arohiirihaukka osoittautui runsaaksi talvehtijaksi Antalyan maakunnassa. Lajinmäärityskään ei tuottanut vaikeuksia: piekanan kokoinen ja isomuotoinen kanelinvärinen-vaalea petolintu, jolla kanelinvärinen pyrstö (joidenkin pyrstön tyvi valkea) ja suuret vaaleat laikut siiven yläpuolella käsisivien tyvellä. Määritys on varmasti paljon vaikeampaa muuttoaikoina lintujen lentäessä korkealla. Yleensäkin petolintujen määrittäminen ja

Tammitikkoja näkyi yhteensä neljä yksilöllä. Mellanspett.

Kimmo Kuusisto

Taulukko 1. Etelä-Turkin talvilinnuston lajimääriä vuodenvaihteessa 1989—90 viikon matkan aikana.

Fågelsummor observerade under en vecka i Södra Turkiet vid årskiftet 1989—90.

tarkastelu on talvella helppoa: linnut istuskelevat mielellään näkyvillä paikoilla puiden ja pensaiden latvoissa sekä lentelevät matalalla.

Päivän mielenkiintoisimmat linnut olivat ilman muuta lapinharakka ja käpylintu, molemmat talvia-lueidensa äärimmäisellä kaakkois-laidalla?

Tiistai 2.1.

Sää oli lähes koko ajan pilvinen, aamulla tihkusateinen. Vuoristos-sa oli kylmää, joitakin lumihuuta-leitakin satoi. Autoretki Antalyan luoteispuoliseen vuoristoon klo 7.05—17.00. Antalyan kaupunki kierrettiin visusti pitkin Gazi Bulvaria, jolta käännyttiin ensin pohjoiseen kohti Burduria ja vähän myöhemmin länteen kohti Korkute-lia. Ensimmäinen pysähdys Termessoksen tiellä, jota ensin ajaen ja loppumatka kävellen kavuttiin korkealla olevaan rauniokaupunkiin (aikaa tuhraantui kolme tun-tia).

Maasto oli ensin mäntymetsiä, sitten vuorenriinpenensaikkoja, Termessoksessa myös tammimet-sikköä. Matkaa jatkettiin Korkute-lin ohi Kizilcadagiin ja Sögütiin. Täällä puusto oli hyvin vähäistä — oltiinhan noin 1500 metriä meren pinnan yläpuolella. Joissakin jyl-himmissä vuoristopaikoissa ehdit-tiin hetkeksi pysähdellä, samoin ylätasankojen viljelysaluilla. Sögüt Gölyä etsimme turhaan, järvi oli kuivattu. Ajokilometrejä kertyi noin 250.

Eliksiä olivat vuorisirkku, kallio-nakkeli ja arokiuru, mutta päivän kovin havainto oli ilman muuta Termessoksessa nähty komea pu-natulkukkoiras. Yllättävältä tun-tuu, että suurimmat lukumäärät turkinkyyhkyjä, harakoita ja varik-sia tulivat vastaan vuoristoretkellä.

Keskiviikko 3.1.

Sää aurinkoinen ja lämmin, ilta-päivällä noin +20°. Jälleen autol-la Antalyasta itään klo 6.50—16.20.

	29/12	30/12	31/12	01/01	02/01	03/01	Yht.
Podiceps cristatus	200	1	1	—	—	—	202
P. nigricollis	2	—	—	—	—	—	2
Phalacrocorax carbo	10	1	—	—	—	—	11
P.sp.	100	—	—	—	—	—	100
Ardea cinerea	—	—	—	1	—	4	5
Egretta alba	—	—	—	—	—	2	2
E. garzetta	—	—	—	—	—	2	2
Vesilintu	—	—	—	—	—	10	10
Accipiter nisus	—	1	2	2	1	2	8
Buteo buteo	—	1	1	4	1	7	14
B. rufinus	—	—	—	5	2	5	12
B. sp.	—	—	1	3	1	5	10
Circus cyaneus	—	—	—	2	1	—	3
C. macrourus	—	—	—	—	—	1	1
Falco tinnunculus	—	—	—	5	2	1	8
Petolintu	—	—	—	2	1	2	5
Fulica atra	—	—	—	—	—	3	3
Charadrius hiaticula	—	—	—	—	—	2	2
Pluvialis apricaria	—	—	—	3	—	—	3
Vanellus vanellus	—	—	—	650	—	2000	2650
Tringa totanus	—	—	—	—	—	30	30
T. ochropus	—	—	—	—	—	4	4
Philomachus pugnax	50	—	—	—	—	—	50
Gallinago gallinago	—	—	—	—	—	200	200
Kahlaaja	100	—	—	—	—	—	100
Larus ridibundus	1000	10	500	+	—	50	(1560)
L. minutus	—	3	55	—	—	6	64
L. melanocephalus	—	3	3	—	—	—	6
L. argentatus	50	—	—	—	—	50	100
L. canus	—	—	—	—	—	2	2
L. sp.	—	100	—	—	9	—	109
Sterna sandvicensis + sp.	—	5	—	1	—	—	6
Chlidonias sp.	—	1	—	—	—	—	1
Pterocles orientalis?	—	40	—	—	—	26	66
Columba livia	300	15	30	100	150	10	605
C. oenas	—	—	—	—	1	—	1
C. palumbus	—	—	—	—	4	—	4
Streptopelia decaocto	—	—	3	—	65	—	68
Athene noctua	—	—	—	—	—	2	2
Alcedo atthis	—	—	—	2	—	3	5
Dendrocopos syriacus	—	—	—	3	2	—	5
D. medius	—	—	—	2	2	—	4
Calandrella rufescens	—	—	—	—	—	1	1
Melanocorypha calandra	—	—	—	—	30	2	32
Lullula arborea	—	7	15	—	—	—	22
Alauda arvensis	—	—	65	1000	50	1500	2615
Galerida cristata	—	50	15	500	5	300	870
Hirundo rupestris	—	30	20	15	—	—	65
Anthus pratensis	—	20	30	—	1	50	101
A. cervinus	—	—	—	—	—	3	3
A. spinoletta	—	—	—	—	—	1	1
Motacilla alba	—	4	1	20	20	150	195
M. cinerea	—	—	—	1	—	4	5
Pycnonotus xanthopygos	—	2	1	5	—	—	8
Lanius excubitor	—	—	—	1	—	—	1

29/12 30/12 31/12 01/01 02/01 03/01 Yht.

Prunella modularis	—	5	—	—	2	3	10
Cettia cetti	—	—	—	—	—	1	1
Prinia gracilis	—	—	1	—	—	1	2
Sylvia melanocephala	—	5	2	10	2	10	29
S. sp.	—	—	2	—	1	—	3
Phylloscopus collybita + sp.	—	20	1	2	—	3	26
Regulus regulus	—	—	—	1	1	—	2
Saxicola torquata	—	3	5	10	2	50	70
Monticola solitarius	1	—	—	1	3	—	5
Phoenicurus ochruros	—	10	10	30	3	20	73
Erithacus rubecula	1	30	20	50	50	20	171
Turdus merula	—	5	3	50	80	—	138
T. pilaris	—	—	—	80	110	?	190
T. iliacus	—	—	—	—	7	—	7
T. philomelos	—	2	3	10	30	5	50
T. viscivorus	—	—	—	—	5	—	5
Aegithalos caudatus	—	—	—	1	2	—	3
Parus major	5	2	3	10	20	—	40
P. caeruleus	1	—	—	1	10	—	12
Sitta europaea	—	—	—	—	4	—	4
S. neumayer	—	—	—	—	3	—	3
Cinclus cinclus	—	—	—	2	—	—	2
Emberiza calandra	—	3	—	—	30	150	183
E. cia	—	—	—	—	3	—	3
E. citrinella	—	—	—	—	3	—	3
E. schoeniclus	—	—	—	—	1	2	3
Fringilla coelebs	—	100	50	5000	1000	200	6350
F. montifringilla	—	—	—	—	5	—	5
Carduelis carduelis	6	50	30	+	150	400	(636)
C. chloris	—	30	10	30	30	10	110
Pyrrhula pyrrhula	—	—	—	—	1	—	1
Coccothraustes coccothraustes	—	—	—	—	1	—	1
Acanthis cannabina	—	40	10	?	50	30	130
Serinus serinus	—	120	100	+	1	50	(271)
Loxia sp.	—	—	—	1	—	—	1
Passer hispaniolensis	—	—	40	20	—	—	60
P. montanus	—	—	—	—	1	—	1
P. domesticus	100	100	300	+	300	100	(900)
Petronia petronia	—	—	—	—	—	35	35
Sturnus vulgaris	—	—	120	1000	1200	500	2820
Garrulus glandarius	—	—	—	5	6	—	11
Pica pica	3	—	—	—	20	—	23
Corvus frugilegus	50	—	—	—	—	—	50
C. corone	50	10	2	10	40	15	127
C. monedula	20	—	—	—	—	—	20

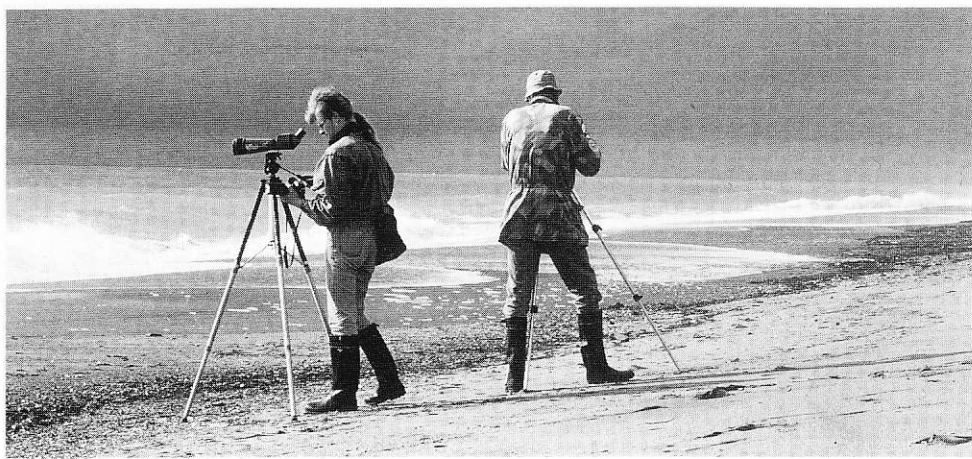
Ensimmäinen pysähdys peltoaukeilla tuotti mm. 2 minervanpöllöä, 70 yksilön parven harmaasirkkuja, 26 hietakanaa lennossa etelään, seuraava pysähdys antoi arosuohaukan. Manavgatin itäpuolelta löydettiin kostea puuvillapello, joka osoittautui viikon kenties parhaaksi lintupaikaksi. Matkaa jatkettiin vielä itään Yesilköyyn, mutta yhden linnuttoman jokisuiston kompattuumme palasimme Manavgatin pelloille loppupäiväksi. Kilometrejä kertyi noin 240.

Tavallisten lintujen massojen lisäksi saimme herkutella mm. vuoririkvisellä ja pikkukiuurulla samassa putken kuvassa. Puuvillapelloilla näimme myös päivän ja koko retken harvinaisimmat linnut: kaksi nuorta kalalokkia. Linnut olivat ilmeisesti poikkeuksellisen idässä.

Lopuksi

Ei Etelä-Turkin talvilinearustosta paljon käsitystä viikossa saa. Aikaa pitäisi oikeastaan olla koko talvi. Havaitimme kuuden päivän aikana 94 lintulajia, mukana ovat tällöin myös Istanbulin linnut. Pettymyksenä on pidettävä sitä, ettemme nähneet yhtään sorsalintua. Valinga Sögüt Gölyn ja Burdur Gölyn välillä oli epäonnekas. Jälkimmäinen on kuulemma hyvä lintujärvi.

Jos vuoden vaihteessa olisimme tienneet, kuinka helppoa ja halpaa Turkissa on hotellihuoneen vuokraaminen, olisimme taatusti ajaneet itään Göksyn suistoon saakka ja yöpyneet siellä. Myös kotkien puuttuminen havainnoista jäi kai-velemaan.

Maija Suoramäki

Välimeri on tunnetusti varsin vähälintuinen.

Muutamia vinkkejä Turkkiin (talvellakin) lähteille:

— varaa riittävästi aikaa, kaksi viikkoa on ehdoton minimi

— varaa riittävästi vaatteita mukaan, ainakin vuoristossa on kylmä

— vuokraa auto koko ajaksi, ellet välttämättä halua liikkua linja-autolla (joka on tosin halvempi vaihtoehto)

— älä osta majoituksia matkatoimiston kautta, säästät paljon rahaa.

Muuten olen Etelä-Turkin talvesta sitä mieltä, että ilmasto on suomalaiselle erittäin sopiva — perhokset lentelevät, mutta ei ole silti liian kuuma.

Kirjallisuus

Delin, H., Bruun, B. & Svensson, L. 1987: Euroopan lintuopas. — Weilin + Göös. Hongkong.

Jännes, H. 1990: Lintumatkat Turkki. Moniste. — Espoo. □

Töyhtökiuru on talvisen Etelä-Turkin massalaji. På vintern är tofslärkan mycket vanlig i Södra Turkiet.

Jouko Hakala near Eilat 2.4.87

Viisi pientä vihjettä

Eli Rauskin vihjetietokilpailu. Systemi lienee tuttu. Aloitat viiden pisteen vihjeestä ja ellet sen perusteella tiedä mikä lintulaji on kyseessä siirryt eteenpäin alempien pistearvojen vihjeisiin. Oikeat vastaukset sivulla 38. (Peitä muut vihjeet esim. paperilla siksi aikaa kun mietit jotain vihjettä).

Laji 1.

5p: Ei liene kovin hyvätapainen.

4p: Suosittu häkkilintu, joka vililtyneenä saattaa pesiä.

3p: Höyhenpuku kellertävän harmaa, siivenkärjet ja pyrstö sukulaistaan tummemmat.

2p: Ääni pehmeä KUU-KRR-UU.

1p: Lajin nimensä mukaan Itämailta oleva lähisukulainen esiintyy mm. Turun Yliopistonmäellä.

Laji 2.

5p: Turun seudulla sitä ennen kutsuttiin Paattisten Jannuksi.

4p: Sen lähisukulainen tuo mieleen erään ammattikunnan työn tuloksen.

3p: Sen toista sukulaista löytyy mm. Oulusta ja Porista.

2p: Tämä lintu ei laulutaidollaan hurmaa.

1p: Tämä harmaatakki viihtyy mm. kaatopaikoilla.

Laji 3.

5p: Sitä ei esiinny Armonlaakossa.

4p: Sen lähisukulaisella ei ole hauskaa.

3p: Vaatteetkin se voi tuoda mieleen.

2p: Koiraalla kellanruskehtava rinta, valkeat pyrstön alapeitinhöyhenet ja musta pyrstön kärki.

1p: Syötävän rinkilän naispuolinen vastine plus vaateen osa.

Laji 4.

5p: Pekka Puupäässäkin se esiintyy.

4p: Saksalaisetkin siitä pitivät.

3p: Sen sukulaisia elää metsissä.

2p: Eri värisinäkin sitä esiintyy.

1p: Sen villi muoto pesii kallioilla.

Laji 5.

5p: Nimi tuo mieleen entisen diktaattorin.

4p: Naama ja rinta mustat, kupeilla ja niskassa valkeita täpliä. Kaulus, vatsa ja selkä punaruskeat.

3p: Uroksella on kannukset.

2p: Kuuluu Suomessa pelloilla viihtyvän riistalinnun sukuun.

1p: Sen lajipari on nimensä mukaisesti viiruinen.

Laji 6.

5p: Capitollakin sellaisia esiintyy, kuten myös ennen Forumilla.

4p: Lajin Badius-rodulla ei ole siipilaikkuja.

3p: Lajin kahdesta suomalaisesta sukulaisesta toinen viihtyy pohjoisessa.

2p: Koiras mustavalkea lintu, jonka siipilaikut erottuvat lennossa vaaleina. Viihtyy näkyvillä paikoilla.

1p: Nimensä se on saanut tietyn värisestä pääläestä.

Laji 7.

5p: Lapsiakin sillä on.

4p: "Kotkakin" siitä kirjoitti.

3p: Amerikassa se tunnetaan inti-

aanivaimon nimellä.

2p: Suomessa sillä on naispuolinen kaima.

1p: Tämä pitkäpyrstö laulaa mm. merenselillä.

Laji 8.

5p: Kadonneen merimitan se voi tuoda mieleen.

4p: Ei silti liene tuhopolttaja.

3p: Sukunsa suurin edustaja Suomessa.

2p: Laulu kirkasta ja alakuloista viiheltelyä kangasmailla.

1p: Valkeat kainalot hyvä tunto-merkki.

Laji 9.

5p: Nimi viittaa erääseen isoon kaupunkiin.

4p: Ei esiinny Elballa.

3p: Harhailija Pohjois-Amerikasta.

2p: Musta nokka, musta pää ja oranssinpunaiset jalat kesäpuvussa tuntomerkkeinä.

1p: Lähisukulainen Kauppatorin mustapäille.

Laji 10.

5p: Pikkujoulunviittäjän sukulaislintu.

4p: Muuttamalla yhtä kirjainta linnun nimen loppuosasta (suom.) saadaan joulukuun alkupuolella hyödyllinen väline.

3p: Latinalainen nimi viittaa tiettyyn syötävään.

2p: Vahvanokkainen, päältä oliivinviruskea lintu, jolla tumma päälaki ja mustareunainen valkea silmäkulmajuova.

1p: Jurmon huulikirjassakin se esiintyy, helppo tuntea tietyn värisestä silmästä.

Superkysymys 11.

Luettele ne suomenkieliset linnunnimet, jotka koostuvat kahdesta tai useammasta toisen lintulajin nimestä. Nimien ei tarvitse olla perusmuodossa. Esim. tiaskirvinen, hyppäkotka, kiuruhaukka tms. Aikaa sinulla on VIIISI MINUUT-TIA.

Superkysymys 12.

Mitä ovat virallisilta nimiltään alla olevat Varsinais-Suomen kansanomaiset linnunnimet:

- Partti
- Ohrasorsa
- Kako
- Mettäpölä
- Hyypiö
- Viusorsa
- Pirunharakka
- Louva
- Ruovonpäristäjä
- Tuuva
- Rauniotassi
- Ruotsinvarpunen
- Vanhapiika
- Kirjava kärki
- Toukmettinen
- Korra
- Törötiitti.

Erinomaiset lintukirjat länsinaapurista

Esko Gustafsson

B. Breife, E. Hirschfeld, N. Kjellen & M. Ullman: *Sällsynta fåglar i Sverige. Vår Fågelvärld, Supplement 13, 1990. 214 s.*

L. Risberg: *Sveriges fåglar. Vår Fågelvärld, Supplement 14, 1990. 295 s.*

Molempien kirjojen taustalla on Ruotsin lintutieteellinen yhdistys (SOF). Jälkimmäinen kirja on vuonna 1949 ensimmäisen kerran ilmestyneen kirjan laajennettu ja uusittu yhdeksäs versio. Sen sijaan rarikirja on täysin uusi kirja. Vastaavanlainen on kuitenkin ehtinyt Brittein saarilla jo toiseen painokseen.

Ruotsin harvinaisuudet

Rarikirja esittelee 171 Ruotsissa harvinaisen lajin esiintymistä vuoteen 1986 asti ja yhteensä on yli 5600 havaintoa mukana tarkastelussa. Kustakin lajista on aluksi lyhyt esittely levinneisyystietoiineen yms. sekä tavatut yksilömäärät.

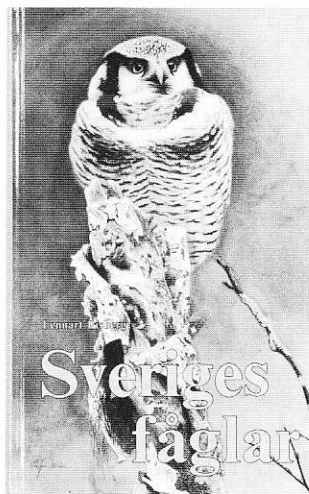
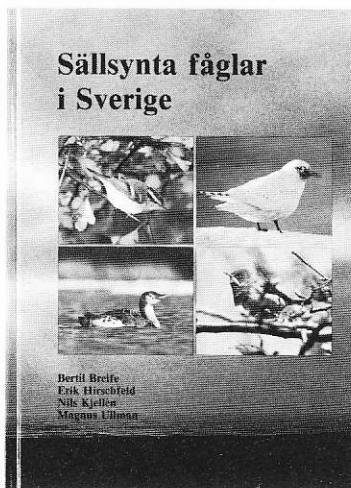
Sen lisäksi on esiintymistä kuvattu seuraavien otsikoiden alla: esiintyminen eri vuodenaikoina (=kymmenen päivän jaksoissa), esiintyminen eri vuosina, maantieteellinen esiintyminen sekä tarvittaessa myös pesiminen ja muuta tietoa. Kolme pääotsikkoa on esiteltä diagrammeilla ja kartoilla. Lisäksi on kustakin lajista vähintään erinomainen piirroskuva sekä monista lajeista Ruotsissa otettuja mustavalko- tai värikuvia. Myös lajia koskevia kirjallisuusvinkkejä on annettu.

Kirjassa on aluksi Lars Svenssonin erinomainen esipuhe Ruotsin kenttäornitologian kehityksestä ja kirjastakin. Sen jälkeen selitetään varsin hyvin kaikki kirjassa olevat merkinnät, kartat ja diagrammit.

Mielestäni kirja on erinomainen esitys harvinaisten lajien esiintymisestä naapurissamme. Mielenkiintoisinta antia ovat ehdottomas-

ti kirjassa esitetyt kommentit lajien esiintymisestä. Esimerkkeinä vaikkapa amerikkalaisten kahlaajien esiintyminen tai silkki- ja jalohai-karan esiintymissuhteet Pohjolassa. Kirjassa on lähes joka lajin kohdalla myös kommentteja esiintymisestä muissa Pohjoismaissa.

● Kirjat

Merilintujen esiintymisestä Ruotsin länsirannikolla saa hyvän kuvan kirjasta, vaikka siitä puuttuvatkin tavallisemmat merilinnut (suula ym.). Ruotsissa on tavattu jopa fregattilintu. Toisaalta taas itäisen pesimälajiston puutteet Ruotsissa ovat varsin yllättäviä. Vai mitä sanot 23 kertaa tavatusta kultasirkusta tai vain kahdeksan kertaa tavatusta sinipyrstöstä.

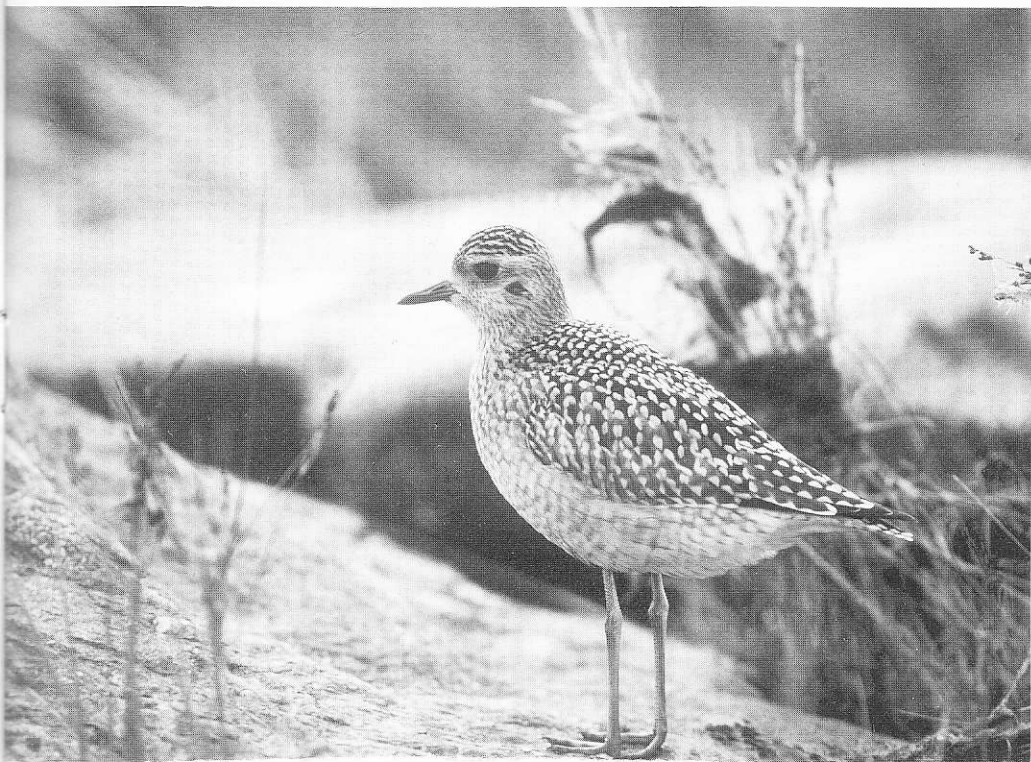
Kirja kannattaa ilman muuta hankkia, mikäli on kiinnostunut yleisesti faunistiikasta tai vain tietämään milloin kannattaa mitään lajia tänne odotella ja millä todennäköisyydellä. Kirjasta voi myös laskeskella miten tärkeää kukin laji on saada bongatuksi juuri tällä havaintokerralla vai voiko odottaa seuraavaa kertaa.

Ruotsin linnusto

Kirjan alaotsikko on ajankohtainen katsaus (Ruotsin) lintujen levinneisyyteen, lukumäärään ja muuttoon sekä jotain ruotsalaisesta ornitologiasta. Kirjan otsikot selittävät varsin hyvin sisällön: esipuhe, johdanto ja selitykset, lajitekstit (230 sivua), lajit joita ei ole varmasti havaittu, Ruotsin linnusto ennen vuotta 1700, Ruotsin ornitologian historiaa ja kirjallisuus, Ruotsin lintutieteellinen yhdistys, luettelo ruotsinkielisistä ja tieteellisistä nimistä sekä lajilista.

Selityksistä käy varsin hyvin ilmi kaikenlaista mm. selvitys spontaanin esiintymisen määrittelystä. Kaikenkaikkiaan en löytänyt muuta "epäselvää" kirjasta selitysten jälkeen kuin eräät merkilliset maantieteelliset aluejaot, jotka ovat ulkomaalaiselle mahdollittomia ymmärtää.

Ruotsissa on tavattu 31.12.1988 mennessä spontaanisti 430 lintulajia. Lisäksi tulevat kanadanhanhi, fasaani ja kesykyhky sekä 23 lajia, jotka ovat voineet saapua

Henry Lehto Kristinankaup. syys 90

Sekä amerikan-
että siperiankur-
mitsa ovat mo-
lemmat harhau-
tuneet Ruotsiin.
Kuvassa siperi-
ankurmitsa.

Både ameri-
kansk tundrapip-
pare och sibirisk
tundrapipare är
päträffade i
Sverige. I bilden
sibirisk tundra-
pipare.

spontaanisti, mutta ovat todennäköisesti tulleet ihmisen avulla (II kategoria). Yhteensä siis lajeja on tavattu 456. Lajimäärä on kasvanut melkoisesti, sillä vuoden 1949 painoksessa lajeja oli vain 326.

Kirjan ehdoton pääpaino on lajiteksteissä. Niiden käsittelemä varsinainen ajanjakso on 1976–88. Tekstit jakaantuvat seuraaviin osiin: levinneisyys, lukumäärä, historia, muutto ja talvehtiminen. Mikäli kyseessä on harvinainen tai harvalukuinen laji, on otsikkona esiintyminen.

Levinneisyys on merkitty kartoille rastereilla tai merkeillä, minkä lisäksi sitä on kuvattu sanallisesti (yleinen—melko yleinen—harvalukuinen—harvinainen) eri maakunnissa. Lukumäärään on kerätty kaikki saatavilla olleet lukumääräarviot ko. vuosilta. Useimmiten ne käsittelevät koko maakunnan kantaa ja niitä on hämmästyttävän paljon. Milloin Suomessa päästään vastaavaan??? Lisäksi on eräistä lajeista koko maankin arvio.

Historia käsittää esiintymisen ennen vuotta 1976 ja siitä käy ilmi

lajin kannassa mahdollisesti tapahtuneet muutokset tai harvinaisilla lajeilla aiemmat havainnot. Muutossa ja talvehtimisessä on yleiset muuttoajat sekä eräitä isoja muuttoa ja talvehtimistietoja. Tietoja on myös paljon Pohjois-Ruotsista.

Harvinaisuuksista on tehty diagrammit kuukausittaisesta esiintymisestä, minkä lisäksi kerrotaan havaintojen kokonaismäärä vuosilta 1976–88 ja aiemminkin. Kaikkein suurimmista harvinaisuuksista on myös kaikki havainnot mainittu. Kirjassa on esitelty myös Ruotsissa harvinaiset rodut.

Kaikenkaikkiaan kirja on linnuista vähänkään kiinnostuneille välttämätön. Minulla on edellinen painos kirjasta ja olen lukenut myös vuoden 1970 painoksen, mutta tämä on vallan toista luokkaa niihin verrattuna. Suosittelem lämpimästi.

Lopuksi toteaisin pienenä puutteena tosin sen, että ruotsalaiset edelleen ovat harvinaisen tietämättömiä suomalaisten lintuhavainnoista ja suomalaisesta linnustosta.

Sammanfattning

Utmärkta böcker från grannlandet

Författaren konstaterar i sin artikel att det utan vidare lönar sig att skaffa boken 'Sällsynta fåglar i Sverige' om man är allmänt intresserad av faunistik eller om man vill veta vilka arter som kan tänkas dyka upp här och hur troligt det är att de gör det. Också 'Sveriges fåglar' rekommenderas varmt.

Raritetsboken presenterar 171 sällsynta arters förekomst i Sverige fram till 1986. Under varje art beskrivs utbredningen, förekomsten under olika årstider och år, den geografiska variationen och möjlig häckning.

Huvudvikten i 'Sveriges fåglar' ligger på arttexterna som beskriver åren 1976–1988. Texten är uppdelad på följande delar: Utbredningen, antalet, historik, flyttning och övervintring. Dessutom presenteras den svenska ornitologin. □

Jouko Hakala Halkom. touko 90

Lintusyksyt 1988 ja 89 Varsinais-Suomessa

Pekka Alho,
Sampo Kunttu
& Rauno Laine

Pekka Alho suoritti havaintojen ruotimisen erilaisilta lapuilta tiiviimpään muotoon sekä viimeisteli päiväpetolinnut, varpuslinnut ja kyyhkyt-tikat lopulliseen muotoonsa. Rauno Laine viimeisteli vesilinnut, kahlaajat ja lokkilinnut sekä kirjoitti raportit syksyjen säistä.

Parhaimmat kiitokset Timo Nikkaselle, Rami Lindroosille ja Mikko Suhoselle, jotka Sampo Kuntun johdolla tekivät yli 100 tuntia töitä tarkastaessaan tiedot alkuperäismateriaalin perusteella ja kiitokset Juhana Pihalle puhtaaksikirjoituksesta. Suuret kiitokset myös Jukka

Kivelälle, joka jälleen kerran toimitti yhteenvedot Ävikin havainnoista, sekä tietenkin kaikille havaintojaan palauttaneille.

Vielä muutama sananen...

Katsauksen teon vaikeudet tulivat jälleen kerran esiin koko komedudessaan. Jo katsauksen tekoon ryhdyttäessä oltiin kokonainen vuosi myöhässä. Alkoi kahden vuoden havaintojen kerjuu, johon katsauksen tekoon varattu aika sitten kului. Kun loppusuora alkoi lopulta hämmöttää, saatiin runsaasti lisää aineistoa ja katsaus meni käytännöllisesti katsoen uusiksi.

Nyt kun Ukuli on taas pääsemässä rytmiin kiinni, on tarkoitus saada vuodenaikaiskatsaukset ilmestymään silloin, kun ne ovat ajankohtaisimmillaan. Tämä merkitsee sitä, että jokaisen tulisi panostaa havaintojensa palauttamiseen ja

vieläpä ajallaan! Olemme vakuutuneita, että lähes kaikki mielellään kuulevat Ukulin tipahtavan postiluukusta, mutta on valitettavaa ettei lähes kukaan ole valmis panemaan tikkua ristiin asian eteen. Vai onko?

Toki on ymmärrettävää, että into palauttaa havaintoja laimenee, kun aikataulu ei ole pitänyt. Jatkossa ainakin kirjoittajien työ helpottuu huomattavasti ATK:n ansiosta. Monesta lajista puuttui nytkin havainnot osittain tai kokonaan, joten palauttaa havaintonne ja pistäkää paremmaksi!

Syksyn 1988 säätilasta

Elokuu oli runsassateinen ja lämmin, kuukauden keskilämpötila oli +14,7°C. Sateettomia päiviä kertyi ainoastaan seitsemän. Helleluke-

Syksyllä 1988 tavattiin Prosvikin ja Borstön välillä 220 tukkasotkaa vielä 12.11. Vigg.

mille päästiin kuun lopussa, jolloin lämpötila pysytteli parinkymmenen asteen paremmalla puolella. Toisaalta kylmin lämpötila mitattiin myös samoihin aikoihin (29.8. +7°C).

Syyskuukin oli vielä varsin mukava. Kuukauden keskilämpötila oli +12°C ja sateettomia päiviä oli elokuun tapaan niukasti, vain seitsemän. Sademäärä jäi kuitenkin elokuuta vähäisemmäksi. 24. ja 26.9. sattuneet kovat sateet toivat mukanaan lähes 70 % kauden sademäärästä. Varsinkin kuukauden alku oli kesäinen. Ensimmäinen pakkasyö koettiin 22.9. Seuraavan kerran mittari laski pakkaslukemille vasta 12.10., joten yöt pysyivät varsin lämpiminä.

Lokakuun puoliväli muodostui käännekohtaksi, tämän jälkeen lämpötilat laskivat selvästi. Myös lokakuu oli sateinen. Lunta ryöpsähteli ensi kertaa 23.10.

Marraskuun alku oli varsinkin öitien osalta kylmä, myös ylimmät lämpötilat jäivät nollan vaiheille. Kuun puolivälissä koettiin pieni hellekausi, mutta marraskuun loppua sävyttikin jo talvi ja paukkuva pakkainen.

Kokonaisuutena ottaen syksy oli lokakuun alkuun asti varsin lämmin ja sateinen, siitä alkaen ilmat kylmenivät nopeaa tahtia.

Syksyn 1989 säätilasta

Elokuu oli erittäin runsassateinen (peräti 108.5 mm). Sateesta johtuen päivälämpötilat eivät kuun alkua lukuunottamatta nousseet hellelukemille asti. Yölämpötilat laskivat kuun lopussa nollan tuntumaan, mutta eivät sen alle.

Syyskuun puolestavälisestä alkaen sää lämpeni uudestaan, koettiin pienoisesä keskellä syksyä. Lämpötilat pysyttelivät parinkymmenen asteen tuntumassa aina kuun loppupuoliskolle asti. Myös yöt olivat vuodenaikaan nähden hyvin lämpimiä. Korkein lämpötila mitattiin 23.9.: +19.6°C. Sateetkin jäivät vähäisiksi. Kuvaavaa syksylle on se, että ensimmäinen pakkasyö koettiin vasta 6.10.

Lokakuun alussa ilmat kylmenivät nopeasti pysyttellen viiden asteen tietämissä korkeimmalta ar-

Käytetyt lyhenteet

Kunnat: Dragsfjärd (Dra), Halikko (Hal), Houtskari (Hou), Iniö (Ini), Kaarina (Kaa), Kalanti (Kal), Kemiö (Kem), Kiikala (Kii), Korppoo (Kor), Kustavi (Kus), Laitila (Lai), Mietoinen (Mie), Mynämäki (Myn), Naantali (Naa), Nauvo (Nau), Paimio (Pai), Parainen (Par), Perniö (Pern), Piikkiö (Pii), Pyhärinta (Pyh), Raisio (Rai), Rymättylä (Rym), Särkisalo (Sär), Taivassalo (Tai), Turku (Tur), Uusikaupunki (Uus), Västanfjärd (Väs) ja Yläne (Ylä).

Havainnot: juv=nuori, subad=esiainkuinen, ad=vanha, 1kv=ensimm. kalenterivuodellaan oleva, 1k tai 1/ =koiras, 1n tai /1 =naaras, tp=talvipukuinen, ä=ääntelevä (ei nähty, nähty ääntelevä =1), N=pohjoiseen, S=etelään jne, m=muuttava, p=paikallinen, a=parvi (a5=viiden parvi).

Havainnoitsijat: Severi Aaltonen (SA), Pekka Alho (PA), Asko Aurela (AA), Daniel Brännkärr (DB), Hannu Friman (HF), Esko Gustafsson (EG), Raimo Heinonen (RH), Jari Helstola (JHe), Jukka Kivelä (JKi), Hannu Klemola (HKL), Sampo Kunttu (SK), Ari

Kuusela (AK), Kimmo Kuusisto (KK), Jarmo Laine (JL), Rauno Laine (RL), Janne Lampolahti (JLP), Soili Leveelahti (SL), Henrik Lindholm (HLi), Tom Lindholm (ToL), Rami Lindroos (RLi), Tapio Lineri (TLi), Vesa Multala (VM), Vesa Muurinen (VMu), Timo Nikkanen (TN), Mikael Nordström (MN), Jyrki Normaja (JNo), Jukka J. Nurmi (JJN), Kalle Rainio (KR), Janne Riihimäki (JR), Markku T. Santamaa (MTS), Tapani Santamaa (TS), Risto Saranto (RS), Jukka Sillanpää (JSi), Mikko Suhonen (MS), Asko Suoranta (AS), Seppo Sällylä (SS), Ilari Sääksjärvi (IS), Mikko Tamminen (MT), Jouni Tittonen (JT), Pekka Toola (PT), Tapani Veistola (TVe), Lauri Virrankoski (LV), Pentti Virrankoski (PV), Hannu Virtanen (HVi), Raimo Virtanen (RV), Veijo Vänskä (VV) ja Mikko Ylitalo (MY).

Kiitokset myös seuraaville: Bertil Blomqvist (BB), Jyrki Erikäinen (JE), Hanna Järvinen (HJ), Ilkka Laiho (IL), Ari Laine (AL), Jukka K. Nurmi (JKN), Kaj-Ove Petterson (KOP), Ari Rantamäki (AR), Lennart Saari (LS), Jukka Saario (JS) ja Ville-Veikko Salonen (VVS).

voltaan kuun puoliväliin asti. Yölä 6.10. oli pakkasta -2.3°C.

Uusi lämpökausi saatiin lokakuun toiseksi viimeisellä viikolla, 20.—26.10. lämpötila pysytteli kymmenen asteen paremmalla puolella. Pakkasot yllättivät vasta kuun lopulla. Syksyn lämpimyyttä kuvaa

se, että ensimmäinen lumi leijaili maahan vasta marraskuun puolivälissä. 21.11. koettiin sitten jo suurempi lumimyräkkä.

Syksyllä 1989 viivytteli Uudessakaupungissa 300 nokikanaa vielä 18.11. Sothöna.

Jouko Hakala S-Spatti 1.3.90

Vesilinnut

KAAKKURI *Gavia stellata*

88: Rihtniemessä 17.9.—29.10. havainnot 7 yksilöstä. Muut havainnot: 30.7. Hou, Immaskär 1 ad (HKL), 4.9. Kor, Kälö 3N (MY), 9.10. Hou, Roslax 1m (KR), 15.10. Uus, Liesluoto 1 (EG, JHe) sekä 1m (EG), 19.10. Tur, Ruissalo 1m (RL, P. Segersvärd) ja 30.10. Kus, Lellaisluoto (S. Kallio, RL).
89: Rihtniemessä 6.8.—7.10. yht. 17 m, parhaana päivänä 22.9. 5 m. Muualla vain Ävikissä 24.9. 1m (JKi). Jurmon viimeinen 5.11.

KUIKKA *G. arctica* & sp

88: Rihtniemessä syksyn aikana yhteensä 135m, joista enemmistö 90 exx syyskuussa. Muualta mainittakoon 9.10. Hou, Roslaxnäs 87m (KR) ja Uus, Päiväkoski 200m (RH, RV) sekä Uus, Liesluoto 9.10. 111m (KK, AK). Viimeinen määritetty kuikka tavattiin 12.11. välillä Prostvik-Borstö (RS ym). Uus, Letosa 13.11. yksi *Gavia* sp S (VMu).
89: Rihtniemessä syksyn saldo 186 gavia. Viimeinen sp siellä 25.11. Jurmossa viimeinen m 4.11., Utössä 19.11. 2m sp:tä (PA).

SILKKIUIKKA *Podiceps cristatus*

88: Paras kertymä 16.10. Uus, Pitkäludossa 25 exx (JHe). Viimeinen Kem, Skinnarvik 21.11. (JHe). Jurmossa viimeinen 23.11.
89: Paras noteeraus Halikonl. 16.9., jolloin 19 exx. Viimeinen 9.11. Tur, Friskalanl. 1tp p. Rihtniemessä syksyllä taasisesti pientä muuttoa, yht. noin 50 lintua. Jurmossa viimeinen 5.11.

HÄRKÄLINTU *P. griseigena*

88: Syksyn paras noteeraus Kus, Isokarissa 14.9., jolloin 3m ja 3p (JHe). Tur, Ävikissä 23.9. 1 juv (PA, ToL, JL). Mantereen viimeinen Liesluodossa 28.10. (VMu). Jurmossa vielä 23.11.
89: Rihtniemessä havaintoja 5.8.—21.10. Paras kertymä Uus, Vekarassa 26.9. peräti 20p (RH). Viimeiset samassa paikassa 18.11. (RH) sekä Liesluodossa 2 exx (MN, H. Nordström ja O. Kivi vuori).

MUSTAKURKKU-UIKKA *P. auritus*

88: Halikonl. 1 ex 4.—27.8., Pai, Puhdist. 1 ex 13.—17.8., Pyh kk 1.9. 2 ex (VMu), Uus, Pitkälunto 10.9. 1 ex (JSI, HKL, TVe, ToL). Viimeinen Kor, Korpoström 30.10. 1 tp p (H. Lehto). Jurmossa 27.—28.7. 1—2 uikkua.
89: Palautetut havainnot uupuvat. Lintumiehen mukaan laji tavattiin 21.10. Uus ja 29.10. Kus.

MERIMETSO *Phalacrocorax carbo*
88: Syksyn ensimmäinen Rihtniemessä 13.8. Parhaat muutot 11.9. Rihtniemessä, jolloin 35m 5p sekä 14.9., jolloin 28m 2p. Uus, Santakarissa 1.10. 30m sekä Kus, Isokarissa 11.—16.9. yht. 101m, (max 13.9. 57m). Rihtniemestä koko syksyn saldo noin 315 lintua. Jurmossa enimmillään 72 exx 28.10.
89: Ensimmäinen Rihtniemessä 6.8., jolloin 1p (J. Komi ym) sekä Jurmossa 3.8. 1m. Suurimpia määriä 26.8. Isokarissa 50m (J. Hakala, J. Virtanen), Uus, Vekarassa 9.9. 32m sekä 9.9. Rihtniemessä 20m 8p ja 10.9. 39m. Utössä 8.10. 35 (JNo) ja Jurmon suurin määrä 11.10.86 lintua. Muista havainnoista mainittakoon 5.9. 1m Ävikissä (JL).

HARMAAHAIKARA *Ardea cinerea*

88: Havaintoja Ävikistä 13.6.—28.10. suurimman määrän ollessa 5 haikaraa 3. ja 5.8. (PA, E. Jokinen). Pern, Yliskylässä 13.8. 7 linnun parvi (TLi). Viimeiset Paimionl. 15.10. 1m ja Ävikissä 1 ex 28.10. asti (PA, ToL). Jurmon viimeinen myös 28.10. (TVe).
89: Friskalassa jo 10.7. 3 lintua ja Rym Hankaanperä 1(PV). Ävikissä havaintoja 12.7.—28.9. Paras määrä 20.8. 7 exx (JKi, R. Vikman), Pli, Yltöisissä muutti peräsi 12 haikaran parvi 25.7. (PT). Per, Saarenjärvellä parhaimmillaan 9 haikaraa 13.8. (JNo, TLi), Rauvolanl. 7 lintua 9.9. (VM), Halikonl. 6 haikaraa 24.8., Friskalanl. parhaimmillaan 8—10 exx 28.7. sekä 6 lintua 11.8. ja Paimionl. 20.8. 7 exx (RLi, SK ym). Syksyn viimeiset Naa, Luolalanjärvellä 29.10.—1.11. (monet).

KYHMYJOUTSEN *Cygnus olor*

88: Suurin määrä 5.11. Kustavissa 178 exx (JHe).
89: Paras noteeraus 18.11. Uus, Pitkäludossa 60 exx (ToL). Kor, Österskärillä havaittiin 23.7. peräti 370 kyhmärin parvi (MY).

LAULUJOUTSEN *C. cygnus*

88: Suurimmat parvet 28.10. Uus, Liesluodossa 15 (VMu), Naa, Ukko-Pekalla 30.10. 19m (RS), 30.10. Uus, Kuljussa 8+13m (EG), 5.11. Kustavissa 24p, Nau, Sandössa 17.11. 38p, 22.11. 56p ja 1.12. 45p (VV). Syksyn aikaisin Paimionlahdella 25.9. 1m.
89: Jurmossa aikainen havainto 2 linnusta jo 13.8. ja Friskalanl. 16.—30.8. 1ad (SK ym). Mantereella 16.9. Ävik 1m (J. Tammi). Syksyn kokonaissumma 170 lintua, parhaana päivänä Utössä 29.10. 14m.

MERIHANHI *Anser anser*

88: Eniten totutusti Kemiön Sjöläxissa, jossa 500 hanhen parvi 15.8. Muista mainittakoon 2.9. Sär, Förby 250 exx se-

kä 18.9. Paimionl. 100m. Sjöläxin ohella toisella perinteisellä kokoontumispaikalla Mynälähdellä parhaimmillaan 221 exx 1.8. (HKL). Mantereen viimeinen Taivassalossa 16.10. (JHe). Jurmossa vielä 5.11. 8 exx.
89: Sjöläxissa 14.8. peräti 1580 hanhea (MY), lienee suurin alueellamme tavattu syksyinen merihanhiparvi. Mynäl. parhaimmillaan 180 lintua 29.7., Rauvolanl. 1.9. 90m (JLP). Mantereen viimeiset Sjöläxissa 8.10. (ToL). Jurmossa 3 hanhea vielä 11.10.

METSÄHANHI *A. fabalis* & *Anser* sp

88: Muuttojakautuma ilmenee taulukosta 1. Paras päivä 15.10., jolloin 382 metsähanhea sekä n. 160 *Anser/Branta* sp:tä. Viimeinen viivyteltäjä Ruissalon Kansanpuistossa 27.11. asti (PA, ToL ym).
89: Vain hieman vaisumpi muutto edelliseen syksyyn verrattuna. 851m metsähanhea sekä 470 sp:tä. Viimeisiä 8.10. Paimionl. 2m (RL, MS, A. Uotila). Myöhäisin 18.11. Tur, Rauvola 1 ex (AS).

SEPELHANHI *Branta bernicla*

88: Jurmossa 24.9. 1, 1.10. 3 ja 5.11. asti 7 exx. Muualla vain Rihtniemessä 1.10. 1m (PA, ToL) sekä Väs 12m 15.10. (MN).
89: alueellamme koettiin varsin mukava sepelehanhisyys. Ensimmäinen Rihtniemessä jo 19.8. (ToL ym). Seuraavat 10.9. Hou, Borgberg 11m (KR, MY), huippupäivä 25.9., jolloin Dra, Furuskärissä 5 parvessa yht. 1650m (JNo) sekä Tur, Ävikissä 1300+550m (E. Jokinen). Tämän jälkeen vielä 27.9. 70m Paimionl., 29.9. 80m Dra, Öro (JNo), 30.9. Dra, Kasnäs

Taulukko 1. Metsähanhen ja *Anser* sp:n syysmuutto Varsinais-Suomessa 1988 ja 1989 standardipentadeittain.
Höststräcket av sädgås och *Anser* sp i Egentliga Finland 1988 och 1989 givet i standardpentader.

Jakso	Alku	Ans fab		Anser sp	
		1988	1989	1988	1989
47	19.8.	-	1	50	8
48	24.8.	-	-	-	44
49	29.8.	1	7	4	-
50	3.9.	2	-	21	15
51	8.9.	14	70	-	121
52	13.9.	68	78	138	15
53	18.9.	44	142	221	-
54	23.9.	59	77	51	-
55	28.9.	50	394	73	241
56	3.10.	22	74	-	15
57	8.10.	6	8	159	11
58	13.10.	387	-	45	-
59	18.10.	15	-	4	-
60	23.10.	1	-	-	-
61	28.10.	1	-	-	-
Yhteensä		670	851	766	470

150m (AK, KK) sekä 7.10. Ruissalo 3p (RLi, MS) ja Rai, Raisionl. 1p (E. Tarponeen). Viimeiset Utössä 13.10. 5 exx (JNo, TLi) ja 22.10. 1 ex (PA) sekä vielä 12.11. 1m Rihtniemessä (HVi). 1. ja 2.11. Raisionl. (RH). Jurmossa max 22 exx 11.10. Viimeiset siellä 26.10.

VALKOPOSKIHANHI *B. leucopsis*
88: Ei havaintoja Ruissalon sekä Turun lähialueiden ulkopuolelta. Ruissalossa 15p 27.8.—29.10 (JHe, SK ym).
89: Ruissalon pesivien lisäksi Par, Simonbyssä a600m 25.9. (JLP). Jurmossa 11.—13.10. 7 sekä 14.—15.10. 6 exx.

KANADANHANHI *B. canadensis*
88: Pai Meltola 21.8. 46p (SA), Sau Tapila 3.9. 59p (KK). Ruissalossa enimmillään 20.9. 2 lintua 8.9. (SK). Pern as 22.9. noin 200p (EG), Pern Autopub 24.9. yli 290p (Tve ym) sekä Halikonl. 16.11. 34p (SS).
89: Suurin ilmoitettu määrä Rauvolas-ta 58 exx 18.8.

RISTISORSA *Tadorna tadorna*
88: Ensimm. 7.8. Rihtniemessä 1 juv (PA, ToL), Rihtissä lisäksi 2 lintua 8.9. sekä 11.9. (HVi). Halikonl. 1 juv 21.8.—2.10. Lisäksi Salon Sokeritehtailla 1 juv 27.—28.8. Tur, Rauvolanl. 3.9. 2 juv (K. Karhu). Jurmon viimeiset 2.9. 2 exx.
89: Jurmon ulkopuolelta vain 12.—13.8. 1 ex Halikonl. sekä 12.9. 1m Rihtniemessä. Jurmossa viimeiset 11.9., jolloin 1 juv m.

SINISORSA *Anas platyrhynchos*
88: Suurimmat kertymät 18.—19.8. Ävikissä 700 yks. sekä Halikonl. 14.8. 520 yks. Ruissalon Krottilanl. 13.11. 353 platyä (T. Kunttu).
89: Paimionl. 7.8. 1800 sorsaa ja 19.8. ennen sorsastuksen alkua peräti 2500. Halikonl. enimmillään 16.9.750 sorsaa. 13.8. saapui Kuusistonlahdelle pohjoisesta 670 platyä (EG).

TAVI *A. crecca*
88: Parhaimmillaan 14.8. Ävikissä 150 ja Halikonl. 150, muuttohavainto Rihtniemestä 11.9. 37m (VMu, TS ym). Mantereen viimeiset 6.11. Pai, Puhdist. 1 (MY), Jurmossa vielä 19.11.
89: Suurin määrä 200 Sjöläxissa 14.8. Viimeiset Jurmossa 11.11. 2 exx sekä Halikonl. 12.11. peräti 11 (SS).

HEINÄTAVI *A. quequedula*
88: Viimeinen Halikonl. 2.9. (SS), Ävikistä 5.8. 1 ex sekä Jurmossa 6.8. 6 ja vielä 24.9. 1 ex ja Paimionl. 20.8. 1kp (DB, A. Forsten, T. Numminen).
89: Viimeinen Halikonl. 29.8. (HJ). Muualla vain Paimionl., jossa 26.8. 1 (MY, KR). Jurmon myöhäisin 10.8.

JOUHISORSA *A. acuta*
88: Havaintoja Ävikistä 22.7.—3.10., enimmillään 12.9. 64 exx. Kuusistonl. 23.10. 4 (EG). Viimeiset Jurmossa 13.11. 2. 89: Eniten Aku Ankoja tavattiin 9.9. Halikonl. 50 exx. Viimeiset Jurmossa 4.11. 4 ja Uus, Putsaareissa 18.11. 1 (RH).

HAAPANNA *A. penelope*
88: Parhaat muutot 12.—14.9. Isokaris-sa 83m (JHe) sekä Rihtniemessä 11.9. 76m. Suurin kertymä Halikonl. 21.9. 180p. Mantereen viimeiset 30.10. Kustavi 2 (RL, S. Kallio) sekä 1.11. Par, Mustfinessä 1 (AK, KK). Jurmossa vielä 19.11. 3 exx.
89: Paras muutto Rihtniemessä 18.9. 45m. Halikonl. 9.9. 430 haapanaa. Viimeiset 3.11. Naa, Luolalanjärvi 2 naaraspukep (MT), 11.11. Ävikissä 3p ja 18.11. Uus, Kuiviraumo 1 (ToL).

LAPASORSA *A. clypeata*
88: Halikonl. enimmillään 8.8. 155 spatulaa. Viimeiset Rauvolanl. 28.10. (PA, ToL) sekä Jurmossa 3.11. 1 lintu.
89: Suurin kertymä Halikonl. 12.8. 130 (MY), viimeiset siellä 25.10. 1 ex (SS) sekä Jurmossa 26.10. 2 sorsaa.

PUNASOTKA *Aythya ferina*
88: Enimmillään 155 Uus, Pitkälüodos-sa 17.9. (MT), viimeiset Kustavissa, jossa 3 sotkaa 30.10. (KK, AS) sekä Halikonl. 4 sotkaa (SK, T. Kunttu, J. Piha). Mainittakoon myös havainto Jurmossa, jossa 24.—25.10. yksinäinen koiras punasotka. Laji on saarella harvinaisuus.
89: Uus, Pitkälüodossa 23.9. peräti 2000 punasotkan jättiparvi (ToL ym). Jurmossa 23.10. 2 lintua, viimeiset 1.11. Par, Mattholmsfladan 3p (AS) ja 12.11. Halikonl. 6 sotkaa (SS).

TUKKASOTKA *A. fuligula*
88: Suurimpia kertymiä 26.9. Nau, Seilissä 600 sotkaa (HF) sekä 16.10. Uus, Pitkälüodossa 750 (JHe). Vielä 12.11. tavattiin Nau, Prostvikin ja Borstön välillä 220 exx (RS).
89: Enimmillään Uus, Pitkälüodossa 10.9. 400 yks. (ToL). Viimeiset 18.11. Uus, Kuiviraumo (ToL).

LAPASOTKA *A. marila*
88: Isoja kertymiä 10.9. Uus, Pitkälüodossa 40 sekä 17.9. 20 exx. Lieslüodos-sa 15.10. 23m (JHe, EG) ja Piikkiönl. 19.10. 24 (PT), Jurmossa 13.11. 49 sotkaa. Viimeinen 30.11. Nau, Seilistä (HF).
89: Enimmillään 9.10. Uus, Pitkälüodossa 16 (MT). Viimeiset Jurmossa 25.11. 3 exx.

HAAHKA *Somateria mollissima*
88: Rihtniemessä 23.8. 550p, Isokaris-sa 13.9. 300m 150p (JHe).
89: Paras muutto Rihtniemessä 1.10. 91m.

Mikä ihmeen standardipentadi

Euroopan lintutieteilijöiden kesken sovittiin 1970-luvulla useista yhte-näisistä ”pelisäännöistä”. Tällöin sovittiin mm. havaintojaksojen yhtenäisestä merkitsemistavasta. Sen mukaan vuosi on jaettu viiden päivän vakiojaksoihin, joita kutsutaan standardipentadeiksi.

Pentadeita mahtuu yhteen vuo-teen kaiken kaikkiaan 73 kappalet-ta. Ensimmäinen pentadi on 1.—5. päivä tammikuuta, numero kaksi 6.—10. päivä jne. Esim. pentadi nro 40 on keskellä kesää: 15.—19.7. Vuoden viimeiden pentadi on luonnol-lisesti 27.—31.12.

Kun tietyn ajanjakson kuluessa tehdyt havainnot summataan stan-dardipentadeittain, voidaan näitä tietoja verrata muina vuosina vas-taavan vakiojaoittelun mukaan kerät-tyihin havaintoihin.

PILKKASIIPPI *Melanitta fusca*
88: Suurimmat määrät vasta 12.11. Riht-niemessä, jossa 50 (PA). Dra, Skinnar-vikissä 21.11. 18 (JHe), Ruissalossa 28.11. 3p. (KR, MY).
89: Varsinaista muuttoa vain Rihtnie-messä, jossa pientä liikehdintää jo kes-ällä, huippuna 10.6. havaitut 114m S sekä 83 sp:tä (JHe).

MUSTALINTU *M. nigra*
88: Huippu Rihtniemessä 30.10. 200 exx (TS), viimeisiä Ruissalossa 28.11. 9 (MY, KR).
89: Rihtniemessä jo 29.6. 16m S (KH), enimmillään 7.10. 50 exx. Uus, Vekarassa 3.11. 58 lintua. Jurmon suurin mää-rä 1.10. 37m.

TELKKÄ *Bucephala clangula*
88: Mynäl. 19.8. 1150p, Kustavissa vie-lä 5.11. 236 telkkää (JHe).
89: Rihtniemessä jo 10.6. 290 S (vrt. pilkkasiipi). Syksyn huippu kuitenkin 7.10., jolloin 112m. Suurin kertymä Uus, Pitkälüodossa 10.9. 400p (ToL ym).

ALLI *Clangula hyemalis*
88: Enimmillään 20.10. Dra, Bengtskä-rillä 5000 (JHe), Jurmossa 8.10. 200m.
89: Ensimmäinen Halikonl. 29.8. (JR, H. Järvinen, SS). Jurmossa mukavaa muut-toa 11.10., jolloin 1100m.

ISOKOSKELO *Mergus merganser*
88: Suurimpia kertymiä 13.11. Pii Tuor-lassa 360p (MY), Paimionl. 12.11. 225m (KR) ja samana päivänä välillä Prost-vik-Borstö 550p (RS).

89: Ei isoja parvia Jurmon ulkopuolella. Jurmossa parhaimmillaan 500 koskeloa 1.9.

TUKKAKOSKELO *M. serrator*

88: Suurin parvi Jurmossa, jossa 8.10. 400 exx. Viivytelijoita pitkälle talveen.
89: Maininnan ansaitsee Jurmon jättiparvi, 17.9. peräti 1200 koskeloa. Muualla ensimmäiset muuttavat Kor, Kråkskär 2.7. 55m (MY). Rihtniemessä 29.9. 90m (VMu). Viimeiset 18.11. Uus, Pullonkarissa 2 lintua (ToL).

UIVELO *M. albellus*

88: Ensimmäinen muuttaja jo 27.8. Sjöloxissa 1n (JHe). Tätä aikaista lintua lukuunottamatta muutto alkoi kunnolla vasta lokakuun alussa. Suurin kertymä Uus Esimossa 23p 29.10. (HKL, PA). Viimeiset 5.11. Kustavissa niinkään 23p (JHe).
89: Ensimmäinen jo 20.8. Kem Sjölox (TLi). Suurin kertymä 21.10. Uus Pitkäluodossa 15 (ToL).

Päiväpetolinnut

MERIKOTKA *Haliaetus albicilla*

88: Rihtniemestä havaintoja 15 päivältä pitkin syksyä keskittyen selvästi lokakuulle. Lokakuulta yht. noin 25 havaintoa koskien noin 45 lintua. Suurimpia määriä olivat 13.9. 3—4m/p Kus, Isokarissa (JHe), 15.10. 3m Uus, Liesluoto (JHe), 23.10. 3 Uus, Vekara (RH), 24.10. 5—6 Jurmossa (PA, ToL, JHe), 30.10. välillä Utö-Lohm 6 yksilöä (JHe) sekä 5.11. 4 lintua Kus (JHe).
89: Jurmosta havaintoja 2.9.—28.10. 18 päivältä, max 3.10. 5 lintua. Muualta ilmoitettu seuraavasti: elo 4/7, syys 20/27, loka 21/25 ja marras 7 havaintoa/yhteensä 7 yksilöstä.

MAAKOTKA *Aquila chrysaetos*

88: Kaikki havainnot: Aikaisin Paimionl. 11.10. 1 juv m (R. Heimoranta), 16.10. Kustavi Laupunen 1 subad (AS, M. Hemmilä), 24.10. Pai. Vista 1 juv m (SA), 25.10. 1 juv Nau, Svinö (VV), 28.10. Korppoo Karby 1NW (AS), 28.10. 1 subad m Uus, Liesluoto (VMu), 30.10. Nau, Nötö-Nauvo (JHe) ja samana päivänä Paimionl. 1 juv m (MY).
5.11. Uus, Lintuluoto 1 juv ja Uus, Pullonkari 1 (PA, HKL, J. Komi, J. Sillanpää) sekä Paimionl. 1 juv m (DB), 12.11. Nau, Knivskär 1 juv (RH, RS), 13.11. Littoinen 1 ad (KR), 15.11. Korppoo Markomby 1 juv (AS). Jurmossa 22.—24.10. 1 juv, 24.10. vielä lisäksi 2—3 ja 25.10. 1 juv (PA, JHe, ToL).
89: Kaikki havainnot: 28.9. 1 juv S Uus, Vekara (RV), 5.10. Par, Vänö 2 juv NW (PT), 6.10. 1 juv m Uus, Liesluoto (VMu)

ja samana päivänä Uus, Lintuluodossa hyvin erikoinen havainto, peräti 6 nuorta lintua peräkkäin N (HKL, HF). 7.10. Pyh k 2, Uus, Pullonkari 1 (ToL ym) ja Pyh 1m (HVi). 8.10. Friskala 1 juv SSE (SK, T. Elovaara) klo 11.50—12.00, 8.10. Ruissalo 1 juv SE klo 11.50 (EG). (Sama kuin Friskalan lintu). Jurmon ainoa 12.10. 1 juv m.

KANAHAUKKA *Accipiter gentilis*

88: Tasaisen harvakseltaan läpi syksyn. Ainoa yli kolmen linnun päivä 1.10. Par Vänö 6m (DB).
89: Hieman edeltävää vuotta runsaammin. Paimionl. 1.10. 3m ja Utö 29.10. 3m (PA).

VARPUSHAUKKA *Accipiter nisus*

88: Muutto huipentui syyskuun 13.—14. päivää, joista ed. päivänä 230 (näistä 138 Isokarissa, JHe) ja jälkimmäisenä 65m. Lokakuussa havaittiin vielä massiivisempi muutto, kun 9.10. viuhtoi lähes 400 "nisaria" eteläisiin suuntiin. Näistä peräti 238 Uus Päiväkoski (RH, RV). Hyviä muuttoja olivat myös 6.10. 80 Jurmossa ja 27m Pyh Rihtniemi (TLi, HKL) sekä 2.10. 79m Dra Lövä ja Kasnäs (MY).

89: Parhaat muuttopäivät 2.9. Dra, Kasnäs-Lövä 63m (EG), 3.9. 102m (joista 70 Jurmossa), 9.9. 125m, 10.9. 105m, joista 63 Hou (MY) ja 29.9. 78m. Vielä 29.10. havaittiin pieni huippu, 35m, joista 27 Utössä (PA).

HIIRIHAUKKA *Buteo buteo*

88: Elo—syyskuussa määrät pieniä, lähinnä yksittäisiä lintuja. Poikkeuksena 14.9. 5m Kuusistonl. (JJN, SI.) sekä 18.9. alueellamme yht. 9m. Eniten havaintoja lokakuun alkupuolelta, joka viittaa juuri läntisen rodun lounaiseen muuttoreitin ja myöhäisempään muuttoajankohtaan. Esim. 16.10. Dra, Rosala 6m (KK, J. Jauhainen). Viimeiset marraskuun alkup. mm 7.11. Kor, Roslax 1 (TLi).
89: Paras paikkakohtainen muutto jo 20.8. Paimionl. 16m (T ja S. Kunttu ym). 3.9. Kus, Laupunen 14m1p (AS). Paimionl. 26.9. 9m ja 29.9. 7m (T. Numminen). 29.9. olikin syksyn paras "hihäpäivä", yht. 19m. Muutenkin muuton huippu selvästi syyskuun lopulla, mm 23.9. Uus, Pitkäluoto 10m (ToL) ja 30.9. Kem 9m (JL). Jurmon huippu 3.10., jolloin 8m. Viimeiset 25.11. Ruissalo 1 But sp (MT) ja 28.11. Utö 1m (PA).

Uljaasti liitävä mehiläishaukka on saanut seurakseen Accipiterin. Bivvråk och Accipiter.

Mänti-Valko

PIEKANA *B. lagopus*

88: Ensimm. normaali aikataulussa 10.9. Paimionl. (DB, MY). Syyskuulta yht. 12, lokakuulta 41 ja marraskuulta 4 ilmoitettua, joista viimeinen 27.11. Tur. Länsilaituri 1W (PA, ToL, J. Sillanpää). Parhaat muutot 2.10. Dra, Lövä 16m (MY) ja 12.10. Pai 10m (AK, KK). 89: Muutto ajoittui edeltävää vuotta aikaisemmaksi. Ensimm. jo 27.7. Väs Ilo 2m (TN, H. Rasiranta). Elokuulta jo 6 havaintoa, joista ensimm. edellisvuoden tapaan Paimionl. 20.8. 1m (SK ym). Syyskuulta 61, lokakuulta 30 ja marraskuulta 9, joista 5 Nauvossa. Paras muutto 5.10. Par Vänö 7m (PT). Jurmossa viimeiset 2 14.11.

RUSKOSUOHAUKKA

Circus aeruginosus

88: Tätä aikaista muuttajaa nähdään hyvin vähän muuttolennessä. Elokuun lopulla sopivilla biotoopeilla pikku kertymiä. Halikonl. 27.8. 4 ja 28.8. Paimionl. 2m3p. Paimionlahdella tehtiin varsin myöhäisiä havaintoja, todennäköisesti samasta naaraspukuisesta linnusta; 8. ja 9.10. p sekä 11.10. m (PT, R. Heimoranta ym). Jurmossa laji tavattiin 27.8.

89: Ensimm. jo 10.7. Tur Friskalanl. 1n (SK, RLi). Niinikään jonkinlainen huippu elokuun lopulla. Rihtniemessä elokuun lopulla 2m, Rauvolasta kaksi havaintoa: 22. ja 26.8. 1n-pukuinen, Mietoistenl. 30.8. 1juvp+1km (VVS) ja 1.9. 2m sekä Paimionl. peräti 1/7 lintua parhaimmillaan yhtä aikaa näkyvissä 26.8. (MY, KR). Maakunnan viimeinen samoiloi Ävikissä 22.9.

SINISUOHAUKKA *C. cyaneus*

88: Aikaisin muuttaja 13.8. Pyh. Runsaimmillaan esiintyi syyskuun puolivälissä, mm 11.9 6m Rihtniemi (VMu, TS ym), 13.9. 7m1p Isokari (JHe) ja 18.9. 6m4p Pai ja 4m Ävik. Viimeinen 1k tavattiin 5.11. Halikonl. (SS ym).

89: Aikaisimmat 6.8. Jurmossa 2 ja Mietoistenl. 1 (VVS). 2.9. Dra, Kasnäs-Lövä 9m (EG.) Muutto huipentui 10.9., jolloin Houtskarissa 16m4p (MY, KR), Pai 7m (AK) ja 11.9. Jurmossa 7nm+4np. Mantereen viimeinen 6.11 Paimionl. (MY). Utössä vielä 28.11.—3.12. naaraspukuinen (PA, JNo).

MEHLÄISHAUKKA *Pernis apivorus*

88: Muuttoa elokuun alusta asti, huippu elo-syyskuun taitteessa. 27.8. Kus, Laupunen 8m + 9sp (AS), samana päivänä Pai 6m (AK) ja 7.9. 7m Kuusistonl. (KK). Alueen viimeiset 2 muuttivat 27.9. Nauvossa (VV).

89: Parhaat muutot 3.9. Mietoistenl. 6m ja 10.9. 8m Hou, Borgberg (MY, KR). Viimeinen muuttaja 29.9. Mie.

KALASÄÄSKI *Pandion haliaetus*

88: Vähät havainnot muuttajista ajoittuvat pääosin elokuulle. Viimeiset 2m 15.9. Paimionl. (JL).

89: Havaintoja elokuulta 10:stä ja syyskuulta 6:sta linnusta. Viimeinen 30.9. Kemiössä (JL).

AMPUHAUKKA *Falco columbarius*

88: Jurmon ensimm. jo 6.8. Lintuja näkyi tasaisesti ilman selviää huippuja aina marraskuun alkuun. Viimeinen 4.11. Piikkiö.

89: Tasaisesti läpi syksyn alkaen 11.8. Jurmosta nähdystä linnusta 11.11. samassa paikassa havaittuun. Huipun tapainen syys-lokakuun taitteessa, jolloin ilmoitettu 27 lintua 20.9.—10.10. Ainoa useampia lintuja käsittänyt muutto 10.9. 4m Hou (MY, KR).

NUOLIIHAUKKA *F. subbuteo*

88: Paras muutto 6.9. 5m Par, Lenholm (JLP). Muutoin muuton huippua lienee ollut elokuun viim. viikko, jolloin ilmoitettu 33 exx. Syksyn viimeinen viistäjä Rihtniemessä 22.9. (K.Haapala).

89: Vähäisten havaintojen perusteella muuton ajoittuminen hyvin edeltävän vuoden kaltainen. Max 26.8. 1m3p Paimionl. (MY) ja 2.9. 1m2p (T. Wistbacka, M. Suomi). Alueen viimeinen myös samoihin aikoihin eli 23.9. Jurmossa.

TUULIIHAUKKA *F. tinnunculus*

88: Muuttajia alkaa näkyä elokuun alkupuolelta. Päämuutosta kertovia havaintoja 18.8.—14.9. 1—2/päivä Ävik (JKI ym). 27.8. 6m1p Kus, Laupunen (AS), samana päivänä 8 lintua välillä Kemiö—Turku (JHe), 3.9. 12 välillä Pyh—Mie (HKL) ja 13.9. 6m Isokarissa (JHe). Myöhäisin 19.—30.10. Utössä oleillut lintu (JHe, MTS).

89: Muuton alkua kuvaa mm 6.8. Rihtniemessä havaitut 3m (ToL ym). Ävikissä lajia näkyi 20.8.—25.9. lähes päivittäin (JKI ym). 31.8. 10 välillä Nötö—Jurmo (MY). Jurmossa max 1.9. 9 lintua. Mantereelta vauvusti havaintoja, parhaana Paimionl. 4m 10.9. (AK, K. Nakolinn). 4.10. havaittiin Jurmossa syksyn viimeinen tinnu.

Kana- ja kurkilinnut

KURKI *Grus grus*

88: Syksyn saldo vaatimattomat 1974m (taulukko 2). Ensimmäiset kurjet menivät 14.8. ja viimeiset havaittiin Mellilässä 16.10. (PA). Paras muuttopäivä oli 18.9., jolloin havaintoja kertyi 715 kurjesta, mm. Ävikistä 359 exx (8a). Toinen huippu osui lokakuun ensimm. päivälle.

89: Edellistä syksyä selvästi parempi, nyt yht. 3907m. Ensimm. 2.8. Kem Labböle 8m (TN) ja viimeiset 25.10. 25m Rym Aasla (LS). Syyskuun kaksi vii-

Taulukko 2. Kurjen syysmuutto Varsinais-Suomessa 1988 ja 1989 standardipentadeittain. Transträcket på hösten 1988 och 1989 i Egentliga Finland givet i standardpentader.

Jakso	alku	1988	1989
45	9.8.	-	12
46	14.8.	4	6
47	19.8.	38	44
48	24.8.	288	507
49	29.8.	-	5
50	3.9.	25	357
51	8.9.	-	496
52	13.9.	371	-
53	18.9.	736	71
54	23.9.	-	-
55	28.9.	419	2134
56	3.10.	-	-
57	8.10.	82	182
58	13.10.	11	-
Yhteensä		1974	3874

meistä päivää olivat päiviä, jolloin ajanjakson kurjista muutti noin puolet. 29.9. mm. Ävikissa 353m ja Kem, Galtarbys-sä sekä Dra, Lövössä yht. 645m (MY, KR). 30.9. mm Björkbodassa 540m (MY, KR) sekä Kemiössä 100m (JL).

LUHTAHUITTI *Porzana porzana*

88: 28.8. Hal, Viurilanl. 1 (PA, J. Komi, ToL).

89: Ei havaintoja.

LUHTAKANA *Rallus aquaticus*

88: Ei havaintoja.

89: 8.9. asti ääntelevä yksilö Halikonlahdella (monet).

LIEJUKANA *Gallinula chloropus*

88: Vain Halikonlahdella: pesinnän tuloksia 2ad4juv pitkin syksyä, viimeinen havainto 24.9. (Tli).

89: Edellisvuoden tapaan vain Halikonl. Viimeinen havainto 29.10. (JR).

NOKIKANA *Fulica atra*

88: Halikonlahden max 9.9. 530 kanaa (SS). Muualta paras kertymä 30.10. Kus, Lellaitsuoto 130.

89: Halikonlahden max 16.9. 720 (M. Eloranta). Tätäkin suurempi parvi 10.9. Uus, Pitkäludossa, jossa 850 exx ja vielä 21.10. 770 exx. Viivyttelijöitä Pitkäludossa vielä 18.11. 300.

Pikkusirri, Smäsnäppä.

Seppo Säilylä Viurilanlahdi

METSO *Tetrao urogallus*

88: Ainoa havainto 5.11. Uus Liesluodossa 1n (MN, H. Nordström).

89: Ylä Vaskijärvellä 30.9. 1k (PT) ja 11.11. Kem Labbössä 1k (SK, TN).

PELTOPYY *Perdix perdix*

88: Ei havaintoja.

89: 13.11. Paimionlahdella 9 (PT).

Kahlaajalinnut

MERIHARAKKA

Haematopus ostralegus

88: Suurin määrä 6.8. Jurmossa, jossa 40p80m. Viimeiset 11.9. Tur, Satama (MT), 14.9. Liesluoto (KK, AK), Utö 17.9. (MTS) sekä yksi etelään suuntaava vielä 30.10. Liesluodossa (EG).

89: Suurin määrä Jurmossa 30.7. 80p. Viimeiset mantereella jo 12.9. Rihtniemessä. Jurmossa vielä 6.10. 3m.

TYLLI *Charadrius hiaticula*

88: Viimeiset 25.9. Ävikissa 4 exx sekä 1.10. Paimionl. (PT) ja 2.10. Halikonl. (SL, JJN ym). Jurmossa 3 vielä 23.10.

89: Ävikissa ensimm. muuttajat 2.7. 5 (R. Vikman, I. Lahtonen), max 10 tylliä 25.8., Rihtniemessä 19.8. 20m. Jurmossa paras noteeraus 19.8. 100 tylliä. Viimeiset 2.10. Ävikissa 2, 22.10. 1m Liesluodossa (MN, H. Nordström, R. Mäki) sekä 24.10. 1 Jurmossa.

PIKKUTYLLI *C. dubius*

88: Ensimm. Ävikissa 16.7. 7 lintua. Ei suuria kertymä. Pai, Puhdist. 18.7. 13 exx (MY). Viimeiset Ävikissa 22.8. 1 ja Jurmossa 27.8. 1 yksilö.

89: Ensimm. Ävikissa 29.6. 4m. Ei suuria parvia. Viimeinen 29.8. Ävikissa.

KAPUSTARINTA *Pluvialis apricaria*

88: Ensimm. Ävikissa 15.7. 4ad, suurin määrä 14.9. 33 Kuusistossa. Paimionl. 16.8. 18m (DB). Viimeiset Kuusistonl. 22.9. 5m (JJN, SL) sekä Jurmossa 7.10. 7 lintua.

89: Ensimm. Ävikissa 11.7. Enimmillään 19.8. 10m3p sekä 20.8. 15p. Viimeiset Ävikissa 25.9. sekä Jurmossa 15.10.

TUNDRAKURMITSA *P. squatarola*

88: Ensimm. 3.7. Uus Ulkosaaristo 3adp (HVi). Suurin määrä Ävikissa 15.8. 45m sekä 16.8. 19m. 15.8. Nau, Seilissä 10m (HF), Rihtniemessä 13.8. 20m sekä Isokarissa 14.9. 33m3p (JHe). Viimeiset Utössä 27.10. 2 lintua (MTS) sekä Jurmossa, jossa vielä 13.11. 2 kurmit-saa.

89: Suurimmat määrät Ävikissa 30.7. 23m, 16.8. 20m sekä 19.8. 33m. Rihtniemessä 13.8. 27m ja 19.8. 13m. Jurmossa 30.7. 54exx. Viimeiset Jurmosta 12.10.

KARIKUKKO *Arenaria interpres*

88: Ei mainittavaa muuttoa. Rihtniemessä 24.8. 2m. Viimeinen Jurmossa 25.10. 1 lintu.

89: Suurin määrä Jurmossa 29.7. 34 exx, muualla Rihtniemen noteeraus 19.8. 4m paras. Viimeinen Jurmossa 21.9.

TÖYHTÖHYYPÄ *Vanellus vanellus*

88: Ensimm. Ävikissa 22.6. 8m, enimmillään 160 hyppää 4.8. Viimeiset Ävikista 8.10. 1m sekä Paimionl. 15.10. 14p (KR, PT). Kuusistonl. 20.10. 1p sekä Lemussa 23.10. vielä 25p (AS).

89: Ensimm. 11m Kustavissa 3.6. (AS). Suurin määrä 170 Ävikissa 24.8. Viimeiset 12.10. Halikonl. 7 (H. Kormanen) ja 13.10. Jurmossa 1.

SUOSIRRI *Calidris alpina*

88: Ensimm. Ävikissa 2.7. 2, ensimm. juv 3.8. Ävikin suurin määrä yllättävän myöhään, 22. ja 25.9. 39 sirrin parvi. Jurmossa 27.7. 270 suosirriä. Viimeiset 7.10. Jurmossa 70 sirriä sekä 12.10. 18m Rihtniemessä ja samana päivänä yksinäinen lintu Ävikissa (PA). Jurmossa yksi vielä 3.11.

89: Ensimm. Ävikissa 26.6. 2 exx. Juv tavattiin ensimm. kertaa 8.8. Max Ävikissa 5.9. 50 sirriä. Jurmon paras noteeraus 13.7. 430 exx. Muualla mainittavaa muuttoa vain Rihtniemessä, jossa 19.8. 67m. Viimeinen Jurmossa 15.10.

LAPINSIRRI *C. temminckii*

88: Ensimm. Ävikissa 7.7. sekä Rauvolanl. jo 15.6. 1 lintu (JLP). Viimeiset Ävikissa 12.9. 3 sekä yksi sirri vielä 22.9. 89: Ensimm. Ävikissa 2.7. 4 exx, suurin parvi 4.8. 10 lintua. Viimeiset 13.9. Halikonl. 1 sekä Jurmossa 24.9. 2 sirriä.

PIKKUSIRRI *C. minuta*

88: Ensimm. Ävikissa 8.8. 2p, enimmillään 12 exx 11.8. Muualta mainittakoon havainto Mietoista 7.8., jolloin 1 sirri kirkonkylän liepeillä (MT). Viimeinen Ävikissa 24.9.

89: Ävikin ekat 10.7. 2 exx, viimeiset 2.9. Muualta vielä Halikonl. 1 lintu 16.9. (JR) sekä Jurmossa 18.9. 1 ex.

MERISIRRI *C. maritima*

88: Jurmon ensimm. 6.10. Paras päivä 26.11. 20–25 sirriä.

89: Syksyn ainoa havainto Jurmosta 4.11. 20.

ISOSIRRI *C. canutus*

88: Jurmon paras noteeraus 29.7. 73 exx. Ävikissa 12.8. 4m (R. Mäki), 14.8. 2ad 1juv (JKi ym) ja 10.9. 1p (MN ym). Rihtniemessä 13.8. 4m (HKL), Seilissä 15.8. 70SW (HF). Rihtniemessä 29.8. 7m, 9.9. 7m, 11.9. 2m ja 20.9. 1m. Viimeisiä 22.–24.9. 2p Utössä (MTS), 30.9. 1 Pai, Puhdist. (SA), 4.10. 6m Rihtniemessä sekä Jurmossa yksi vielä 7.10. 89: Jurmossa jättiparvi 29.7. 209 (jois-

Seppo Sältylä

ta 136m), muutto jatkui seuraavinakin päivinä: 30.7. 140p20m, 1.8. 230 ja 2.8. 140p 32m. Muualla muuttoa vain Rihtniemessä, jossa 19.8. 59m (ToL). Ävikissa 29.7. 2m sekä 16.8. 2adp. Uus, Syväletossa 8p 29.7. ja Pyh, Laitakarilla 29.7. 4p (HVi). Viimeinen Jurmossa 15.10. 1 lintu.

PULMUSSIRRI *C. alba*

88: Jurmon ulkopuolella 10.8. Nau, Lilla Äggskär 1p (HF), 16.8. 2 Ävik (V. Kirstilä ym), 28.8. Ävikissa 2 (KR ym), 10.9. Rihtniemessä 3m (HVi ym) sekä 11.9. Isokarissa 1p (JHe). Jurmossa 27. ja 29.7. 1ex, 1.8. 5, 2.8. 4 ja 3.9. 2 sirriä. 89: Jurmossa 6.8. 13 lintua, Ävikissa 29.7. 1 ad (JKi), Pai, Puhdist. 15.8. 3 sekä Uus, Syväletossa 29.7. 1 ex (HVi ym). Viimeinen Jurmossa 7.10. 1 ex.

KUOVISIRRI *C. ferruginea*

88: Ävikissa 3.8.—6.9. 1—5 lintua. Ensimmäiset 12.7. 1ex Halikonlahdella. Halikonl. paras noteeraus 21.8. 14 sirriä. Jurmossa paras 7.8. 8 exx. Viimeisiä 29.9. Kuusistonl. 1kvp (JJN, SL) sekä Rihtniemessä 15.9. a6 (HKL). 89: Jurmossa enimmillään 12 19.7. Ävikissa yksittäishavaintoja 11.7.—15.8. Pai, Puhdist. 1 ex 15.—16.8. (J. Jauhiainen, MY). Viimeinen Jurmossa 9.9. 1 lintu.

VESIPÄÄSKY *Phalaropus lobatus*

88: Jurmossa enimmillään 31.7. 18, vii-

meiset 2 13.8. Muualla vain Halikonlahdella, jossa 25.6. 1p (JJN ym), 30.7. 2p (TVe ym), 1.8. 4p (JHe ym), 8.8. 1 (JHe, R. Manninen), 19.—22.8. 2p (JE, AK ym) sekä Ävikissa 30.7. 1p (JKi, E. Jokinen). 89: Jurmossa 13.—19.7. enimmillään 10 lintua. Muualla 9.7. Uus, Vähä-Laitakari 3p (HVi), 8.7. Uus, Pujo 1p (HVi), 27.7. Halikonl. 1p (MN), 1.8. Utö 3 (KR, MY) sekä 2.8. Kor, Söderklubben 2 (MY, KR).

PUNAJALKAVIKLO *Tringa totanus*

88: Ensimm. Halikonlahdella 16.6. 1 (H. Minn ym). Maksimi Jurmossa 7.7. 45. Viimeiset Jurmossa 24.9. 4 vikloa. 89: Ensimm. Ävikissa 16.7. Ei suuria kertymiä. Viimeinen Jurmossa 18.9.

MUSTAVIKLO *T. erythropus*

88: Ensimm. jo 10.6. Halikonl. 3p (T. Numminen, A. Forsten) sekä 13.6. Paimionl. (MT). Suurimmat kertymät 17.7. Pai, Puhdist. 10 (SA) sekä Ävik 1.8. 2ad5juv. Viimeiset Ävikissa 23.9. 1 (MT) sekä Jurmossa, jossa 2 vikloa vielä 25.9. 89: Ensimm. 17.6. Halikonl. 1p. Ei suuria syysparvia, viimeiset Jurmossa 17.9. 3 lintua. Utössä vielä 17.10. asti yksi (PA, JNo ym).

METSÄVIKLO *T. ochropus*

88: Ensimm. Paimion puhd. 4.6. 1 (MY), ei suuria kertymiä. Viimeinen Halikonlahdella 5.9. 1m (SS). 89: Ensimm. Ävikissa jo 11.6. Viimeinen Jurmossa jo 19.8.

Jos haluaa ihailla vesipääskyn siroa olemusta, kannattaa mennä heinäkuun loppupuolella Jurmoon.

I slutet av juli hittar man smalnäbbade simsnäppor på Jurmo.

LIRO *T. glareola*

88: Ensimm. Halikonlahdella 10.6. (T. Numminen, A. Forsten) ja Mynäl. 15.6. Suurin kertymä Jurmossa 2.8. 115. Halikonl. 30.7. 120p ja 23.7. 90 (JE). Viimeinen Halikonl. 10.9. 1 lintu. 89: Pai, Puhdist. 16.6. 10p ja 5.7. 80 exx. Viimeinen Jurmossa 3.9.

VALKOVIKLO *T. nebularia*

88: Ensimm. jo 10.6. Mynäl. 1 (MT) ja 16.6. Halikonl. 1 (P. Sirva). Jurmon huippu 2.9. 25 vikloa. Ävikissa 3.8. 30 lintua. Viimeiset 13.9. Paimionl. 1m (MY) sekä 25.9. 2 Jurmossa. 89: Ensimm. Ävikissa 23.6., enimmillään 9 23.7. Viimeinen Jurmossa 12.10. 1 viklo.

RANTASIPI *Actitis hypoleucos*

88: Ensimm. 1.—4.7. Ävik 16 exx. Suurin määrä Halikonl. 30.7. 25. Viimeiset 16.9. 1 Rauvola 1p (SK) sekä 17.9. 1 Uus, Liesluoto (MT). 89: Ensimm. ja samalla suurin kertymä 29.6. a17 Tur Ävik (JKi). Viimeinen Jurmossa 9.9. sekä huippumyöhäinen havainto Ävikistä 20.11. 1 ex (MT).

SUOKUKKO *Philomachus pugnax*
88: Ensimm. Halikonlahdella 10.6. 2k (T. Numminen, A. Forsten), Ävikissa max 18.—19.8. 700 kukkoa, viimeinen 28.10. Jurmon viimeiset 1.10. 3.
89: Ävikissa 12.6. 1k, huippu 30.8. 660 kukkoa. Viimeinen 26.9.

PIKKUKUOVI *Numenius phaeopus*
88: Ensimm. 24.6. Ävik 1m. Max Jurmossa 25.7. 145. Ainoa kunnan muuttopäivä 16.8., jolloin Paimionl. n. 125m. Viimeinen 7.9. Liesluoto 1m (Tve, K. Laine).
89: Ävikissa 29.6.—11.7. vain 12m. Jurmon max 29.7. 105. Viimeiset 4 Jurmossa 27.8.

ISOKUOVI *N. arquata*
88: Ensimm. 12.6. 6m Ävik. Ei suuria kertymiä. Jurmossa 27.8. 10. Ainoa muuttopäivä 16.8. Paimionl., jossa yht. 104m.
89: Ensimm. 12.6. Ävik 1m. Suurin kertymä Jurmossa 7.8. 50 kuovia. Ävikin max 25 exx 29.6. Viimeinen Jurmossa 3.10. 1.

PUNAKUIRI *Limosa lapponica*
88: Ensimm. Jurmossa 27.7. 5, mikä myös max. Ävik 15.8. 17m ja 16.8. 15m. Viimeiset Jurmossa 25.9. 2 ja Uus, Liesluodossa 9.10. 2 (JL).
89: Ensimm. 12.7. Ävik 4p. Jurmon max 2.8. 8 lintua. Viimeiset Jurmossa jo 26.8.

JÄNKÄKURPPA
Lymnocyptes minimus
88: 14.9. Tur Topinoja 1, 17.9.—29.10. Paimionl. 1, 21.—29.9. Ävik 1, 23.9. Tur Länsilaituri 2 (PA), 2.10. Kus Puosletti 1 (AS), 6.10. Jurmo 1m, 8.10. Jurmo 1p,

8.10. Rihtniemi 1. Havaintoja yhdestä linnusta Utössä 15., 25. ja 29.10. Jurmossa 28.10. 1p.
89: 20.9. Halikonl. 1 (SS), 29.9. Ävik 1, 30.9.—1.10. Iniö Kolko 1 (E. Tarponen), 13.10. Jurmo 1, 17.10. Ävik 1, 20.10. Halikonl. 1 (JR), 29.10. Tur, Friskala 2 (SK), 27.10. Ävik 1p, 18.11. Ävik 1p (J. Lehtovaara).

TAIVAANVUOHI *Gallinago gallinago*
88: Ävik 30.7.—12.10. 1—14 lintua (24.8. 14). Jurmon viimeinen 23.10. ja mantee-reen viimeinen 22.10. Dra Sunnanä 1p (MN).
89: Maininnan ansaitsee Jurmon kertymä 7.8. 140 pukkia. Viimeinen saarella 4.11. Ävikissa 14.7.—15.10. 1—7 lintua.

JÄNKÄSIRRIÄINEN
Limicola falcinellus
88: Aikaisin jo 11.6. Halikonl. Seuraavat 4.7. Ävik 1p, 16.7. Pyh Ulkosaaristo 1p (HVi), 23.—24.7. Halikonl. 1p. Jurmossa 23.—29.7. 1—2 sirriäistä. Ävikissa 2.—4.8. 1p sekä 12.8. 1p. Viimeinen Halikonl. 14.8.
89: Jurmo 20.7.—2.8. 1—2 lintua. Halikonl. 27.7. 2. Jurmon max kuitenkin jo aiemmin: 13.7. saarella asusteli 8 sirriäistä.

LEHTOKURPPA *Scolopax rusticola*
88: Utössä 15.10. 5p (Tve ym) oli syksyn max. Viimeinen 3.11. Kor Gyttö 1 (TLi).
89: Viimeiset 3.11. Rym Aasla 1 (LS) ja Uus Vekara 1 (RH). Jurmon viimeinen 5.11. 2p.

Ävikissa oli syksyllä 88 parhaimmillaan 700 suokukkoa. Brushane.

Kihuista ruokkiin

MERIKIHU *Stercorarius parasiticus*
88: Jurmossa max 7 lintua 6.8. Viimeiset 7.9. Uus Liesluoto 1p (Tve, K. Karhu), 18.9. Rihtniemi 1 (Tve, HKL) ja 24.9. Jurmo 1.

89: Jurmossa max 8 yksilöä 19.8. Viimeiset 4.9. Rihtniemi 1m (TS ym) ja 16.9. Jurmo 3 exx.

KIHU SP
88: Viimeiset 17.9. Mie Aarlahi 1 juv (MT), 18.9. Paimionl. 1W (MN) ja 18.9. Rihtniemi 1 (PA).
89: Viimeinen 12.9. Jurmo 1 ex.

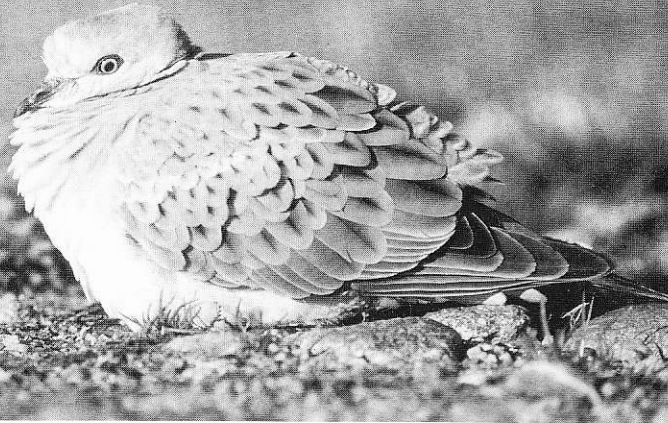
PIKKULOKKI *Larus minutus*
88: Suhteellisen runsas esiintyminen. 14.7. Tur Ävik 2ad (JKi), 23.7. Hou Borgberg 2adm (KR), 1.8. Ävik 1juv, 1.8. Jurmo 1juv + 1juvp, 4.8. Halikonl. 1 kv (JHe, R. Manninen), 14.8. Halikonl. 1 kv, 19.8. Kii Omenajärvi 1 kv ja Halikonl. 1 kv (JE), 21.8. Halikonl. 1 kvp (J&P Pynnönen), 23.8. Halikonl. 2 (T. Nurmi, P. Laaksonen), 3.9. Rihtniemi 1juv (PA), 4.9. Hal Kokkila 1juvp (JT), 10.9. Rihtniemi 1N, 12.9. Ävik 1m, 25.9. Mie Mynälahti 1adtp (HF), 1.10. Rihtniemi 1juv. 6.10. Uus Letto 1N (ToL), 7.10. Jurmo 5ad + 1 kv + 1juv, 9.10. Uus Päiväkoski 2S (RH, RV), 15.10. Väs Sundvik 1ad (MN) ja 19.10. 1ad Dra Bengtskär (JHe).
89: Edelliseen syksyyn verrattuna lähes täysin kateissa. Ilmoitettuja vain 19.8. Rihtniemi 1 (ToL ym), 9.9. Uus Lintu- luoto 1 (ToL) sekä havainnot Utöstä: kumpanakin päivänä 1 juv 20. ja 26.10. (TLi).

Turturikyyhkystä kertyi kahden syksyn ajalta vain yksi havainto.

Turturduvan päträffades bara en gång under höstarna 1988 och 89.

Henry Lehto

SELKÄLOKKI *L. fuscus*

88: Viimeiset 2.10. Dra Kasnäs 1 adm (MY, KR) sekä 8.10. 1 ad m Rihtniemi (HKL). Jurmossa 1.10. vielä 5.

89: Ei ilmoitettuja myöhäisiä havaintoja.

HARMAALOKKI *L. argentatus*

88: Ei mainittavia havaintoja.

89: Maininnan ansaitsee Ävikin suurparvi 3.8. 3500p. Muuttoa pitkälle maraskuuhun asti.

NAURULOKKI *L. ridibundus*

88: Ei mainittavia havaintoja.

89: Suurin kertymä Jurmossa 16.9. 200p, kierteleviä joulukuulle asti.

RÄYSKÄ *Sterna caspia*

88: Syksyn yhteissumma 40 exx. Ensimmäinen 13.6. Mietoistenl. 2, 21.6. 2p myös Mietoistenl. Suurimmat määrät 15.8. Mietoistenl. 5p ja 23.8. Uus Syväletto 2ad3juv. Viimeinen 3.9. Kus Laupunen 2p.

89: Ensimmäinen Ävik 18.7. 1ad. Max 28.7. Mietoistenl. 25p (VVS). Viimeinen 30.8. Rihtniemi 2.

KALATIIRA *S. hirundo*

88: Viimeinen 20.9. Rihtniemi 1 p (K. Haapala).

89: Viimeiset 1.9. Jurmo 1 ex ja 2.9. Halikonl. 1 lintu (MS, RLl, M. Virtanen).

LAPINTIIRA *S. paradisaea*

88: Viimeiset Jurmossa 27.8. 4.

89: Suurin kertymä Jurmossa 1.8. 80 yksilöä, viimeiset siellä 1.9. 5 tiiraa.

STERNA SP

88: 13.9. Isokari 1 (JHe).

89: 8.10. Uus Vekara 1S (RH).

UUTTUKYYHKY *Columba oenas*

88: Suuria kertymiä ei ilmoitettu. Viimeinen havainto 30.10. Nau Piparby (JJN, H. Lehto).

89: Halikonlahdella max 26.9. 150 (SS). Rauvolanlahdella 19.8. 135p (T. Wistbacka, M. Suomi). Viimeinen 13.11. Par Kirjala 1p (AS).

SEPELKYYHKY *C. palumbus*

88: Päämuutto tapahtui lokakuun alussa; 1.10 Dra Kasnäs Col pal+sp 2300m (KR, MY). Pyhämäalla Col pal+sp 6390m (HVi), Uus Lyökki 2500SW (RH). 9.10. Uus Päiväkoskella muutti vielä 2500 (RH, RV). Rihtniemen huippu 6.10. 506m. Jurmossa viimeinen sepelkyyhky 11.11.

89: 29.9. todettiin Pyhämäalla huikea 32 000 linnun muutto (RV). Viimeinen havainto lajista tehtiin Raisiossa 7.11. (RH), Jurmon viimeinen 4.11.

KESYKYYHKY *C. livia*

88: 6.10. 1mSW sepelkyyhkyparvessa Nau Seili (HF) ja 15.—16.10. Utössä 2p (Tve ym).

89: Jurmossa 20.7. 1 ja 13.9. 1, joka kuoli.

TURTURIKYYHKY

Streptopelia turtur

88: Ei ainuttakaan havaintoa.

89: Pyh Pullonkari 7.10. 1 (JSI, ToL ym).

TURKINKYYHKY *S. decacoto*

88 ja 89: Ei havaintoja tunnettujen paikkojen ulkopuolelta.

TUNTURIPÖLLÖ *Nyctea scandiaca*

88: Ei havaintoja.

89: Loppuvuosi toi mukanaan kunnan

tunturipöllövaelluksen, tosin vaellus lienee saavuttanut huippunsa vasta talvella. Syyshavaintoja ilmoitettiin seuraavasti: ensimmäinen havaittiin 26.10. Rihtniemessä, 3.11. Uus Santakarissa 2 lintua (RH ym), 6.11. Utössä 1 (TLi) ja 30.11. samassa paikassa 1 (JNo, TLi) sekä Jurmossa 13.—14.11. 1 ja 25.11. 2 lintua.

HIIRIPÖLLÖ *Surnia ulula*

88: Ainoat havainnot 29.10. Rihtniemi 1 (HKL) ja 12.11. Kaa Kuusisto 1 (DB). 89: Hiiripöllö oli liikkeellä, ensimmäiset havainnot jo elokuulta; 27.8. Kus Isokari 1 (J. Hakala, J. Virtanen) ja 31.8. alkaen Utössä 1 lähes päivittäin vuoden loppuun, lokakuun alkupuolella 2 lintua ja 10.10 peräti 3 (PA, JNo, TLi). 28.9. Uus Korsaaressa 1 S (RV), 18.10. Jurmo 1, samoin 22.10. ja 23.10., 24.10. Nau Nötö 1 (JNo, PT) ja Nau Aspö 1 (PT), 8.10. Uus Vekara 2 (RH ym.), 17.11. Kem kk 1 (P. Loivaranta), 19.—20.11. Tur Friskalanlahti 1 (SK, TN).

HUUHKAJA *Bubo bubo*

88: Huuhkaja eksyi Jurmoon asti, jossa se havaittiin 10. ja 19.11.

89: 2.9. Rihtniemi 1 (J. Komi, JSI ym), 18.11. Uus Vekara (RH) ja 19.11. Halikonlahti 1 (A. Vienenonen).

HELMIPÖLLÖ *Aegolius funereus*

88: 8.10. Hal Viala 1 (JT).

89: Jurmossa ensimmäinen vaeltaja 16.9., huippu osui lokakuun alkuun, max. 5.10., jolloin 12 yksilöä. 8.10. Uus Vekara 2p (RH) ja 15.10. Myn 1 (EG).

VARPUSPÖLLÖ

Glaucidium passerinum

88: Ei havaintoja.

89: Muiden pöllöjen tapaan liikehdintää; 8.10. Rihtniemi, Pyh Liesluoto (VMu) ja Pyh Nihtiö, jossa 1–2 lintua näkyi 8.11. asti. 29.10. Tur Ruissalo 1p. 19.11. Rym 1 (RH), 22.11. Hal (EG), 24.11. Pii 1 (PT).

SARVIPÖLLÖ *Asio otus*

88: 6.10. Rihtniemi 1p (HKL, TLi) ja 13.10 1m (TVe, HF), Utössä 12.10. ja 15.—16.10. 1 p, 22.10 2 ja 29.10. 1 (MTS ym). Jurmon ainoat 9.10 2exx. Hal Viala 26.11. 1 (JT).

89: Vain kolme havaintoa; 28.10. Uus Vekara (RH), 29.10. Tur Suikkila (MN) ja 2.11. Piikkiönlahti 1 (PT).

SUOPÖLLÖ *A. flammeus*

88: 9.10. ja 15.10. Utö 1 (TVe, MTS), 9.10. Uus Vekara 1p (RH) ja 19.10. Jurmo 1. 89: 2.9. Tur Ävik 1 (MS, RLi ym), 10.9. Rihtniemi 1 (ToL), 23.9. Uus Vekara 1 (RH), 17.10. Myn Mynäjoen suisto 2p (MN, H. Nordström). Jurmosta havaintoja pitkin syksyä 1–3 lintua kerrallaan. Viimeinen saarella 7.10.

LAPINPÖLLÖ *Strix nebulosa*

89: 7.8. Kus Anavainen 1 soidinhuutoa (E. Kärkkäinen ja Joel Ranta).

KÄKI *Cuculus canorus*

88: Käestä tehtiin varsin myöhäinen havainto 9.10. Pyhämäalla (AK, KK).

89: Viimeiset ilmoitetut jo aikaisin 26.8. Jurmossa.

KEHRÄÄJÄ *Caprimulgus europaeus*

88: 27.8. Jurmo.

89: 1.9. Jurmo.

TERVAPÄÄSKY *Apus apus*

88: 25.8. Tur Ävik n.1000 lintua (PA ym.). Viimeinen suhteellisen aikaisin 9.9. Kaa Kuusistonlahti 1 m (AK, KK) sekä Kuusistossa 3 (MY).

89: 30.7. Kaa Kuusistonlahti 350 (PA) ja viimeinen 5.9. Tur Friskalanl. 1p (SK).

HARJALINTU *Upupa epops*

88: Kaksi havaintoa; 15.9. Uus Lintuluoto 1 (HKL ym.) ja 5.11. Nau Borstö (paikalliset asukkaat, tieto RH).

89: Myös kaksi tavattua; 29.10. Salossa, tiettävästi pidempäänkin (ToL ym.). Jurmossa tavattiin 16.9.

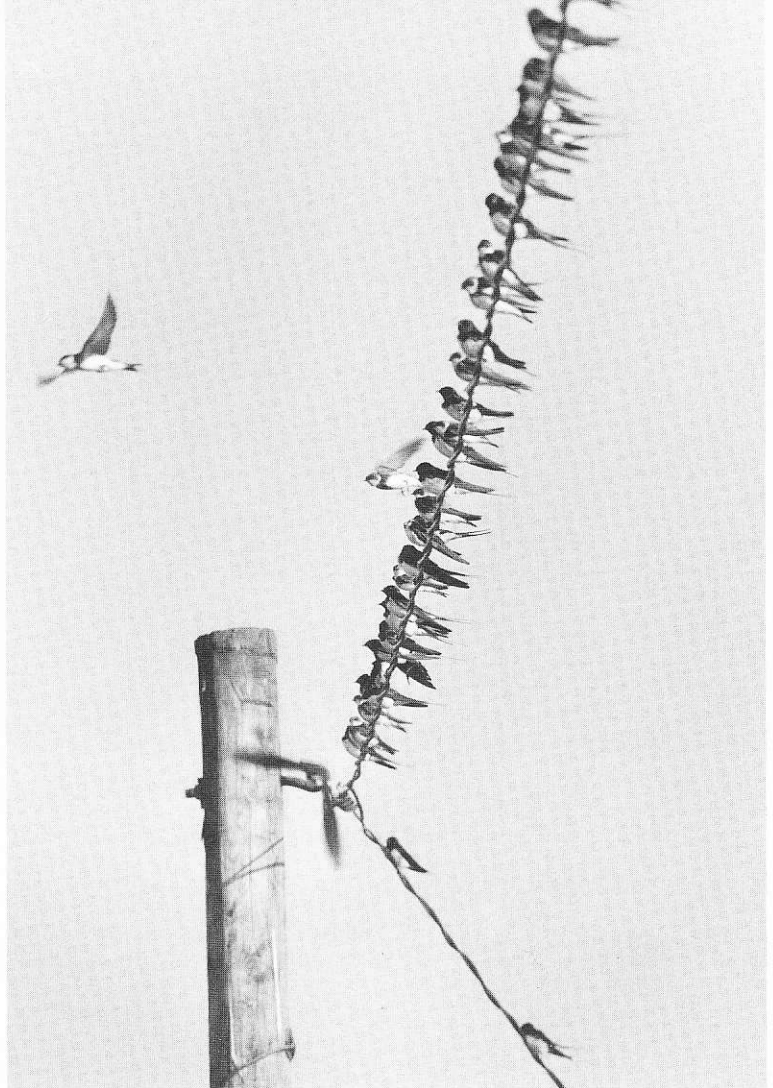
PIKKUTIKKA *Dendrocopos minor*

88: 29.8., 9.9. ja 22.9. Rihtniemi, 2.10. ja 15.10. Kus /1 (AS) sekä 5.11. Kus 1 (JHe).

89: Väliltä 10.8.—17.11. Rihtniemestä yhteensä 6 havaintoa. 8.9. Hou Lömsö 1/ (KR), 16.9. Pyh Nihtiö 1 (HVi), 26.9. Paimionl. 1 (T. Numminen), 8.10. Halikonl. 1 (A. Forsten), 21.10. Par Lemlax 1 (RLi, MS), 11.11. Kaa Kuusisto (EG).

KÄPYTIKKA *D. major*

88: Kaksi poikkeuksellista havaintoa muuten laimeasta vaelluksesta; 14.9.

Seppo Säilylä

Törmä- ja haarapääskyt lähdössä syysmuutolle. Backsvalor och ladusvalor på väg söderut.

Kus Isokari 87mE ja 10p, joista 75m aamulla klo 7.00–8.15 (JHe) ja 22.9. Uus Päiväkoski yht. 26S (RV).

89: Ei ilmoitettuja havaintoja.

POHJANTIKKA *Picoides tridactylus*

88: 3.9. Rihtniemi 1 (PA, HKL, J. Komi ym), samassa paikassa 2.10. 1m ja 6.10. 1 (MTS, TS ym.). 20.10. Kor Gyltö 1 (TLi) ja 5.11. Paimionl. 1p (DB).

89: Ei ilmoitettu ainoatakaan.

PALOKÄRKI *Dryocopus martius*

88: Viisi vaellukseen viittaavaa havaintoa. 8.9. Rihtniemi 1 lähti kaksi kertaa merelle ja palasi (VMu), 9.9. Rihtniemi 1SSE, mutta palasi (K. Haapala), 11.9. Nau Gullkrona 1 saariston yllä (AS), 5.10. Uus Liesluoto 1kSW (TLi) ja 15.10. Uus Liesluoto 1S (JHe).

89: Ei vaellusta.

HARMAAPÄÄTIKKA *Picus canus*

88: Ei vaellushavaintoja.

89: Yksi mielenkiintoinen havainto: 6.10. Tur Kupittaaapuisto (MS).

KÄENPIIKA *Jynx torquilla*

88: Ei ilmoitettuja Jurmon ulkopuolelta. Jurmon viimeinen 27.8.

89: Viimeinen Jurmossa 29.9., muualta ei havaintoja.

KUNINGASKALASTAJA *Alcedo atthis*

88: Ei havaintoja.

89: 2.11. Naa Luolalanjärvi 1 (RH) ja 28.11. alkaen Tur Veneveistämä (HLi).

RUOKKI *Alca torda*

88: 8.10. Rihtniemi 4 lintua (PA, HKL ym). Jurmossa 1.10. 8 yks. ja 30.10. 1 yks. 89: Välillä 7.8.—1.10. Pyh Rihtniemessä 12 lintua/8 havaintoa. 9.9. Uus Vekara 1p (RH), 6.10. Pyh Liesluoto 1p ja 1m (VMu) ja 12.10. Jurmossa 1.

Varpuslinnut

KANGASKIURU *Lullula arborea*

88: Kaikki havainnot: 24.9. Jurmo, 28.9. Rihtniemi 2m, 6.10. Jurmo 1 yks., 9.10. 1m sekä Pyh Nihtiö (HVi) että Par Vänö (PT), 30.10. Utö (MTS, JHe).
89: 17.9. 1m ja 23.9. 6m Rihtniemi (Tol.), Utössä 7. ja 11.10. 1 (PA) ja Jurmossa 19.9. 1, 21.9. 2, 7.10. 1 ja 13.10. 2.

KIURU *Alauda arvensis*

88: Paras noteeraus oli 25.9. Paimionlahti 300 (PT). 6.10. Jurmossa 122m. Viimeiset 19.11. Tur Länsilaituri 1 NW (KR) ja Kor Jurmo.
89: Paras ilmoitettu muutto 27.9. Paimionlahdella 56m. Utössä viimeinen 28.11. (PA). Mantereen viimeinen muutti 22.11. Halikossa (EG).

TUNTURIKIURU

Eremophila alpestris

88: Niukat kaksi havaintoa: 22.—23.10. Uus Vekara 1(RH ym.) ja 22.10. Jurmo 1.
89: Utö 27.10. 2, 9.11. 2, 13.11. 3 ja 18.—19.11. 3 (PA, JNo, TLi). Jurmossa 18.10 1, 22.10. 4, 23.10. 2 ja 29.10. 2. Turussa danolla oleskeli 2 yksilöä ainakin 30.11., tiettävästi pidempäänkin (RLi ym).

TÖRMÄPÄÄSKY *Riparia riparia*

88: Vielä 18.9. Paimionl. 15. Jurmosta myöhäinen havainto 1.10. 3 yks.
89: 13.8. Paimionl. n. 100 (PT).

HAARAPÄÄSKY *Hirundo rustica*

88: Halikonlahdella 22.8. 1700 HDR:ää ja Piikkiönlahdella 24.8. 2000 (PT). Viimeiset 15.10. Utössä 2p (Tve ym.) ja Dra Rosala 1m (KK). Mainittakoon vielä 3.9. Kustavissa tavattu täysin albiino lintu (AS).
89: 17.9. Rihtniemessä 133m. Viimeiset 7.10. Rihtniemessä 1m ja Jurmossa 2m.

RÄYSTÄSPÄÄSKY *Delichon urbica*

88: 23.8. Piikkiönl. 150 (PT). Viimeiset 1.10. Pyhämäalla (HVi) ja Jurmossa 2.
89: Jurmossa viimeinen 9.9.

METSÄKIRVINEN *Anthus trivialis*

88: Muutosta ei minkäänlaista kuvaa. Viimeiset 8.10. Houtskärissä (KR) ja 9.10. 1m Jurmossa.
89: Muutosta ei taaskaan havaintoja. Viimeinen 28.10. Utössä (PA ym.).

NIITTYKIRVINEN *A. pratensis*

88: Muutto huipentui syyskuun lopulla, jolloin Rihtniemessä 22.9. 275m, 26.9. 1623m ja 28.9. 1433m (K. Haapala ym.). Uus Päiväkarissa samoilta päiviltä vielä paremmat muuttajamäärät;

22.9. 2000m ja 26.9. 2800m (RV). Jurmossa viimeiset 2 yks. 13.11.
89: Rihtniemessä 17.9. 500m, 19.9. 340m ja 25.9. 204m (MTS, TS, ym). Tur Ävikin huippu samoihin aikoihin eli 25.—27.9. 200p (JKi ym.). Ävikistä löytyi myös mantereen viimeinen vitkuttelija 12.—14.11. (JKi, J. Tammi). Jurmossa viimeiset 2 yks. 18.11.

LAPINKIRVINEN *A. cervinus*

88: Ensimmäinen Tur Ävikissä 25.8. Muuton huippu 9.—10.9., jolloin Kaa Kuusistossa yht 30 lintua (MY, KR), Paimionlahdella 10 ja Ävikissä syksyn paras noteeraus 6 yksilöä. Mantereen viimeiset 2 yks. 30.9. Paimionlahdella. Jurmossa 1.10. 1 yks.

89: Syksyn avasi 19.8. Jurmossa havaittu lintu. Paras noteeraus Tur Ävikistä 4.9. 10p. Viimeiset 1.10. Ävikissä (JKi) ja Halikonlahdella (JR ym.).

LUOTOKIRVINEN *A. spinoletta*

88: 1.10. Rihtniemi (PA ym.).
89: Luotokirvisiä ilmoitettiin vain Jurmossa, jossa viimeinen 13.10. ja Utössä 26.10. 1 (PA).

Viimeiset niittykirviset havaitaan yleensä marraskuun puolivälin tienoilla. Ängsjiplärka.

Jouko Itokala Lägskr.: 5.5.05

KELTAVÄSTÄRÄKKI *Motacilla flava*
88: 23.8. Halikonlahdella 400 m (T. Nurmi, P. Laaksonen). Tur Ävikissä huippu 19.8., jolloin 88m (JKi). 1.10. Dra Kasnäs 2m (MY, KR), 6.10. Jurmo 1.
89: Muutosta ei havaintoja, viimeinen viihtyi Tur Ävikissä 13.—17.10. (JKi ym.).

VÄSTÄRÄKKI *M. alba*
88: Suurin kertymä melko vaatimaton 130 yks. 21.9. Halikonlahdella. Viimeinen 18.11. Pai Vista (SA).
89: Minkäänlaisia määriä ei dokumentoitu. Mantereen viimeinen 11.11. Rihtniemessä (ToL ym.). Jurmossa syksyn viimeinen 18.11.

KOSKIKARA *Cinclus cinclus*
88: Ensimmäinen 29.10. Rihtniemessä (PA, HKL ym.) 20.11. tavattiin kara sekä Lai Pehtjärvellä että Myn Raimelankoskella (AS).
89: Ei ilmoitettu.

PEUKALAINEN
Troglodytes troglodytes
88: Suvereenisti paras päivä 9.10., jolloin Uus Liesluodossa 6p (AK, KK), Utössä 7p (MTS) ja Jurmossa 25p. Utössä huippu 15.10., jolloin 20p (TVe ym.). Viimeiset melko aikaisin 24.10. Jurmossa.
89: Parhaita määriä olivat 23.9. Uus Vekara 15p ja samassa paikassa 8.10. 16p (RH ym.), jolloin myös Utön maksimi 8p (PA, JNo). Jurmossa 29.9. peräti 30p. Mantereen viimeinen havaittiin 4.11. Rihtniemessä (ToL ym.), Jurmossa 5.11. 2 yks. olivat syksyn päättäjät.

RAUTIAINEN *Prunella modularis*
88: Ainoa ilmoitettu muutto 1.10. Dra Kasnäs 50m (MY, KR). Jurmossa viimeinen 28.10.
89: Niinikään ainoa ilmoitettu muuttohavainto 29.9. 35m Dra Kasnäs (MY). Tur Ävikin huippu 14.9. 25p. Utössä vielä 16.11. 2 yks. (PA). Jurmon viimeinen 14.11.

PUNARINTA *Erithacus rubecula*
88: 14.9. Kus Isokari 80 (JHe). 5.10. Utössä 75p (TVe). Jurmossa viimeinen 1.11. 89: Viimeisiä 12.11. Utö ja 25.11. Jurmo.

SINIRINTA *Luscinia svecica*
88: Havainnot keskittyneet tiukasti syyskuun alkuun. Viimeinen 22.9. Tur Ävik.
89: Erityisen hyvä oli 9.9. Uus Vekarassa summatut 30p (RH). Myöhästelijoisla 2 havaintoa: 16.10. Utö (TLi) ja hyvin myöhäinen 11.11. Rihtniemi (ToL).

SATAKIELI *L. luscinia*
88: 21.8. Tur Shell (MT). Jurmossa 1.9. 1 kuollut.
89: Ainoa havainto; 11.8. Jurmo.

LEPPÄLINTU
Phoenicurus phoenicurus
88: Mantereen viimeinen Rihtniemessä 13.10. Jurmossa 18.10. 1p.
89: Kaksi myöhäistä havaintoa; 28.10. Uus Vekara (RH) ja 9.11. koiras Utö (PA, JNo).

MUSTALEPPÄLINTU *P. ochruros*
88: Syksyisin harvinainen muleli nokitettiin Jurmossa 15.10. ja Utöstä 22.—25.10. (MTS, JHe). Molemmat naaraspuhuisia.
89: Lintumies-lehden mukaan tavattiin 12.—13.11. Turussa.

PENSASTASKU *Saxicola rubetra*
88: 30.8. Kaa Kuusistonlahti 18p ja vielä 1.10. 1p (JJN, SL). Jurmon viimeinen 24.9.
89: Havainnot uupuvat. Jurmon viimeiset 5 yks. 11.9.

KIVITASKU *Oenanthe oenanthe*
88: 11.9. Rihtniemi 50m/p. Viimeinen 11.10. Kor Korporgård 1p (AS).
89: Viimeinen Mietoissa 15.10. (V-V ja R. Salonen). Jurmossa viimeinen 6.10., mutta vielä 29.10. *Oenanthe* sp.

KULORASTAS *Turdus viscivorus*
88: Vain yksittäisiä muuttavia ilmoitettu. Viimeisiä 21.10. Rihtniemessä ja Paimionlahdella sekä 22.10. Jurmossa 3 yks.
89: Jurmossa 7.10. 12m. Viimeinen 12.11. Utö (PA, JNo).

LAULURASTAS *T. philomelos*
88: 26.11. Kaa Kaatopaikalla tavattu kuuluu melkein talvikatsauksen piiriin (AS, M. Hemmilä)

Taulukko 3. Rastasmuuttoa Korppoon Utössä 1.11.1989 iltayöllä kolmen 20 minuutin jakson valossa (PA, JNo). Voimakasta rastasmuuttoa todettiin myös tätä edeltävänä yönä. Muuttosuunta oli etelä.
Traststräck på Utö (Korpo) på kvällsnatten 1.11.1989 observerade under tre 20 minuters intervaller.

	Kellonaika, tid		
	19.12— 19.32	20.10— 20.30	21.25— 21.45
Tur phi	10	5	16
Tur ili	105	64	56
Tur mer	172	265	445
Tur pil	139	362	470
Yhteensä	426	696	987

89: Viimeinen 10.11. Utössä (PA). Ks. myös taulukko 3.

RÄKÄTTIRASTAS *T. pilaris*
88: 26.9. Uus Päiväkari n. 3000m (RV).
89: Ks. taulukko 3.

MUSTARASTAS *T. merula*
89: Ks. taulukko 3.

PUNAKYLKIRASTAS *T. iliaceus*
88: 8.11. Ruissalo 3p (JL). Jurmon viimeiset 2 yks. samana päivänä.
89: 8.10. Uus Liesluoto 96m, 18.10. Utö 150. Viimeisiä 22.11. Tur Hurtinkatu (AA) ja 25.11. Pyh kk (ToL). Ks. myös taulukko.

RUOKOKERTTUNEN
Acrocephalus schoenobaenus
88: Viimeinen 28.9. Nau Seili (HF).
89: Viimeiset 4 yks. 29.9. Halikonlahdella (JR).

RYTIKERTTUNEN *A. scirpaceus*
88: 25.9. havaittiin viimeinen Tur Perno (MT).
89: Ei havaintoja.

VIITAKERTTUNEN *A. dumetorum*
88: Ei havaintoja.
89: Rauvolassa rengastettiin 27.7. ja 30.7. (VM).

LUHTAKERTTUNEN *A. palustris*
88: Rauvolanlahdella rengastettiin lähinnä elokuussa yhteensä 23 yksilöä, viimeiset 23.8. (VM).
89: Viimeinen 2.9. 1 reng. Rauvolassa (VM).

RASTASKERTTUNEN *A. arundinaceus*
88: Ei havaintoja.
89: 19.8. Rauvolanlahdella reng. 1 yks. (VM).

PENSASSIRKKALINTU
Locustella naevia
88: Ei havaintoja.
89: Vielä 6.8. piriisi 1 lintu Pai puhdistamolla (MS).

KIRJOKERTTU *Sylvia nisoria*
88: Ei havaintoja.
89: 12.8. Halikonlahdella nuori lintu (MY, AF, T. Numminen). Rauvolanlahdella 9.9. 1 reng. (VM, DB). Jurmossa 7.8. ja 11.8.

HERNEKERTTU *S. curruca*
88: Vielä 15.10. Utö (Tve ym.). Jurmon viimeinen 8.10.
89: Jurmossa viimeinen 6.10.

PENSASKERTTU *S. communis*
88: Viimeinen 24.9. Nau Hangslax (VV).
89: Jurmon viimeinen 9.9.

LEHTOKERTTU *S. borin*

88: 24.9. mantereen viimeinen Rihntiemessä (HKL, PA). Jurmossa vielä 16.10. 1 yks.

89: Jurmossa viimeinen havainto 18.9. Lintumies-lehden mukaan laji tavattiin Turussa vielä aivan talven kynnyksellä eli marraskuun lopulla.

MUSTAPÄÄKERTTU *S. atricapilla*

88: 15.10. Utö 25p (TVe ym.). Marraskuusia viivytelijoita olivat 5.11. Uus Lintuluoto 1 n-pukuinen (PA) ja 18.11. Pai Vista 1p (SA).

89: Vielä 11.11. Rihntiemessä 2 lintua (ToL ym.). Jurmon viimeinen 4.11.

TILTALTTI *Phylloscopus collybita*

88: Viimeinen 7.11. Dra Skinnarvik (P. Loivaranta).

89: Viimeinen 18.11. Uus Liesluoto (MN, O. Kivivuori).

PAJULINTU *P. trochilus*

88: 19.10. Rihntiemessä oli viimeinen (K. Haapala). Jurmon viimeinen 6.10. 89: 25.8. Rihntiemi 60p. Viimeiset 4.10. Jurmo ja 8.10. Utö 1 (PA, JNo).

SIRITTÄJÄ *P. sibilatrix*

88: Viimeinen 6.9. Kaa Kuusisto (SL, JN).

89: Viimeiset 2 yks. 2.9. Jurmossa.

IDÄNUUNILINTU *P. trochiloides*

88: Hyvin harvinainen syyshavainto tehtiin Nau Käldingessä 23.9. (VV).

PHYLLOSCOPUS SP

89: 18.10. 1p Nau Böhle (AS).

HARMAASIEPPO *Muscicapa striata*

88: 11.9. Kus Isokari 10m30p (JHe). Jurmossa viimeinen 7.10.

89: 22.10. Jurmossa 1 yks. ja seuraavana päivänä saapui Utöseen Jurmosta päin (PA).

KIRJOSIEPPO *Ficedula hypoleuca*

88: Joudumme tyytymään Jurmon havaintoihin, siellä viimeinen 3.9.

89: Kuten edellä, viimeinen 16.9.

PIKKUSIEPPO *F. parva*

88: Kaikki havainnot; Utössä laji tavattiin välillä 23.9.—8.10., max 24.9. 4 lintua (MTS). 11.9. Kus Isokari 1 (JHe), 22.9. Uus Santakari 1/ (RV), Jurmossa 6.10. 2 yks., 8. ja 9.10. 1 lintu, 20.10. Rihntiemi 1 (VMu).

89: Syyskuussa neljänä päivänä yksittäinen lintu Dra Öro sekä 1.10. 3 lintua (JNo). Uus Vekarassa pikkusieppo todettiin syyskuussa neljänä päivänä, yht. 5 yks (RV, RH). 1.9. Ini Kolko 1 (E. Tarponen). Jurmossa 2.—24.9. 7:nä päivänä 1 ja 19.9. 2 lintua.

PYRSTÖTIAINEN

Aegithalos caudatus

88: Vain kolme havaintoa; 8.10. Jurmo 10, 12.10. Rihntiemi 8 (VMu) ja 28.11. Kor Gyltö 6 (TLi).

89: Olikin sitten taas vaellusvuosi. Aikaisin havainto 6.10. Uus Liesluoto (VMu). Välillä 15.10.—17.11. Rihntiemessä n. 160 vaeltajaa. Välillä 7.10.—24.10. Jurmossa n. 130 vaeltajaa. Muualta ilmoitettu lokakuulta n. 135 lintua ja marraskuulta vain 20.

HIPPIÄINEN *Regulus regulus*

89: Utössä syksyn viimeinen 12.11. Jurmon maksimi 7.10. 100p600m.

HÖMÖTIAINEN *Parus montanus*

88: Ainoat vaeltavat 15.10. Uus Liesluodossa 9 merelle (EG).

89: 12.9. Rihntiemessä 12 vaeltajaa ja 14.10. mm. a13m. 15.10. Uus Liesluodossa 41m (EG). Vaellus ulottui aina Jurmoon asti, jossa havaittiin 21.9. 1 yks.

TALITIAINEN *P. major*

88: Rihntiemessä hyvää vaellusta, mm. 4.10. 435 vaeltavaa, joista n. 20 % hö-

mötiaisia ja 13.10. 50m (TVe).

KUUSITIAINEN *P. ater*

88: 13.10. Rihntiemi 15m.

89: 14.10. Rihntiemi 50+a80 kuusi/sini-tiaista vaelluksella. Myös Jurmossa todettiin vaellusta lokakuun loppupuolella.

PUUKIIPIJÄ *Certhia familiaris*

89: Jurmon viimeinen 4.11.

PÄHKINÄNAKKELI *Sitta europaea*

88: Ainoa havainto 14.10. Pai Vista 1 (SA).

89: Myös yksi havainto; 29.—31.10. Pern Mathildedal (ToL, A. Rantamäki ym.).

PIKKULEPINKÄINEN *Lanius collurio*

88: Viimeinen mantereella 2.10. Halkonlahti (PA). Jurmossa vieläkin myöhemmin eli 7.10.

89: Syksyn viimeinen jo 12.9. Kaarinassa (MY).

Pyrstöiaisella oli vaellus syksyllä 1989. Stjærtmes.

Seppo Sällylä Utö

LAPINHARAKKA *L. excubitor*

88: Ensimmäinen ehätti 20.9. Pai Puhdistamolle (SA).

89: Ensimmäiset 14.9. Jurmo, 16.9. Mas-ku (PA) ja Lemu (MY).

NÄRHI *Garrulus glandarius*

88: Koettiin harvinaisen voimakas vaellus. Vaellus alkoi nopeasti vasta syyskuun puolivälin jälkeen ja hiipui yhtä nopeasti lokakuun ensimmäisen viikon jälkeen. Ensimmäisiä merkkejä suuremmasta vaelluksesta olivat mm. 19.9. Kaa Kuusistossa havaitut 47 vaeltajaa (SL, JJN) ja 20.9. Par Vänö jo 90 (MY). 22.9. repesi vaellus Rihntniemessä täyteen vauhtiin: 354m sisältäen 108 linnun suurparven (K. Haapala). 26.9. vaeli Uus Päiväkarissa 112 suuntaan SE (RV) ja 1.10. Uus Lyökissä 60 (RH) ja Kus Laupusissa 108 vaeltajaa (AS). Kustavin lintujen pääasiallinen vaellus-suunta oli länsi. 2.10. Rihntniemessä vielä 140 (MTS) ja 4.10. 69. Yhteensä ilmoitettiin väliltä 17.9.—15.10. n. 1350 vaeltajaa. Varsin yllättävää oli, ettei Jurmoon asti eksynyt yksikään lintu, vaikka laji muuten saapuu useina syksyinä saarelle.

89: Ei vaellushavaintoja.

HARAKKA *Pica pica*

88: Uus Liesluoto 15.10. 1 ja 30.10. 6 le-votonta (EG ym.). Rihntniemessä 22.10. 2 kiertelevää (TVe, HKL). 24.10. ilmaantui Jurmoon 5 pyrstökästä, joista yksi jäi talven yli.

89: Rihntniemessä 22.10. 1 ja 26.10. 4 kiertelijää.

PÄHKINÄHAKKI

Nucifraga caryocatactes

88: Lintuja tavattiin tasaisesti. Kaiken kaikkiaan n. 30, varsinaista vaellusta ei juuri todettu. Havainnoista erottuvat mm. 2.8. 7NE Raision keskustassa (RH) ja 1.11. 1+1+1p Ruissalossa (JL). Jurmosakin hakki vieraili 2 yksilön voimin 1.10.

89: Ilmoitettiin vain 7 lintua/6 havaintoa.

NAAKKA *Corvus monedula*

88: 11.10. Rihntniemi 505m ja 13.10. 260m (HF ym.). 15.10. Uus Liesluoto 371m (EG, JHe). Vielä 13.11. 40m Pyh Paltila (VMu).

MUSTAVARIS *C. frugilegus*

88: Aikaisin 25.8. Tur Kupittaa (JLP). 6.10. Rihntniemessä 100 ja 13.10. 132m (HF, TVe ym.). 15.10. Uus Liesluoto 54m (EG, JHe). Viimeisiä 5.11. Halikonlahdella 1 (SS).

89: 14.10. Rihntniemi 78m. Jurmossa viimeinen 13.11.

VARIS *C. cornix*

88: Parhaat muutot: 11.10 2477m ja 13.10. 3476m Rihntniemessä. 9.10. Uus Vekara 3500m (RH ym.) sekä 15.10. Uus Liesluoto 2540m (EG, JHe).

89: Syksyn paras summa 15.10. Uus Liesluoto 6287m (EG). Rihntniemessä samana päivänä 2842m.

KOTTARAINEN *Sturnus vulgaris*

88: Suurimpia parvia olivat 7.8. Halikonlahti 2000 (S. Kallio), 20.9. Pai Puhdistamo 2000 (SA) sekä 8.10. Mietoistenlahti 1200 (E. Lehikoinen). Jurmossa viimeinen 5.11.

89: Suurin potti 9.9. Mietoisissa 4900 (V-V. & R. Salonen). 19.8. Piikkiössä havaittu parvi käsitti 2500 lintua (SK). Tuhat lintua meni poikki elokuussa myös

Paimion- ja Rauvolanlahdella. Houtskärissä 46 lintua vielä 12.11. (ToL). Jurmon viimeinen 25.11.

VARPUNEN *Passer domesticus*

88: Vaellushavaintoja seuraavasti; 1.10. Kus Laupunen 7m (AS), 6.10. Nau Seili 2p (HF), Jurmossa 16.10. 4 ja 22.10. 1 sekä Utössä 15.10. 6 ja 16.10. 1 (TVe ym.). 89: 6.10. Jurmo 6m ja 14.10. Rihntniemi 1 (PA ym.).

PIKKUVARPUNEN *P. montanus*

88: Parhaita vaelluksia kautta aikojen. Salon seudulla tavattiin tiettävästi satoja lintuja. Muualta ilmoitettuja: 8.10.

Pähkinähakki ei ollut vaellustuulella syksyllä 1988 ja 89.
Nötkräka.

Seppo Sällylä

Uus Kuiviraumo 5 (PA, HKL), 9.10. Pyhkk 3 (AK, KK) ja Jurmo 22, 10.10. Utö 13 (MTS), 11.10. Pai Vista 1 (SA), 15.—16.10. Jurmo 1, 16.10. Hiittinen 2 (KK), 22.10. Rihtniemi 7 (HVi), 23.10. Jurmo 4, 24.10. Par Parsby 14 (B. Blomqvist), 28.10. Pai Vista 7 (SA), 9.11. Mynämäki 9 (E. Lehikoinen) ja 18.11. Pai Vista 3 (SA).

89: Utössä 14.10. 4, 15.10. 15, 17.10. 3 ja tästä eteenpäin 2 (PA, JNo, TLi). Jurmossa 8.9. 1 ja 26.—28.10. 1. Houtskärissä 12.11. 1+1 (TöL) ja Tur Topinojalalla 19.11. alkaen 15p (PT ym.).

PEIPPO *Fringilla coelebs*

88: 26.9. Uus Päiväkari 10000m (RV), 9.10. Uus Vekara 5000m pikkulintua, pääosin peippoja. Jurmossa viimeinen 20.11.

89: 13.9. Paimionlahdella 1750m (MY) ja 27.9. 3240m (peippo+peippolaji). Turussa Maarian pelloilla 18.10. n. 10000p peippoja+järripeippoja (E. Laine).

JÄRRIPEIPPO *F. montifringilla*

88: Ensimmäisiä elokuun lopulla. Huippu syys—lokakuun vaihteessa, mm. 30.9. Lieto 600 (MT), 1.10. Pern a3000p (J. Piha, SK) ja 3.10. Pyh Polttila 800m600p (VMu).

89: Huippua edustavat 28.9. Pyh Polttila 575m150p (VMu), 13.10. Halikonlah-

ti 1500 ja 14.10. Mietoinen 650 (V-V. Salonen). Jurmossa 4.—5.10. yhteensä 670m.

PUNATULKKU *Pyrrhula pyrrhula*

88: 6.10. Rihtniemi 106m ja 20.10. 85m. 89: 6.10. Uus Liesluoto 48m ja 18.10. Utössä 60 lintua.

NOKKAVARPUNEN

Coccothraustes coccothraustes

88: 2.8. Nau Orhisaari 3 (HF), 15. ja 28.9. Nau Seili 1p (HF), 23.9. Ruissalo 1 (TLi), 8.10. Rihtniemi 1m (PA, HKL ym.) ja Jurmo 1, 11.—12.10. Pai Vista 1 (SA), 30.10. Par Parsby 1 (B. Blomqvist), 16.11. ja 19.11. 1 Ruissalo (JL, DB). 89: 11.8. Dra Öro 1 (JNo), 31.8. Jurmo 1, 25.9. Tur Puistomäki 6 (yliopiston pinnalista), 30.9. Jurmo 1 ja Dra Kasnäs 1 (JL ym.), 1.10. Paimionlahti 1m (PA, MT ym.), 8.10. Utö 2 (PA, JNo).

VIHERPEIPPO *Carduelis chloris*

88: 25.9. Pai Munkkila 300 (SA), Jurmossa 5.10. 230m. 89: Jurmossa 24.10. 200m70p.

TIKLI *C. carduelis*

88: Tur Ävikin ja Halikonlahden maksimi samana päivänä 11.9. ja vieläpä sama määräkin eli 70 (JKi ym.). 89: Tur Ävikin maksimi 22.8. 30p (MT),

Syksyisin voi nähdä suuriakin järripeipopparvia. Bergfinkarna samlas i stora flockar på höstarna.

30.11. Tur Danö 50 (RLi, SK). Utössä viimeiset 2 lintua 2.11. (PA).

VIHERVARPUNEN *C. spinus*

88: Parhaat määrät Paimionlahdella, jossa 23.9. 200p (AK) ja 2.10. 300 (TLi). 89: 19.9. Rihtniemessä 360m ja 4.10. Jurmossa 600m. Utössä viimeinen 18.11. (PA).

HEMPPO *C. cannabina*

88: 23.9. Tur Ävik 60 (MT). 89: 9.9. Tur Ävik 150p, samoin 27.9. 150. 12.11. Houtskärissä 4 (TöL) ja samana päivänä Utön viimeiset 2 lintua (PA).

VUORIHEMPPO *C. flavirostris*

88: Kaikki havainnot; 5.11. Halikonlahdella 9 ja 8.11. 5 (SS, M. Ahti ym.). 30.10. Utössä 1 (JHe). 15.11. Ruissalossa 1 (DB).

URPIAINEN *C. flammea*

88: Havaintojen perusteella hyvin vähissä. 89: Samoin.

Mikko Tamminen Köydenpunojank. 30.12.85

TUNDRAURPIAINEN *C. hornemanni*
88: 14.10. Rihtniemi 1 (HF), 22.10. Uus Vekara 2 (RH ym.), 30.10. Naa 2 (RS), 30.10. Utö 1 (JHe), 30.10. Kus Isokari 2 (RH), 30.10.—3.11. Par Parsby 5—8 (B. Blomqvist), 31.10. Jurmo 2, 1.11. Tur Halinen 1 (HF), 5.11. Uus Lintuluoto 2 (PA, HKL ym.), 12.11. Rihtniemi 2, 12.11. Uus Satama 3 (PA, ToL, JSI), 12.11. Nau Bors-tö 2 (RH).
89: Ei havaintoja.

TAVIOKUURNA *Pinicola enucleator*
88: Kaksi havaintoa: 17.9. Pii Tuorla 1 (PT) ja 16.11. Kor Gyltö 2/1 (TLi).
89: 29.10. Kuusistonlahti 1m (EG), 1.11. Rym Aasla 2ä (LS), 3.11. Uus Vekara 7SE (RH), 5.11. Uus Liesluoto 2S (VMu), 10.11. Uus Liesluoto 1 juv (MN) ja 11.11. Rihtniemi 11m (ToL).

PUNAVARPUNEN
Carpodacus erythrinus
88: Viimeinen 28.8. Dra 1m (MY).
89: 17.9. Halikonlahdella 1 reng. (T. Numminen ym.).

KIRJOSIPIKÄPYLINTU
Loxia leucoptera
88: Kaikki havainnot: 19.9. Rihtniemi 1p (K. Haapala), 28.9. Nau Seili 1 (HF), 5.10. Uus Liesluoto 1S (TLi) ja 14.10. Rihtniemi 1 (HKL, JSI, HF).
89: Ainoa 13.9. Dra Öro (JNo).

ISOKÄPYLINTU *L. pytyopsittacus*
88: 25.10. Jurmo 10 lintua, 7.11. Kor Ros-lax 3 (TLi) ja 28.11. Kor Gyltö 1/1 (TLi).
89: 15.10. Rym Aasla 1 (LS), 20.10. Riht-

niemi 2 (K. Haapala) ja 17.11. Aasla 4 (LS).

PIKKUKÄPYLINTU *L. curvirostra*
88: Suurin määrä Jurmossa 16.10. 110 exx.
89: Kts. Loxia sp.

KÄPYLINTU SP *Loxia* sp
89: Suurimmat määrät 17.10. Rym Aas-la 421 (LS), 24.10. Aasla 511 (LS), 7.10. Pyh 223m (HVi) ja 14.10. Pyh 192m (HVi).

LAPINSIRKKU *Calcarius lapponicus*
88: Havaintoja 1—3 linnun porukoista väliltä 27.8.—20.10., jolloin viimeinen Ruissalossa (JL). Jurmossa vielä 3.11. 1 lintu.
89: Mantereelta ei merkittäviä havain-toja. Tur Ävikin maksimi 18.9., jolloin 4 lintua. Jurmossa syyskuun puolivälis-sä useita yli 10 linnun päiviä, parhaim-millaan 17.9. 19 yks. Jurmossa viimei-nen 13.10.

PULMUNEN *Plectrophenax nivalis*
88: Ensimmäinen muutti Rihtniemes-sä 13.10. (HF, TVe). Mantereen suurin parvi vain 17 yks. 28.10. Tur Ävikissa (PA, ToL). Jurmon huippu 26.10. aivan toista luokkaa: 240. Viimeinen havait-tiin 27.11. Pai Puhdistamolla (MY).
89: Ensimmäinen taas Rihtniemessä, 18.10. (MTS, TS). Mantereen suurin määrä vaivaiset 4 lintua samassa pai-kassa 30.—31.10. Jurmonkin maksimi vain 19 yks. 29.10. Utössäkin laji havait-tiin vain kaksi kertaa koko syksynä.

Kirjosipiikäpylintu oli syksyllä 1988 ja 89 vähälukuinen. Bändelkorsnäbb.

PELTOSIRKKU *Emberiza hortulana*
88: 23.—24.8. yöllä 50ä paikassa x, jo-ka oli ilmeisesti unohtunut paperilta (AK). Viimeinen 14.9. Kaa Kuusistossa (JJN, SL).
89: 9.9. Houtskärissä havaitut 2 lintua olivat syksyn viimeiset (MY).

PAJUSIRKKU *E. schoeniclus*
88: 1.10. Tur Ävikissa "huippu" 20 lin-tua (JKI).
89: 28.11. Utössä viimeinen (PA). Jur-mossa 4.11.

KELTASIRKKU *E. citrinella*
88: Ainoa ilmoitettu 4.10. 34m Rihtnie-messä.
89: Ainoa ilmoitettu 12.11. Hou Mossala 115 (ToL).

POHJANSIRKKU *E. rustica* & "TSIK-SIRKKU"
88: Havainnot hyvin samanaikaisia: 10.9. Hou Träsk 1 ja 11.9. Hou Borgberg 1 kiert. (KR). Halikonlahdella tsik-sirk-ku 11.9. (PA, ToL) ja Kus Isokarissa 10.—11.9. / 1 ja 14.9. nuori lintu (JHe). Viimeinen tsik-sirku 17.9. Paimionlah-della (DB).
89: Jurmon ulkopuolelta ainoa määri-tetty 7.9. Dra Öro (JNo). 3.9. Paimionl. 1m (PA) ja 16.9. Uus Vekara 6m tsik-sirkkua (RH). Jurmossa seuraavasti: 3.9. 7m (tsik), 11.9. 1, 19.9. 3 määritettyä se-kä 21.9. 1 määritetty ja 3 tsik-sirkkua.

Tunnistuskilpailu Ukulissa 2/90

Liekö tehtävä ollut liian helppo vai-ko lukijat liian varovaisia — kilpai-luun tuli vain viisi vastausta, jot-ka olivat kaikki oikeita. Huomau-tettakoon heti aluksi, että toimitus lupaa käsitellä kilpailujen vastauk-set aina luottamuksellisesti. Kilpai-lut eivät ole tarkoitettuja väärin vastausten lähettäjien nolaamiseksi, vaan määritysinnon ja -taidon kasvattamiseksi.

Samalla on syytä korostaa, **ettei kuvamääritys koskaan vastaa kenttämääritystä**. Teleobjektiivivi voi muuttaa esimerkiksi lentävän petolinnun mittasuhteita, ellei ku-va ole otettu suoraan ylöspäin. Lin-nun olemus (habitus) ja jopa väri-tyys voi valokuvassa poiketa oike-asta.

Kuvassa olevan linnun leveät siivet ja voimakkaat harittajat johta-nevat määrittäjän heti kotkalajiin. Keskimmäisten peitinhöyhenen siiven alapinnalle muodostama selvä vaalea juova voi johtaa mie-leen vaikkapa subad arokoktan. 2 kv-arokotkan isojen peitinhöyhen-ten muodostama juova on yleensä paljon leveämpi.

Pitkälle eteen työntyvät pää ja kaula, valtava nokka, valkeat kainalolaukut, vatsapuolen kirjavuus sekä pyrstösulkien osittainen läpi-kuultavuus selventävät linnun nuorenpuoleiseksi merikotkaksi.

Kaikilla nuorilla merikotkilla on vaalea osa peitinhöyhenissä, vaalein keskimmäisissä ja sisemmis-sä isoissa peitinhöyhenissä. Vaale-an alueen selvyys vaihtelee yksilöl-lisesti (Dick Forsman, Rovfågels-guiden, s. 46).

Kirjavahkon vatsan ja kaulan kontrasti mustaan päähän ja kurk-kuun sekä siiven takareunan kaa-revuus viittaavat 2—3 kv-lintuun. Nokan vaaleus on varmaan näen-näistä ja johtuu todennäköisesti aurinkoisena päivänä otetussa ku-vaassa valon heijastumisesta (ana-logia G. immeriin!).

3 kv-linnulla kontrasti olisi to-dennäköisesti vielä selvempi kuin

2 kv. merikotka. 2K havsörn.

kuvan linnulla ja pyrstö lyhyempi. Varmimmin lintu on määritettävissä 2 kv-ikäiseksi alkavasta siipisul-kaadosta. Sisin käsisulka on sul-kimassa. Tämän ikäiselle tyypilli-nen siiven takareunan "sahanterä" ei erotu kuvassa rakeisuuden vuoksi.

2 kv-merikotkan kuvasi Jouko Hakala vappuna 1990 Viron Mat-salussa rengastajakokouksen aika-na järjestetyllä retkellä. Aquila-kot-kien osalta on hyvä kerrata Dick Forsmanin teksti Lintumieheissä 4/88 ja 1/89. Nuori merikotka ei aina ole helppoa erottaa kaukaa kil-jukotkasta (tai arokoktasta). Lento-kuvat ovat melko samanlaiset, vaikka merikotkan päärustinki työntyykin huomattavasti selvem-min siipien etupuolelle. Kiljukotka vaikuttaa suhteellisestikin lyhytsii-pisemmältä kuin merikotka.

Kotkalajien siipien ja pyrstön mittasuhteita arvioitaessa on muis-tettava, että nuoret merikotkat näyttävät leveä- ja lyhytsiipisem-miltä sekä pitkäpyrstöisemmiltä kuin vanhat. Nuoret Aquila-kotkat näyttävät taas kapea- ja pitkäsiipi-semmiltä sekä pitkäpyrstöisemmiltä kuin vanhat. Tämä voi vaikuttaa habitukseen melkoisesti.

Parhaat kiitokset kaikille vastan-neille. Onnetar lahjoitti jäsenmak-susta vapaan vuoden ja Ukulin vuosikerran 1991 Asko Rannistol-le Karkkilasta. Paljon onnea.

Subad arokokta. Subad stäppörn.

Varsinais-Suo- men Määrittäjä 1990

Tom Lindroos piti TLY:n kokouk-sessa 21.11. perinteisen Varsinais-Suomen Määrittäjä -kisan. Tähän osallistui noin 50 henkilöä. Tulok-set kärsen osalta:

1. Jarmo Laine	109 p
2. Tapani Missonen	105
3. Mikko Tamminen	96
Janne Riihimäki	96
5. Jouko Lunden	95
6. Jukka K. Nurmi	93
7. Jyrki Normaja	88
8. Pekka Alho	87
9. Ari Linna	85
Hannu Klemola	85
11. Esa Lehkoinen	82
12. Kalle Rainio	81
13. Jyrki Matikainen	78
14. Sampo Kunttu	76
15. Mikael Nordström	61

Nuorten sarjan osalta ensimmäi-sille sijoille kipusivat:

1. Sampo Kunttu	76 p
2. Mikael Nordström	61
3. Timo Nikkanen	57

Missä käpylintu luuraa?

Joel Karvonen

Rauno Laine

TLY:n talvipinnaralli järjestettiin nyt viidettä kertaa. Mukaan oli uskaltanut ennätysmäärä joukkueita, jotka saivatkin kisailla hyvin mukavissa olosuhteissa. Eipä ole rallien aikana aurinkoa juuri tarvinnut ihailla kuten nyt. Muistissa lienee vielä itsenäisyyspäivänä 1986 30 sekuntimetrin tuulessa käyty kisa sekä tuon päivän kokemukset siitä, mitä pinnaralli voi pahimmillaan olla.

Joskus taas on kahlattu polvia myöten lumessa, mutta nyt ei lumestakaan ollut haittaa. Vanha lintuharrastajan teesi tosin piti paikansa melko hyvin: kun ilma on kaunis, linnut pysyvät piilossa.

Mihinkään ennätyslukemiin ei tänä vuonna päästy. Marjansyöjät yms. olivat häipyneet, vesilinnut hyvin hajallaan siellä sun täällä ja muutenkin luonnossa vallitsi aikamoinen hiljaisuus. Vai mitä on sanottava siitä, että jokerilajeja tänä vuonna olivat mm. räkättirastas, vihervarpunen ja tilhi. Järripeipponkin jäi ensimmäistä kertaa kokorallin historiassa uupumaan.

Kokonaislajimääräksi muodostui kuitenkin 68, joka on paras tulos vuoden 1987 jälkeen, jolloin lajeja saatiin kasaan 73. Saman vuoden joukkuekohtaista kisaennätystä —

Laji	Joukkueen kilpailunumero											/5v.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
silkkuiukku	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
kyhmyjoutsen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
laulujoutsen	+	-	-	+	+	+	-	-	+	+	+	4
valkoposkihanhi	-	+	-	-	+	-	+	+	-	-	-	2
kanadanhanhi	+	+	-	+	+	-	+	+	-	-	-	5
sinisorsa	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
tavi	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
tukkasotka	+	-	-	-	-	+	-	-	+	+	-	5
punasotka	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	3
haahka	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	+	4
mustalintu	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	3
pilkkasiipi	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	3
telkkä	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
alli	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	4
isokoskelo	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
uivelo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	3
merikotka	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+	1
maakotka	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+	1
varpushaukka	+	-	+	+	-	-	+	-	-	+	-	4
kanahaukka	+	+	+	-	-	-	+	-	+	+	+	5
pyy	+	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	4
teeri	-	-	+	-	+	+	-	-	-	+	-	4
peltopyy	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-	-	1
fasaani	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
naurulokki	+	+	-	-	+	+	+	+	-	+	+	5
kalalokki	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
harmaalokki	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
merilokki	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
isolokki	+	+	-	+	+	+	+	+	-	+	-	1
nokikana	+	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	2
riskilä	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
kesykyyhky	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
sepelkyyhky	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	2

Aurinkoinen talviralli 1990

54 lajia — ei nyt uhkailtu. Voittajajoukkue keräsi tänä vuonna 49 lajia.

Reiteissä oli hajontaa varsin mukavasti, porukoita riitti Rihtniemestä Kemiöön asti. Kaikki eivät näin ollen suinkaan bonganneet Turun alueen helppoja nakkeja. Erikoismaininnan ansaitsee kuitenkin nuorten joukkue Sampo Kuntun johdolla, joka liikkumalla Turun kaupungin liikennelaitoksen busseilla keräsi kasaan 42 lajia jättäen taakseen monta autopurukkaakin. Tässä juuri piilee talvirallin viehätys, lajeja voi saada mukavasti suppealtakin alueelta.

Joillekin porukoille aiheutti ongelmia Topinojan virkaintoinen vartija. Alueella on vartiointi nimittäin siirtynyt uudelle yhtiölle eikä sana lintumiesten erivapaudesta ole sinne asti kantautunut. Yhdistys puuttuu asiaan ensi tilassa.

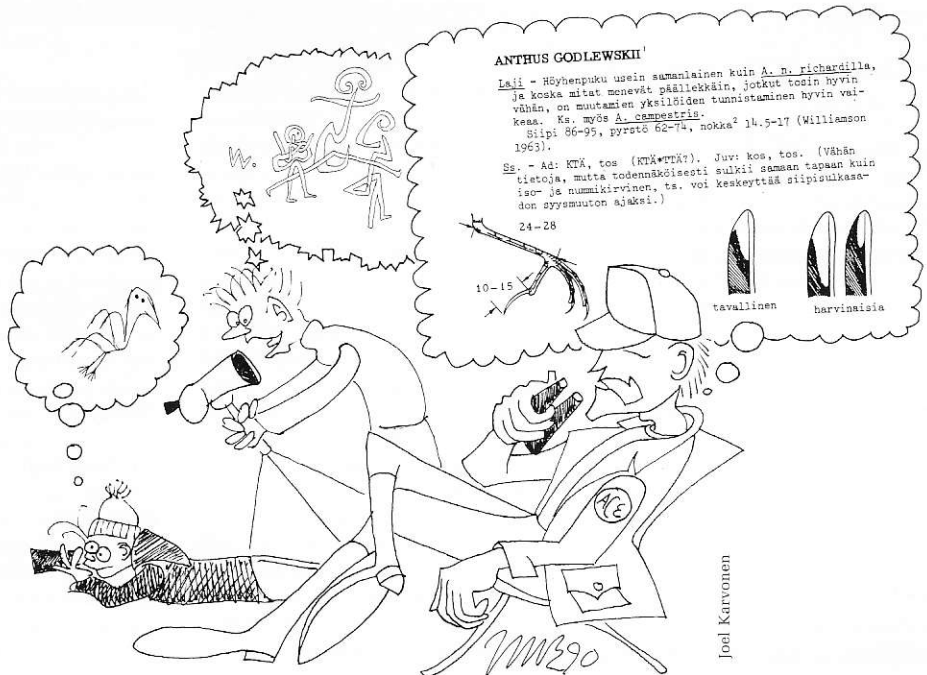
Taas tuli todistettua, että Turun jähmeässä kunnallisbyrokratiassa moni asia ei toimi, ainakaan tieto ei kulje, ei sitten alkuunkaan. Yhdistys on anonut omia tilojakin ties kuinka kauan, mutta mitään ei ole tapahtunut. No, tämä tällaisena väliheittona, toivottavasti sattuu jonkin päättäjän silmiin...

Laji	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	/5v.
turkinkyyhky	+	+	+	-	+	-	+	+	-	+	+	5
lehtopöllö	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	4
palokärki	+	-	+	+	-	+	-	-	-	+	-	4
harmaapäätikka	-	-	-	-	+	-	+	-	-	+	-	5
käpytikka	+	+	-	-	+	+	+	-	+	+	+	5
kiuru	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
tilhi	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	5
lapinharakka	+	+	+	-	-	-	-	-	+	+	+	4
hippiäinen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
räkättirastas	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	5
mustarastas	+	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	5
kuusitiainen	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	5
talitiainen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
sintiainen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
töyhtötiainen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
hömötiainen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
puukiipijä	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+	+	5
koskikara	-	+	-	-	-	-	-	-	+	+	-	4
keltasirkku	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
peippo	+	-	+	+	+	-	+	-	+	-	-	5
tikli	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	4
vihervarpunen	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	4
viherpeippo	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
punatulkku	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
urpiainen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	4
tundraurpiainen	+	+	-	-	+	-	+	+	-	-	-	3
vuorihemppo	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	3
varpunen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
pikkuvarpunen	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	4
kottarainen	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	5
närhi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
varis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
naakka	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
harakka	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	5
korppi	-	+	-	-	-	+	-	-	+	+	+	5
Lajeja yhteensä	49	44	34	36	43	40	42	36	38	44	39	

Kunniataulukko tämänvuotises- sa kisassa:

- Joukkue numero 1 49 lajia
Turku, Parainen, Piikkiö
Annika Forsten
Matti Floranta
Tapani Numminen
Markku Lauren
- Joukkue numero 2 44 lajia
Rihtiemi, Turku
Jouko Lunden
Tapani Missonen
Hannu Klemola
Hannu Kormanen
- Joukkue numero 10 44 lajia
Kustavi, Mynämäki, Turku
Kimmo Kuusisto
Jarmo Saarnio
Asko Suoranta
- Joukkue numero 5 43 lajia
Turku, Parainen
Jyrki Normaja
Vesa Partanen
Juha-Pekka Penttilä
- Joukkue numero 7 42 lajia
Turun kaupunkialue (bus-
silla)
Sampo Kunttu
Timo Nikkanen
Timo Vesterinen
Nuorten sarjan 1.

“EX”

6. Joukkue numero 6 40 lajia
Kemiö, Topinoja
Jarmo Laine
Rauno Laine
Sture Lindholm
7. Joukkue numero 11 39 lajia
Kemiö, Turku
Ari Kuusela
Harri Salmela
Katarina Nakolinna
8. Joukkue numero 9 38 lajia
Särkisalo, Perniö, Kemiö, Salo
Seppo Sällylä
Jukka Nurmi
Janne Riihimäki
Petteri Sirva
9. Joukkue numero 8 36 lajia
Turun kaupunki (pyörillä)
Rami Lindroos
Mikko Suhonen
Nuorten sarjan 2.
9. Joukkue numero 4 36 lajia
Parainen, Turku
Mikko Ylitalo
Kalle Rainio
Daniel Brännkärr
Samu Numminen

11. Joukkue numero 3 34 lajia
Parainen, Turku
Mikko Heinonen
Arno Lipsanen

Tämänvuotisesta kisasta kertyi mukavasti uusia lajeja, joita ei aikaisemmissa ralleissa ole havaittu: tavi, merikotka, maakotka, isolokki, kiuru ja peltopyy.

Seuraavassa aikaisemmissa talviralleissa havaitut 25 lintulajia, joita ei tällä kertaa tavattu (luku ilmoittaa, kuinka monessa kisassa viidestä laji on havaittu):

pikku-uikku 1, merimetso 1, jousisorsa 1, allihaahka 1, tukkakoskelo 1, ampuhaukka 2, jänkäkurppa 1, huuhkaja 2, varpuspöllö 1, hiiripöllö 1, valkoselkätikka 1, pohjan-tikka 1, pikkutikka 2, tunturikiuru 2, rautiainen 1, pyrstötiainen 1, pähkinänakki 1, pajusirkku 2, järripeippo 4, nokkavarpunen 2, hemppo 2, pikkukäpylintu 1, taviokuurna 2, pähkinähakki 2 ja mustavaris 1.

Kaiken kaikkiaan viiden vuoden talviralleissa on vuosina 1986—90 havaittu yhteensä 93 lajia. Ihmeellistä on, että pikkukäpylintu on

saatu pinnaksi vain yhden rallin aikana.

B-kisa

Talvirallin yhteydessä käytiin myös yksityishenkilöiden välinen epävirallinen kisa. Tähän sarjaan osallistui tällä kertaa kaksi henkilöä, Veijo Vänskä ja Jari Helstola. Vänskä retkeili kolmen kilometrin säteellä kotoaan Nauvon Käldingestä ja Helstola Utön saarella.

Helstolan lajilista kannattaa mainita kokonaan: merimetso, sinisorsa, telkkä, allii, isokoskelo, haahka, laulujoutsen, merikotka, varpus-haukka, teeri, merisirri, taivaanvuohi, naurulokki, kalalokki, merilokki, sarvipöllö, kiuru, tilhi, punakylkirastas, laulurastas, *Phylloscopus sp.* käpytikka, talitiainen, sinitiainen, harakka, korppi, varis, peippo, viherpeippo, urpiainen ja keltasirkku. Yhteensä 31 lajia.

Veijo Vänskän mielenkiintoisimpia havaintoja olivat talvisen peruslajiston lisäksi mm. pyy, peukaloineen, musta- ja räkättirastas, 25 laulujoutsenta, tukkasotka, 2 huuhkajaa ja harmaapäätikka. Lajeja kertyi yhteensä 33. □

● Uutisia lintumaailmalta

koonneet Simo Veistola ja Tapani Veistola

Ukulissa aletaan julkaista palsta, jossa kerrotaan uutisia niin koti- kuin ulkomailtakin. Uutisia tai ehdotuksia uutisista voi toimittaa Simo Veistolalle, Aataminkuja 3 A 3, 31600 Jokioinen.

Linnut ja muuttuva ympäristö -symposio Tammelassa 3.11.1990

LYL ry, SLY ry, Lounais-Hämeen Lintuharrastajat ry. ja OK-opintokeskus järjestivät Tammelan Eerikilässä lintusymposion, jossa pohdittiin lintukantojen muutoksia muuttuvassa maailmassa.

Juhani Rinne kertoi kasvihuoneilmaston uusista mallituksista, joiden mukaan ilman hiilidioksidipitoisuuden kaksinkertaistuminen nostaa Suomen kesän keskilämpötilaa 2—6°C. Talven lämpeneminen tulee olemaan vielä suurempaa. Lämpenemisen nopeutta on vaikea ennustaa, koska siihen vaikuttavat mm. ihmistoiminnan voimakkuus ja vaikeasti mallitettavat merivirrat. Joka tapauksessa tällä maailman menolla Suomen ilmasto on 60—80 vuoden kuluttua lämpimämpi. Vaikutukset linnustoon tapahtunevat pienellä viiveellä.

Muuttolinnut tulevat olemaan pulassa Saharan laajetessa.

Ari Turtola ja Juha Tiainen kertoivat peltolinnustoon vaikuttavista tekijöistä. Peltolinnusto on kärsinyt mm. lautumien vähetessä (vaikuttanut mm. kottaraisen väheneemiseen) ja viljelytekniikan muuttuessa tehokkaammaksi. Peltolinnuston ja maatalouden rinnakkaiselon turvaaminen vaatii tutkimustyötä, jota ollaan aloittamassa Jokioisilla.

Lintumiehet täydentävät tiedostoa

Erkki Kellomäki ja Esa Lammi kertoivat hämäläisistä lintujärvistä Lammen keskittyessä Hollolan Vesijärven rikkaaseen vesilinnustoon, erityisesti hyvin menestyvään silkkuikkuun. Hämeessä lintuvesiä

on onnistuttu suojelemaan aika hyvin, iloisena uutisena kokouksessa todettiin Kojjärven lunastuspäättös.

Hämeen lintujärvistä on lääninhallituksella tiedosto, johon lintu- miesten havainnot tuovat jatkuvas- ti täydennystä. Kellomäen mukaan lintuvesiohjelman perustyö on vanhentunut, joten uutta invento- intia tarvittaisiin. Käytännön suo- jelutoimenpiteenä Kellomäki

mainitsi lintutornin rakentamisen. Torni tekee järven tunnetuksi, jol- loin järven tuhoaminen vaikeutuu.

Raimo Virkkala kertoi Lapin metsätalouden vaikutuksista lin- tuihin. Ikimetsissä linnusto ei ole talousmetsän linnustoa monipuol- lisempaa eikä runsaampaa. Lapin ikimetsien suojeleminen kuitenkin perusteltua ns. pohjoisten taigala- jien (mm. lapintiainen ja poljan- tikka) takia. Taigalajien pesimäalu-

eet ovat pienentyneet huomatta- vasti viime vuosikymmeninä. Li- säksi esim. lapintiainen pesii huo- nommalla menestyksellä talous- metsässä kuin ikimetsässä.

Symposiumin satona voisi suositel- la monipuolisten peltomaisemien säilyttämistä ja tutkimista niin saa- ristossa kuin sisämaassa. Lintuve- sien kartoitustuloksia olisi muka- va nähdä Ukulissa. □

LYL urheilullisesti 1990-luvulle

Liittokokous Tammelassa 4.11.1990

Pyhäinpäivänä Tammelassa pide- tyssä Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton edustajistokokouksessa oli tupa täynnä; peräti 2/3 äänivallasta kirjattiin läsnäolevaksi. Tulevan vuoden suuntaviivoja piirreltiin Eerikkilän urheiluopistolla nelisen tuntia *Pertti Uusivuoren* johdolla. Virallisena TLY:n edustajana paikalla oli *Juha Vuorinen*, jolla oli myös mukanaan pino muiden turkulaisedustajien valtakirjoja. Muka- na olivat myös liittohallituksen molemmat turkulaisjäsenet, pu- heenjohtaja *Arto Kalliola* ja talou- denhoitaja *Rauno Laine*.

Hyviä ja huonoja uutisia

Meno oli hurja alusta pitäen. Jär- jestösihteeri *Osmo Ruottisella* oli heti käsittelyssä ilo ja kunnia julis- taan Liiton lauantai-iltainen sähly- voitto isännistä, Lounais-Hämeen Lintuharrastajista. Lopputulokses- ta tosin käytiin jälkipeliä, kun otel- tun tuomari *Kalle Ruokolainen* (Pohjois-Savon LTY Kuikka) ei no- teerannut paria "Oskun" silmää nopeampaa maalilaukausta. Yhtä kaikki: 10—3 meni pöytäkirjoihin ja Ruokolainen liittohallitukseen pitämään toimiston väelle kuria jatkossakin. Lounaishämäläiset saivat lohdutuksen sanojen lisäk- si mm. TLY:n viirin, täyttihän naa- puriyhdistyksemme nyt kymme- nen vuotta.

Sitten tuli jobinpostia Suomen- selältä. Sihteeri *Visa Marttila* rap- portoi metsästäjien Seinäjoella 1.11 pitämää kanahaukkakokousta. Pohjalaismetsästäjät olivat vaati- neet lajin rauhoituksen vesittämis- tä (lisää poikkeuslupia) ja jopa poistamista kokonaan. LYL ja yh- distykset saivat nyt varoituksen: Kaikki pyssymiehet eivät koskaan pääse petovihan poterostaan, ja ka- nahaukkasota voi puhjeta uudel- leen milloin hyvänsä.

Hyvin ei mene valkoselkätikalla- kaan. Kokous katsoi aiheelliseksi antaa julkilausuman valkoselkäti- kan kohtalonhetkistä. Vanhojen lehtimetsien hakkuuvauhti on yliti- tänyt pessimistisimmätkin arviot. Keväällä ympäristöministerille esi- tellyistä 30 tikalle tärkeimmästä metsästä oli kokoukseen menne- sä hakattu tai leimattu 14 —lähes puolet. Jos tarvittavia rauhoituksia ei saada aikaan kuluvana talvena, valkoselkätikalle käy kuin kalalle kuivalla maalla: loppu tulee.

Ikävien uutisten jälkeen kokous- väkeä ilahdutettiin kahden ns. ikui- suusasian etenemisellä. Ensinnä- kin "Lintuasematyöryhmän etsin- täytyöryhmä" kertoi saaneensa vai- kean työnsä loppusuoralle. Ensi vuonna Liitolta on lupa odottaa uutta aloitteellisuutta tällä lintu- harrastuksen alalla. —Toinen asia oli konkreettisempi: Liiton uusi puhelinmuistio. Toimistos sihteeri *Heli-Päivi Lankisen* ansiosta lintu- miehillä on nyt uusi yhdistyselä- mää helpottava tietopaketti. Liiton puhelinluettelon edellisestä pai- noksesta olikin jo neljä vuotta.

Samalla hinnalla enemmän toimintaa

Liittohallituksen vankasta tulevai- suudenuskosta kertoo, ettei se täl- läkään kertaa esittänyt jäsenmak- sukorotusta. Kymmenellä markka- la pyritään jäsenistölle tarjoamaan kaikki entinen ja monta uutta asi- aa kaupan päälle.

Lintulehti viidakkoon yritetään saada säpinää palkkaamalla Lintu- miehelle osapäiväinen päätoimit- taja. Lehtea on tähän asti tehty tal- koovoimin: toimituskulut ovat ol- leet pienemmät kuin esim. Tringan päätoimittajan palkka! Palkkalisel- la päätoimittajalla pyritään saa- maan nyt jo kansainvälisellä tasolla oleva lintulehtiemme lippulaiva il- mestymään vähän säännöllisem- min.

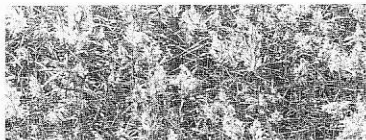
Uusia toimintamuotoja on mm. linnunpöntönrakentamisen SM- kilpailut, johonka lintuyhdistykset osallistuvat tällä kertaa yhdessä muiden luonnonsuojelujärjestöjen kanssa. Ensi vuonna pyritään li- säksi kartoittamaan lintuluotojen suojelestarvetta ja saamaan lintu- kauppa kuriin maassamme. Lin- nunnumien salakuljetusta vastaan tarkoitettu pohjoismainen lintu- vahtiketju laajennetaan Suomeen. Muiden maiden linnustonsuojelua pyritään tukemaan tavoitteena vil- lieläinten maahantuonnin lopetta- minen kokonaan. Kansainvälinen yhteistyö laajentuu muutenkin: pohjoismaisten veljesjärjestöjen li- säksi syvennetään suhteita Viroon ja toisaalta Suomen linnustonsuo- jeluneuvoston kautta ICBP:hen.

Turkulaisjohdolla kohti uutta vuosituhatta

Liittohallituksen puheenjohtaja Arto Kalliola sai kahden vuoden jatkoajan, vieläpä ilman kilpailijoita. Uusi hallitus on alueellisesti varsin edustava, vaikka peräti kolme neljästä asuukin pääkaupunki-seudulla: *Christer Casagrande* (Tringa), *Esko Jaakkola* (SLY), *Hélge Joutsu* (Kanta-Häme), Arto Kalliola (TLY), Rauno Laine (TLY), Esa Lammi (SLY), Visa Marttila (Suomonselkä), *Matti Nieminen* (Tringa), *Christer Nyman* (Keski-Pohjanmaa), *Heikki Pakkala* (Pohjois-Pohjanmaa), Kalle Ruokolainen (Pohjois-Savo) ja *Jukka Virtanen* (Keski-Suomi). —Huomattakoon, että suurista yhdistyksistä Pori ja Tampere eivät tälläkään kertaa asettaneet ehdokkaita hallitukseen.

Vuonna 1991 Liitolla on paljon tärkeitä päätöksiä tehtävänä. On suurten linjanvetojen aika. Liiton strategiat pitäisi uusua. Tarvitaan uusia sääntöjä, keskipitkän tähtäyksen suunnitelmaa, luonnonsuojeluohjelmaa jne. Keskustelu lintuharrastuksen suunnasta maassamme jatkuu ainakin seuraavassa liittokokouksessa, joka pidetään Hyvinkäällä 24.2.1991. Oliko turkulaisilla näkemyksiä siitä, mihin lintujen tutkiminen, suojeleminen ja harrastus on menossa — ja mitä LYL:n pitäisi asialle tehdä? □

TLY aloittanut Mynälahden kunnostustyöt

Turun Lintutieteellinen Yhdistys on aloittanut kesällä 1990 Mietoisten Mynälahden kunnostuksen niittämällä ruoikkoa rantaviivasta Silakkarin kalliolta pohjukkaan päin 300 m:n matkalla. Työtä on tehty talkoilla muutaman henkilön voimin raivaussahalla ja viikatella.

Paikka on luonnonsuojelualueita ja maat omistaa Maatalouden

tutkimuskeskuksen Lounais-Suomen koegasema. Kaikkiin alueella tehtäviin toimenpiteisiin on haettava lupa ympäristöministeriöstä ja lisäksi maanomistajan suostumus. Silakkarin kallion stajipaikan edessä kasvavien puiden ja pensaiden kaatamiseen on myös haettu lupaa, mutta maanomistajan suostumusta ei ole saatu.

Ensi kesänä ruoikon niittoa on tarkoitus jatkaa ja aluetta laajentaa lahden pohjukkaan päin. Myös Mietoisten erämiehillä on vireillä samantapainen hanke lahden perukassa.

Vastaukset vihjetietokilpailuun

Aliarvioimatta kenenkään älykyyttä, muutama vihje vaatinee selityksen...

Laji 1.
Barbaarikyöhyhky.

Laji 2.

Varis (nokikolari tekee nokea ja Porista ja Oulusta löytyy mustavariskolonia).

Laji 3.

Nunnatasku (luostari Naantalissa sekä surutasku.)

Laji 4.

Kesykyöhyhky (Pulu oli Pekan poika ja saksalaiset söivät niitä sodan aikana.)

Laji 5.

Mustafrankoliini (Espanjan Franco).

Laji 6.

Punapäälepinkäinen (senaattorit Washingtonin Capitolilla ja Rooman foorumilla).

Laji 7.

Alli (Tuutulaulu AA, AA, Allin lasta. Yrjö Kokko: Alli jäänreunan lintu, Am. Old Squaw.)

Laji 8.

Kulorastas (Viscivorus-Viskivaras-Seagram whiskey).

Laji 9.

Punabartenlokki (Larus Philadelphii-Bonabarte karkotettuna Elballe).

Laji 10.

Punasilmävireo (ens. vihje ei kaivanne selitystä...)

Tiedoksi Hangossa retkeileville

TLY on yhdessä Tringan ja Bongariiliiton kanssa päättänyt osallistua Täktbuktenin ja Vedagrundetin yksityistien tienhoitomaksuihin. Tämän jälkeen jokainen TLY:n jäsen voi käyttää kyseisiä teitä. Jos joku huomauttaa teiden käytöstä, kerro olevasi TLY:n jäsen, niin asian pitäisi selvitä. Mikäli teiden käytöstä edelleen tulee valituksia, ota yhteyttä TLY:n hallitukseen.

Superkysymys 11.

Lintukäsikirjasta löytyy seuraavat. Luonnollisesti piste lisää jokaisesta muusta: iibishaikara, allihaahka, hanhikorppikotka, varpushaukka, viiriaispyy, kurppaviklo, tiiralokki, pääskytiira, harakkakäki, peippo-kiuru, hippiäisuunilintu, rastaskerttunen, taiskerttu, papukaija-ruokki, harakkatasku.

Superkysymys 12.

partti	pilkkaasiipi
ohrasorsa	sinisorsa
kako	helmipöllö
mettäpölä	hömötiainen
hyypiö	huuhkaaja
viusorsa	haapana
pirunharakka	harakka
louva	kalalokki/lokki
ruovonpärstäjä	ruokokerttunen
tuuva	kesykyöhyhky
rauniotanssi	kititasku
ruotsinvarpunen	kottarainen
vanhapiika	käenpiika
kirjava kärki	käpytikka
toukmettinen	sepelkyöhyhky
korra	silkkiiukku
törötiitti	talitiainen

Kahdesta viim. kysymyksestä piste kustakin oikeasta.

Pisteet:

82-70: Erinomaiset tiedot

70-50: Hyvät tiedot

50-30: Tyydyttävät tiedot

30-15: Välttävät tiedot

15- : Huonot tiedot □

Vertaansa vailla oleva luonto
linnustoineen on aarre,
jonka suojeleminen
on meidän
jokaisen
tehtävä

serioffset

OY TURUN SANOMAT ARKKIPAINO
PL 95 20101 TURKU 10
(921) 693 311